

د چاپ لړۍ: اتم کتاب

د افغان کلتوري ټولنو جرگه

۱۳۸۷ المریز

Ketabton.com

گل آغا احمدي وردگ

Afghan Cultori Tolano Jarga

ډالی:

هر هغه چا ته چې د افغان کلتوري بن د بنيزازی او تاند ساتلو په لاره کې هلي ځلې کوي.
د افغان کلتوري ټولنو د جرگې کارډلې، ولايتي استازو، غړو، هڅاند او زړه سواند ډاکتر صاحب خوشحال روهي ته يې په مينه ډالی کوم.

د کتاب پېژندنه:

د کتاب نوم: د افغان کلتوري ټولنو جرگه

ليکنه او ترتيب: گل آغا احمدی وردگ

د چاپ کال: ۱۳۸۷ هـ ۲۰۰۸ ز

کمپوز: زبير احمد احمدی

د چاپ شمېر: ۱۰۰۰ ټوکه

د چاپ ځل: لومړی

چاپځای: بهير مطبعه

برېښنالیک: gulghaa89@gmail.com

لړليک

- 6..... بسم الله الرحمن الرحيم.....
- 6..... سریزه .....
- 8..... د پیل خبرې .....
- 9..... لومړۍ پرانېستونکې وینا .....
- 9..... د هېواد نازکخیال شاعر محمد صدیق پسرلی .....
- 9..... دویمه پرانېستونکې وینا .....
- 9..... د هېواد نوموتی لیکوال محمد آصف صمیم .....
- 12..... د تدارک د کمېټې گزارش .....
- 16..... په اروپا کې د مېشتو افغان کلتوري ټولنو .....
- 16..... د استازو ټېلفوني پیغامونه .....
- 16..... بناغلی زرین انځور/ جرمني .....
- 17..... ډاکتر طارق رشاد/ هالنډ .....
- 18..... افضل ټکور/ انگلستان .....
- 19..... د ولایتي استازو گزارشونه .....
- 19..... د بغلان ولایت/ عبدالغفور بسیم .....
- 21..... د بلخ د ولایت استازی/ فاروق خپلواک .....
- 23..... د پکتیا د ولایت استازی/ ډاکتر محمد هاشم مصور .....
- 24..... د پکتیکا د ولایت استازی/ محمد آصف ننگ .....
- 25..... د پېښور استازی/ جلال امرخیل .....
- 26..... د تخار د ولایت استازی/ بادري صاحب .....
- 27..... د خوست د ولایت استازی/ نصیر احمد روبان .....
- 29..... د زابل د ولایت استازی/ حبیب گل ستانیزی .....
- 30..... د غزني د ولایت استازی/ اسدالله جلالزی .....
- 31..... د کابل د ولایت استازی/ نذیر احمد نذیر .....
- 32..... د کنړ د ولایت استازی/ قادرشاه قادر .....
- 33..... د کندز د ولایت استازی/ غلام حیدر حیدر .....
- 35..... د کندهار د ولایت استازی/ انجنیر شیرشاه رشاد .....
- 36..... د کندهار ولایت فرهنگي ټولني .....
- 37..... د هلمند ولایت فرهنگي ټولني .....
- 37..... د لغمان د ولایت استازی/ الله یار تلاش .....
- 38..... د لوگر د ولایت استازی/ سیداحمد حریبال .....
- 38..... د ننگرهار د ولایت استازی/ محمد آصف شینواری .....
- 41..... په ننگرهار ولایت کې دخپرنیزو رسنیو لست .....
- 43..... سریزه .....
- 45..... د وردگو اومیدان کلتوري ټولني .....
- 46..... مثبت ټکي او لاسته راوړني .....
- 51..... وړاندیزونه .....

54.....	پایله:
54.....	د وردگو او میدان د ولایت د کلتوري ټولنو لیست
55.....	د هرات د ولایت استازی / ثواب الدین مخکښ
57.....	په عربي هیوادونو کې د پښتو کلتوري ټولنو استازی
57.....	عبدالله صادق
58.....	د خویندو استازې
58.....	پروین فیض زاده ملال
59.....	په کپرنلاره او تشکیلاتو باندې د بحث پیل
59.....	اول الرحمن رودوال
60.....	په کپرنلاره باندې د بحث پایله
60.....	ډاکتر محمد ابراهیم شینواری
61.....	د سلاکارې شوری د مشر په توگه
61.....	د استاد محمد آصف صمیم ټاکنه
61.....	د مجلس ارزونه
61.....	استاد حبیب الله رفیع د لارښودې شوری غړی
63.....	د باتور اندود ننداره
63.....	همایون عالمیان او د هغه اړونده لوبډله
65.....	تفریحي پروگرام
65.....	ټوکې ټکالې، ټنگ ټکور او مشاعره
65.....	د افغان کلتوري ټولنو د گډې جرگې ویندویان
66.....	پایله
66.....	د افغان کلتوري ټولنو جرگه
66.....	سریره
67.....	دافغان کلتوري ټولنو د جرگې تگلاره
67.....	لومړی څپرکی
67.....	هدفونه
72.....	پښتو او د ژباړې اړتیا د سمینار راپور
72.....	سریره
74.....	مقالې او ویناوال:
74.....	مدالونه او ستاینلیکونه
75.....	مرستې او ژمنې:
76.....	د نغدي جایزو اعلان:
76.....	د ژباړې د انستیتوت وړاندیز:
77.....	د جرگې د ویب پاڼې، ژباړې د مهالنۍ او مصور بنسټ پرانیستنه:
77.....	گډ کار او کاري گروپونه:
78.....	د ژباړې د کمیټې تشکیل:
78.....	د سمینار پای او دعا:
78.....	د افغان روغتیايي بنسټ لومړۍ غونډه
79.....	مشران مېلمانه:

79.....	د غونډې پيل
79.....	د ويناوالو خبرې: .....
81.....	آزاد بحث: .....
84.....	د کمېټې ټاکنه: .....
85.....	لومړۍ څپرکي .....
85.....	هدفونه: .....
89.....	۲۰۰۸ کال د ژبو نړيوال کال .....
89.....	د فبرورۍ ۲۱ مه د مورنۍ ژبې نړيواله ورځ .....
93.....	د افغان کلتوري ټولنو د جرگې روزنيز ورکشاپ .....
94.....	د غونډې پيل .....
94.....	پيليزه وينا .....
95.....	د محترم ډاکتر صاحب خوشحال روحي وينا .....
100.....	د ډاکتر صاحب محمد ابراهيم شينواري معلوماتي پريزنټيشن .....
102.....	د غونډې د گډوونوالو وړاندیزونه .....
105.....	د کاري کمیټو د پلان جوړولو د نوې کاري کمیټې ټاکل .....
106.....	دافغان کلتوري ټولنو جرگه .....
106.....	کار ډله .....
106.....	د کمیټو د دندو لايحې او د غړو لېستونه .....
107.....	د اړيکو کمیټه: .....
111.....	د خپرنيزو چارو کمیټه: .....
113.....	د مورنۍ ژبې د زده کړې کمیټه: .....
115.....	تخنيکي کمیټه: .....
115.....	د ولايتي استازو لېست .....

بسم الله الرحمن الرحيم

سريزه

دغه کتاب د افغان کلتوري ټولني د جوړيدو د بنسټ ايښودونکي غونډې، د ژباړې د سمینار روغتيايي بنسټ، په مورني ژبه باندې د زده کړې پريکړه ليک او اهميت، د کارډلې د روزنيز ورکشاف گزارش، د جرگې تگلاره، د کارډلې او ولايتي استازو ليست په تفصيل سره ستاسو د لوستلو وړ گرزوي چې په تير يوه کال کې جرگې څه کړي، کومې لاسته راوړنې يې لاسته راوړې او څه پروگرامونه لري.

بايد وويل شي چې د افغان کلتوري ټولنو جرگه د ۱۳۸۶ هجري لمريز کال د زمري د مياشتې ۲۶ او د ۲۰۰۷ ميلادي کال د آگست د مياشتې ۱۷ نيټه وه کې د هيواد د سلگونو ليکوالانو، شاعرانو، د جرگې د تدارک د کميټې د غړو او ولايتي استازو په گډون جوړه شوه.

د دې لپاره چې د پېښو تاريخي کرونولوژي يې لږ په تفصيل سره د هيواد د تاريخ په زرينو کربنو کې ځای په ځای کړې وي نو دا دي د ياد شوو ټولو چارو د تفصيل په اړه دغه کتابگوټی ستاسو په وړاندې ايښودل کيږي.

هيله ده چې په دې هکله به ستاسو د معلوماتو د زياتوالي سره مرسته وکړي او د راتلونکو کلتوري چارو د سمون په باره کې به ترې پراخه گټه پورته شي.

د دې کتاب په برابرولو کې زياته هڅه شوې ده چې موږ د ولايتونو د کلتوري چارو په اړه کره معلومات راټول کړو او د ولايتي استازو گزارش په اصلي بڼه خپاره کړو خو بيا هم د بشپړ کره والي او سمون دعوو نه شو کولای کيدای شي چې په ځينو ځايونو کې اشتباه او تيروتنه شوې وي چې له بخښنې سره يو ځای ستاسو هر ډول وړاندیزونه او نيوکې د سر په سترگو منل کيږي.

همدارنگه د غونډو په لړ کې د ټولو هغو ويناوالو څخه مخکې له مخکې بخښنه غواړم چې وينا يې په بشپړه توگه نه ده را اخيستل شوې او يا هم د هغه جملاتو په ليردولو کې اشتباه شوې ده.

لازمه گڼم چې د افغان کلتوري ټولنو د جرگې د کارډلې د ټولو غړو څخه مننه وکړم چې له ما سره يې د لازمو معلوماتو د تيارولو په هکله تر خپله وسله همکاري کړې ده خو په ځانگړې توگه له گران ورور ډاکتر صاحب خوشحال روهي څخه ځانگړې مننه کوم چې په خورا مينه يې ټول اړوند زما په واک کې کينودل. همدارنگه له محترم امين الله عادل او زيراحمد احمدي څخه هم يوه نړۍ مننه کوم چې د دې کتاب د کمپوز وروستيو چارو ته يې ملا و تړله او هغه يې په ښکلې بڼه کمپوز کړ. د افغان کلتوري ټولنو د جرگې کتاب او معلوماتي ټولگه ستاسو د لوستلو وياړ لري او موږ يې په مينه مينه د گرانو لوستونکو مخې ته ږدو او په همدې ټکو سره د سريزې پيڅکې رانغاړو دا هم تاسو او دا هم د افغان کلتوري ټولنو د جرگې کتاب.

مينه او مننه

گل آغا احمدي وردگ

خوشحال خان مينه، کابل

د ۱۳۸۷ هجري لمريز د لړم ۱۱ د ۲۰۰۸ د نومبر ۱ نيټه

د پيل خبرې

د افغان کلتوري ټولنو ګډه جرگه د تيرې جمعې په ورځ چې د ۱۳۸۶ هجري لمريز کال د زمري د مياشتې ۲۶ او د ۲۰۰۷ ميلادي کال د آګست د مياشتې ۱۷ نيټه وه د کابل د نوي ښار په سيمه د ستاره په هوټل کې د هيواد د لسګونو ليکوالانو، شاعرانو، د جرگې د تدارک د کميټې د غړو او ولايتي استازو په ګډون جوړه شوه.

غونډه له غرمې مخکې د سهار په نهو بجو او ديرشو دقيقو د قاري عبدالله کامه وال له خوا د قرآن کریم د خو مبارکو آيتونو په تلاوت سره پيل شوه چې ورپسې د هيواد ملي سرود و غږول شو او له هغه وروسته د هيواد خور ژبي شاعر ښاغلي ذبيح الله احساس په خواږه ترنم کې د مجلس ګډونوالو ته خپل شعر واوراوه چې د ګډونوالو زياته پاملرنه يې خپلې خواته ورجلب او په تودو چکچکو بدرگه شو. له دې وروسته په ترتيب سره د غونډې پرانيستونکې ويناوې، د تدارک د کميټې گزارش، له جرمني، هالنډ او انگلستان څخه د افغان پوهانو او افغاني کلتوري ټولنو استازو تيلفوني پيغامونه، د ولايتي استازو گزارشونه، کړنلاره، کاري پروسه، تشکيلات، د مجلس ارزونه، باتورانډود لوبه، مشاعره او ټنگ ټکور پروګرامونه يو پر بل پسې وړاندې شول چې تفصيل يې د دې ليکنې په ترڅ کې د ګرانو لوستونکو مخې ته اېښودل کيږي.

لومړۍ پرانېستونکې وينا

د هېواد نازکخيال شاعر محمد صديق پسرلي

د جرگې د لومړۍ پرانېستونکې وينا لپاره د هيواد نازکخيال شاعر محمد صديق پسرلي ته بلنه ورکړل شوه او نوموړي د خپلې وينا په لړ کې وويل: ډير خوبش شوم چې د افغان کلتوري ټولنو جرگه را وغوښتل شوه او زه بايد ووايم چې دا تير ۶۰ او يا ۷۰ کلونه کيږي چې د پښتو ژبې لپاره د اساسي کار ته داب اېښودل شوی دی. پخوا داسې وو چې په کال کې به يوه يا دوې ادبي غونډې رابلل کيدې او د دولتي اراکينو په شمول به جوړيدې خو اوس الحمد لله داسې وخت راغلی دی چې په هر ولايت او هره ولسوالۍ کې ادبي غونډې جوړيږي او په ډير ښه شکل له کومې ستونزې پرته يې کارونه پر مخ روان دي. همدارنگه د هيواد په گوټ گوټ کې گڼې ادبي ټولنې را منځته شوې دي. بايد ووايم چې پخوانيو له هيڅ څخه خپل کار پيل کړی او د پښتو تاريخ، ادب او گرامر په برخه کې ډير کار شوی او پښتو يې تر تاسو پورې په دې ډول را ورسوله اوس اميد لرو چې د پخوانيو د بنسټيزو کارونو په تعقيب پښتو ژبې ته نور هم کار وشي او دغه جرگه د نوي درو لپاره د يوه بنسټ په توگه و بلل شي.

دويمه پرانېستونکې وينا

د هېواد نوموتی ليکوال محمد اصف صميم

د پرانستونکو ويناوو دوهم ويناوال د هيواد نوموتی ليکوال استاد محمد اصف صميم وو چې د خبرو مهم ټکي يې په دې ډول دي: کله چې د انسان عمر تير شي نو لومړی يې د بدن ټوله انرژي خولې او بيا سترگو ته راشي، زه چې دا اوسنی تاريخي صحنه گورم نو د خولې د الفاظو پر ځای مې له سترگو څخه د خوبنې اوښکې جاري

شي، هيڅ تصور نه شم کولای او نه شم منلای چې دا تاريخي صحنه به واقعيت وي. په هر صورت کې زه پرون په پيښور کې وم هلته راته ژبني ماحول داسې وو چې ځان راته پردی نه ښکاره کيده خو باور وکړی چې د بې شميره او هراړخيزو ناخوالو په ليدلو سره ځان راته په خپل ټاټوبي کابل کې پردی ښکاري.

په همداسې يوه چاپيريال کې بيا د داسې يوې غونډې جوړيدل بيل نوبت، ډاډ او داسې يو اطمینان دی چې د افغانستان د يووالي غليمانو او بيلتون پالو ته غاښ ماتوونکی ځواب له ځان سره لري.

نن چې کومه صحنه وينم، کوم ارمان وينم او کوم شکل وينم داسې اميدونه او هيلې را برخه کوي چې که مور د ناهيليو له غرقيدونکي درياب څخه د ساحل څپې ته لاس واچوو نو خلاصون به هرو مرو مومو او د خپل کاروان جلو به مو د برياوو په لوري سم کړی وي. زه خو وایم چې کاروان تيريزي او سپي دې غاږي، زموږ کاروان به د برياوو په لوري خپل مزلونه کوي او غليمان به تور مخونه پاتې وي. خو زموږ برياليتوب زموږ په لورينه، اعتماد، ورورگلوۍ، اتحاد، هيله من توب او يووالي پورې اړه لري.

نن چې د کوم ارمان د تحقق لپاره دلته راټول شوي يو نو د غونډې د گډونوالو په اذهانو کې د نور يوه نوې وړانگه خپره ده او د دې جرگې تر دې ځايه را رسول تکليفونه غوښتي، مندې ترې يې غوښتي او زه افتخار کوم چې په دې وروستيو ورځو کې مو يو د بل سره ښه و پيژندل او د دې غونډې د جوړونکو په سپيڅلتيا او ايمان مې بشپړ باور راغلی دی. د دې ښاغليو مخونه سپين، هيلې سپينې، هڅې سپينې ليکې سپينې او هر څه د بياض په پردو کې نغښتي دي. دغه يو څه ورمې چې تاسو ته در رسيدلې او يو څه نورې چې ستاسو په دماغونو باندې لگيري، د څو مياشتو راهيسې زموږ د ښاغلي ځوانانو ډاکتر صاحب خوشحال روهي د هڅو او هڅونو پايله ده چې موږ يې د هڅو مننه پر ځان باندې پور گڼو چې د دومره ارمانې خلکو د راغونډيدو سبب شوي دي. موږ د نوموړي د هڅو په رڼا کې د داسې يوې پرتمينې غونډې او د هغه عوامل گورو، د دومره خلکو د را غونډيد عوامل گورو، غونډه به ورانه وي او ښکلاوې به يې چليږي.

مور يوازې په دې ټولنه کې خپل ورک شوی هويت او بايللی وقار غواړو، مور د خپل ملت د هيلو او د پرمختگ د بهير څخه ډير وروسته پاتې يو او يوازې خپل سر منزل ته رسيدل غواړو. بدگمانو کسانو او د شک والاوو ته ډاډ ورکوو چې مور ته لږ صبر وکړی او زموږ د کار پایلې ته لږ انتظار وباسی، مور تاسو ته کلونه کلونه انتظار ويستلی دی بيا به وگورو چې مور د هيچا په ضرر او تاوان باندي نه يو.

مور به د وخت په تيريدو سره دا حقيقت په ثبوت ورسوو چې ځان ته مشر وورو نه وايو خو نور نو د هيچا د مشرۍ توان هم نه لرو او نه يې مشري منو، هر څوک چې د هر هدف خاوند وي، ټولو ته ډاډ ورکوو چې يو ځلې زموږ ننداره وکړی چې مور څه کوو؟ د خدای لپاره دا دوې پيرۍ روانې دي چې مور څوک نه مني، زموږ له موجوديت څخه د خطر احساس کوي دا ولې؟ خو مور د پښتو مشهور مثل ورته وايو چې کاروان تيريري او سپي دې غاږي. زموږ له خپل غليم څخه بله څه تمه نشته پرته له دې چې ناوړه کړنې وکړي، زموږ په ملي وقار او ملي ارزښتونو بلوسه وکړي.

مور د هيچا د کور د ورانۍ لپاره نه يو راغلي بلکي زموږ سره يو داسې تصور دی چې روغ نيت لري. دا چې زموږ افغاني کرنسي نه مروج کيږي هغه ته يو مصنوعي پرسوب ورکړل شوی او د دغه پرسوب عوامل بايد له منځه ولاړ شي د خدای لپاره څوک کله مني چې يوه پنډه افغانۍ به دې په يوه کلداره ورکولې خو اوس داسې وخت را رسيدلی دی چې ۱۰۰ افغانۍ ۱۲۰ يا ۱۳۰ کلدارې کيږي هو دغه حالت غليم ته د منلو وړ نه دی. مور له ايران او پاکستان څخه د افغان مهاجرو په خپله خوبه راتگ ډير خوبښ يو او دوی بايد ټول خپل ټاټوبي ته راشي چې خان يې په ياران يې. له ايران څخه د مهاجرينو ويستلو يو حقيقت په گوته کړ هغه دا چې ايران د افغانانو تر منځ فرق نه کوي او ټول يې را وويستل نو د دانشگاه والاوو ته يو غاښ ماتوونکی گزار او د شرم خبره ده چې هغوی بيځايه د پرديو په کلتور او ژبه باندي نازيري.

د پاکستان څخه د مهاجرينو په راويستلو دغه تور له مور لرې کيږي چې مور گواکي پاکستانيان يو دا خبرې د ډاډ ورکولو لپاره کوم.

که دغه عوامل له منځه وباسو نو مور بيا هم هماغه نوک او اورۍ کيږو، د هرات وروڼه، د شمال وروڼه چې کله دوی خپلې ستونزې بيانولې نو ما د يوه لو ډاډ پر نړۍ کې چکر واهه چې شکر دا دي په دې هيواد کې داسې څوک شته دي چې داسې فراست لري، دوی ولې په دې پوه شول او دا درک ورته حاصل شو؟ دومره څوک چې د درد د ويلو پيدا شي نو ډاکټر، درمل او علاج خپله ورته پيدا کيږي.

مور راټول شوي يو چې دا خورې ورې گوتې سره يو کړو. راځی داسې ورته ووايو چې وروري به کوو خو حساب ترمنځه. د دې جرگې په جوړيدو سره ټولو ته مبارکي وایم او وړاندیز کوم چې دوی دې پر مور شک نه کوي. که مور هغه وخت د پښتو ژبې يوازې پنځه ستورې درلودل نو اوس يې شميره لسگونو او حتی سلگونو ته رسيری. د وياړ ځای دی، د خوښی ځای دی او د ډاډ ځای دی. زه د برياوو په هکله نوي په سلو کې ډاډه يم چې زمور هڅې به ضرور رنگ راوړي او په دې لړ کې مو په خپل خدای باندې باور دی. د ملت د بقا، د سپيڅلې خاورې د سالمیت او پرمختگ پرته مور بل هيڅ نه کوو او د غونډې گډونوال د دې اهدافو سره ملگري دي چې زه تاسو ټولو ته توفيق غواړم.

د تدارک د کمېټې گزارش

ډاکټر خوشحال روهي

ښاغلي ډاکټر صاحب روهي وويل:

ډيرو درندو مشرانو، فرهنگپالو او فرهنگيانو اجازه راکړی چې خپل سلامونه او نيکې هيلې درته وړاندې کړم ښه راغلاست.

کله چې سړی خور شي نو روغتيا ته اړ وځي او د خپلې ناروغتيا لپاره حل لارې او علاج ته مخه کوي او حل لاره لټوي خو د ژغورنې لاره پيدا او خلاصون و مومي.

په افغانستان باندې په تيرو دريو لسيزو کې ډيرې ستونزې او گواښونه راغلي دي چې د کورنيو عواملو سره يو ځای يې سبب تر ډيره بهرني لاسوهنې او د افغانستان د ځينو حلقاتو او اشخاصو بې پروايی گڼلی شو. د نړيوال کيدلو يا گلوبلايزشن پروسه هم را

روانه ده که چيرې د بې پروايۍ په حالت کې پر مور باندې راغله نو بيا به مو د ژبې او کلتور په شمول هر څه بايللي او وخت به له وخته تير وي داسې او يو لړ نورو ستونزو ته په پام کې نيولو سره مور اړتيا احساس کړه چې د افغان کلتوري ټولنو د يووالي په هڅو پيل وکړو او دغه گام پورته کړو.

بايد وويل شي چې په تيرو دريو لسيزو کې زمور د هيواد حکومتونو د جنګي ماشينونو په توگه دنده اجرا کوله او فرهنگيانو د همت ملاوې وټرلې، کار يې وکړ، مهالنۍ يې را وويستې، نن د هيواد په هره ولسوالۍ او هر گوت کې د لوی خدای په فضل کلتوري يون په حرکت راغلی او په نړيواله سطح هم د افغانانو تر منځ دغه مبارکه لړۍ را پنځيدلې ده چې په اروپا، آستراليا، امريکا، عربي او گاونډيو هيوادونو کې هم دغه بهير د افغانانو تر منځ چټکيا موندلې چې يو غوره گام بلل کيږي. مور چې کله دغه بهير ته وکتل نو اړتيا مو احساس کړه چې دا مبارکې هڅې سره يو ځای شي او د دوی د هلوځلو څخه زمور د کلتور د ودې په لاره کې سالمه استفاده وشي نو ځانونه به مو د موجوده او راتلونکو گواښونو څخه ژغورلي او يو سم ځواب به مو ورته موندلی وي.

د روان کال په پيل کې پر کابل سربيره د افغانستان په گوت گوت او د نړۍ په زياتو هيوادونو کې د افغانانو تر منځ دغه فکر ته ودې په لارو چارو غور وشو او د ددې لارې لارويانو په کابل کې و پتيله چې د هيواد د کلتوري ټولنو د همغږۍ لپاره هڅې وشي او په دې لړ کې د تدارک کمیټه جوړه شوه چې ورو ورو يې شميره ۴۱ تنو ته ورسیده.

د تدارک د کمیټې غړو و پتيله چې په مرکز کې له اړوندو کسانو سره مشورو ته دوام ورکړي ولایتونو ته سفرونه وکړي خو د افغان کلتوري ټولنو لپاره د يوه گډ ميکانيزم، همغږۍ په رامنځته کولو کې هلې ځلې وکړي. همدارنگه داسې يوې سلسلې ته پراختيا ورکړل شوه چې ولایتي کلتوري ټولنې تر خپل منځ غونډې وکړي او د افغان کلتوري ټولنو جرگې ته استازي را معرفي کړي. همدارنگه د هيواد هره ټولنه به په آزادانه توگه خپل فعاليت کوي او له خپلو مساوي حقوقو څخه به برخمنه

وي لويه او وړه ټولنه به نه وي بلکي ټولې به مساوي حقوق لري. د دې کار په لړ کې د هر ولايت په سطح دوه دوه استازي جرگې ته را معرفي شول.

مور د خپلو سفرونو په لړ کې پکتيا، خوست او بيا د افغانستان شمالي ولايتونو ته سفر وکړ چې د هغه په لړ کې د کندز، بلخ، بغلان او تخار ولايتونه د يادولو وړ دي. بايد ووايو چې د تخار استازي کندز ته راغلل او په شمالي ولايتونو کې چې د دې بهير بڼه راغلاست و شو او کومه مينه له مور سره څرگنده شوه د هيرولو نه ده او هغوی دى گيله من وو چې په پخوا وختونو کې په دې لړ کې هيڅ پاملرنه نه خو د مرکز څخه ورته شوې او نه د هغه ولايتونو له خوا چې دا ډول چارې په پراخه پيمانه هلته سر ته رسيرى او آرام ولايتونه شميرل کيږي.

هرات ته هم په دې لړ کې سفر وشو چې د هغه ځاى د پښتنو اوسيدونکو له خوا له ورته هرکلي سره مخ شوو او مور بايد د شمالي ولايتونو او هرات په وړاندې د پنځوسو کلونو کفارو ادا کړو او مور په شمالي ولايتونو کې د بڼاغلي بسيم په څير غښتلي خلک لرو.

بايد وويل شي چې په تخار کې دوې، په کندز کې څلور، په بغلان کې دوې او په بلخ کې هم دوې کلتوري ټولني موجودې دي چې خپلې چارې له موجودو ستونزو، چلنجونو او گواښونو سره سره په بريالۍ توگه پر مخ بيايي.

همدارنگه په وردگو، کندهار، هلمند او زابل کې هم د موجودو کلتوري ټولنو تر منځ هغه مهال جرگې جوړې شوې چې د تدارک کميټې پلاوي هلته سفرونه وکړل او د افغان کلتوري ټولني جرگې ته يې استازي را معرفي کړل. په غزني، پکتیکا، پېښور او کويټه کې د موجودو کلتوري ټولنو چارواکو و پېتله چې دوى به په خپلو منځو کې سره غونډيږي او د ټاکلي ميکانيزم له مخې به استازي جرگې ته معرفي کوي چې دا کار هم په برياليتوب تر سره شو.

د دې خبرې يادونه ضروري ده چې په دې سفرونو کې د تدارک د کميټې له غړو سره هيچا هيڅ ډول مالي مرسته نه ده کړې بلکي دوى په خپلو شخصي لگښتونو دغه ټول سفرونه سر ته ورسول. بايد ووايو چې نوموړى پلاوى هر ځاى ته تللى نو بې د هغه ځا کلتوري يون ورسره بې مثاله مينه ښکاره کړې، ددې فکر ملاتړ يې کړى،

خپله همکاري يې څرگنده کړې او په ډير ښه شکل يې خپل استازي جرگې ته را معرفي کړي دي.

استاد محمد آصف صميم زمور سره د وردگو له ولايت پرته په ټولو سفرونو کې ملگري وو او استاد به نه يوازې يو سفر په دې لړ کې کاوه بلکې دوه ځلې به يې خپل سفر ته ادامه ورکوله يو ځلې له پېښور څخه کابل او بيا له کابل څخه ولايتي ته سفر کول. د ولايتي سفرونو د بشپړيدو سره جوخت دا دي نن د افغان کلتوري ټولنو جرگه وينو چې دلته جوړه شوې ده او تاسو ټول يې شاهدان ياست. د دې ناستې لپاره مور په کابل کې فرهنگي پلاوي او په پلازمينه کې د ځينو ميشو فرهنگيانو له منځه د تدارک کمیټه، د غونډې د تدوير کمیټه، تخنیکي ډله او ميلمه پال گروپ جوړ، کړنلاره تهيه او داسې نور ضروري گامونه پورته کړل. د غونډې د مالي لگښتونو لپاره د هيواد يوه ملي سوداگر ښاغلي نجيب زراب ته مراجعه وشوه چې د دې غونډې پر لگښتونو سربيره يې نوره مرسته هم کړې ده چې د جرگې په نورو ضروري چارو کې به ستاسو په خوښه ولگيري او د جرگې ټول گډونوال مننه ترې کوي.

پتيل شوې وه چې د دې مقصد لپاره به لومړۍ يوه لويه غونډه جوړيږي او د هيواد د ټولو ټولنو غړي او يوزيات شمير ميلمانه به گډون پکې کوي او بيا به د جرگې لپاره پر ضروري موادو باندې کار کيږي خو د دې لپاره چې په يوه لويه غونډه کې په مشخصو مسايلو کار کول څه آسانه خبره نه ده او بل دا چې د غونډې خبرو څه مخته پايله درلودلې وي او سترې کوونکې نه وي نو لازمه و گڼل شوه چې د دې مقصد لپاره خپله لومړۍ غونډه محدوده کړو او يوازې د تدارک د کمیټې د غړو او ولايتي استازو لپاره يې ځانگړې کړو او بله لويه غونډه به په نږدې راتلونکي کې هرو مرو رابلل کيږي چې په هغه کې د هيواد له گوت گوت او مرکز څخه په زيات شمير گډونوال گډون پکې کوي او څوک به بهر نه ترې پاتې کيږي.

زمور د ټولني د هلو ځلو لړۍ په اروپا کې هم د موجودو افغان فرهنگي ټولنو تر منځ دوام لري چې مخکې له مخکې رامنځته شوې وه، په دې لړ کې د هغوی لارښوونې او همکاري هم راسره مل دي او د تيلفون له لارې به همدا نن له مور سره خپل

پيغامونه تبادلې کړي. مور خپلې اړيکې ورسره تنظيم کړې او هغوی به هم همدا نن غونډه کوي او له افغان کلتوري ټولنو سره به خپله همغږي اعلانوي. د دې خبرې يادونه هم ضروري گڼم چې زموږ سره د دې غونډې په جوړولو او تنظيم کې زياتو وروڼو په داوه طلبانه شکل برخه اخيستې او مرسته يې راسره کړې ده چې له ټولو څخه زياته مننه کوم خو په دې لړ کې د هيواد مشهور کمپيوټر پوه او با احساسه ځوان بناغلي اسرار کریمزي د تخنيکي هڅو، مېندو او ترړو په ځانگړي ډول يادونه وکړم چې له مور سره يې زياته همکاري کړې ده، زيات مسووليت يې پر غاړه درلودلی او په دې لاره کې يې ډيرې او هراړخيزه هلې ځلې کړې دي.

دغونډې په دې برخه کې د يوه خبرتيا خپره شوه چې متن يې په دې ډول وو:
د مطبوعاتو له راغليو استازو او د رسنيو له چلوونکو څخه په ډير درنښت هيله کيږي چې د دې غونډې راپور په خبري رسنيو کې خپور نه کړي.

په اروپا کې د مېشتو افغان کلتوري ټولنو

د استازو ټېلفوني پيغامونه

بناغلی زرین انځور / جرمني

د لوی خدای په نامه. تر ټولو د مخه د افغان کلتوري ټولنو د جرگې ټولو گډوډوالو ته سلامونه او درناوی وړاندې کوم او په گران کابل کې د فرهنگيانو او استازو د راتوليدلو په مناسبت تاسو ټولو ته د زړه له کومي مبارکي وایم او نيکې هيلې درته وړاندې کوم.

افغانستان په اوسنيو تاريخي شیبو کې کلتوري بیا آبادی ته سخته اړتیا لري، دا دوخت اړتیا ده، د هيواد د ټولني اړتیا، د هيوادوالو د هیلو، آرمانونو، ارزښتونو او روانو ستونزو ته د مشترک ځواب موندلو اړتیا ده.

مور په دې باور يو چې په دې لړ کې د تیت پرک فعالیتونو پر ځای یووالی، پیوند او همغږي ښه ده. په کابل کې دغه نننۍ راټولیدنه د داسې یوه ستر آرمان ښه ده او د یوه ستر ملي آرمان په حیث ارزښت لري.

په اروپا کې زیاتره میشت فرهنگپال افغانان او د هغوی کلتوري یون ستاسو د پیوستون او را ټولیدلو ملاتړ کوي، مور په بلجیم، جرمني، هالنډ، ډنمارک، سویډن، انگلستان او داسې نورو هیوادونو کې د افغان کلتوري ټولنو د یو ځای کیدو هلې ځلې کړې دي. زموږ تجربه دا ده چې د تفاهم، ګډ کار او پیوستون له لارې مهم کارونه تر سره کیدای شي او دغه ګام مو د همدې موخې د سر ته رسیدو لپاره پورته کړی دی چې همدې ته ورته مهم کارونه تر سره شي. د پیوستون جرگه، د کلتوري ټولنو جرگه او یا هم د تفاهم او ګډ کار کولو لپاره د ملي دریځ د پیدا کولو په موخه دغه راز جرګې اغیزمن کار سر ته رسولی شي. مور په اروپا کې میشت کلتوري یون ستاسو د ننني ګام څخه کلک ملاتړ څرګندوو او د افغان ټولنو د ګډې جرګې د جوړیدو په مناسبت ټولو غړو ټولنو او د هغوی چارواکو ته مبارکي وایو. ښاغلی ډاکتر صاحب طارق رشاد به له هالنډ څخه او افضل ټکور به له انگلستان څخه هم له تاسو سره د زړه خواله وکړي او له تاسو سره به د خپل پیوستون غږ اوچت کړي ستاسو د بري په هیله متحد او سرلوري اوسی.

ډاکتر طارق رشاد/ هالنډ

ښاغلي ډاکتر رشاد له هالنډ څخه خپل تېلفوني پیغام په دې ډول د افغان کلتوري ټولنو جرګې ګډونوالو ته وړاندې کړ:

لومړی مو سلامونه او نیکی هیلې ومني

لا به ډیر ګلونه واه شي په دې بڼ کې د بهار د غوړیدلو یې آغاز دی

ډیر خوښ یم او په زړه کې مې زیاتې خوښۍ را په ټوکیدو دي چې د یوه ګډ ریښتیني افغان کلتور د غوړیدو لپاره را غونډ شوي یو. په هیواد کې تیرو ناخوالو زموږ افغاني کلتور ته ډیر زیات زیان اړولی، موزیمونه، کتابتونونه، او ویارونه مو لوټل

شوي دي. ځينې تش په نامه سياستوال په خپلو پخوانيو شیطاني هیلو کې بند او غواړي چې زموږ کلتور ته زیان ورسوي.

دا ډول جرگه د علمي گټو لپاره ډیره مفیده او زموږ د گډ افغانستان کور د یووالي لپاره اړینه ده. نن زموږ یو شمیر ملي ارزښتونه، تاریخي ویاړونه، شملې او قلموال را غونډې شوي خو دې خواته خپله پاملرنه واپروي او د خپلو ملي ویاړونو په وده، ساتنه او پالنه کې ونډه واخلي.

همدارنگه نور نو چا ته اجازه ور نه کړل شي چې زموږ ملي ارزښتونو ته تاوان ورسوي او په اروپا کې میشت افغانان او د هغوی کلتوري ټولني ستاسو سره همغږي او ستاسو ملاتړې دي.

چې غوټې پسې وهې په لاس به درشي
چا ویل چې په دریاب کې گوهر نشته

زما په نظر د لاندې گامونو په پورته کولو سره موږ خپل یون ته ښکلا او دوام بخښلی شو:

- د بیلابیلو ټولنو تر منځ اړیکو ته وده ورکول
  - په هیواد کې کلتوري هڅو ته په پراخه پیمانې پراختیا ورکول
  - گډ کار او د خپلو شته امکاناتو شریکول
  - د دې لپاره چې ژبه او تاریخ یوازې په یوه سیمه کې حصار پاتې کیدی نه شي نو د کوزې پښتونخوا د لیکوالانو سره هم اړیکې درلودل، د پښتو مرکه را منځته کول او په نړیواله کچه د پښتنو د یووالي لپاره د هڅو پراختیا.
- یا به یو کیرو یا به ورکیرو
بریالي او سرلوړي اوسی.

افضل ټکور / انگلستان

ښاغلي افضل ټکور له انگلستان څخه خپل تېلفوني پیغام په دې ډول د غونډې گډونوالو ته واوراوه:

سلامونه او نيکې هيلې د غونډې ټولو گډونوالو ته وړاندې کوم او دغه جرگه د پښتني کلتور د غوړيدو په لاره کې د يوه نوي باب په توگه گڼم. مور هم د افغان ټولنو د گډې جرگې د جوړولو په موخه همدا اوس په کار پيل کړی دی زموږ ټولني به په اروپا کې تر خپل ممکن وس پورې له تاسو څخه خپلې هراړخيزې مرستې و نه سپموي او ځان د دغه ټولني يوه برخه گڼي. کامياب او سرلوري اوسيري.

د ولايتي استازو گزارشونه

د غونډې په دې برخه کې د ولايتي استازو د گزارش وخت رارسيري چې د ولايتونو استازي د الفبا د حروفو سره سم د خپل گزارش د وړاندې کولو لپاره په دې ترتيب سره بغلان، بلخ، پکتيا، پيښور، تخار، خوست، زابل، غزني، کابل، کنړ، کندز، کندهار، لغمان، لوگر، ننگرهار، وردک، هرات او هلمند را وغوښتل شول او خپل گزارشونه يې وړاندې کړل.

د بغلان ولايت / عبدالغفور بسيم

د مرکز څخه چې کله د جرگې استازي راغلل نو مور ورته ډير گيلې وکړې او د گيلو سره سره مور ته دا هيله را پيدا شوه چې مور يوازې نه يوزه غواړم چې د خپل گزارش په لومړي سر کې د شمالي ولايتونو د پښتو يو وړوکی تصوير درته وړاندې کړم په هغه ولايتونو کې حالت داسې وو چې مور يو وخت په خپله پښتو خبرې نه شوې کولای او دا يو لوی جرم وو څوک به چې په پښتو غبريدل، د افغانستان د يووالي غلیمانو به بد بد ورته کتل او د دوی په کتلو کې يوه نړۍ مفهوم پروت وو چې تاسو ښه پرې پوهيری زه حيران يم چې د دې هيواد د يووالي د غلیمانو په زړونو کې څومره کينه او څومره زاړه او کرکجن افکار د دوی په مغزونو حاکم وو او دي؟

زه د دې جرگې په جوړیدو او د دې غونډې په رابللو ډیر خوښ یم او د ټول شمال فرهنگیان هم پرې خوښ دي او زه فکر کوم چې د شمال د لیکوالو د خوښی اندازه به له نورو څخه زیاته وي. په شمالي ولایتونو کې یو وخت په پښتنو داسې حالت راغی چې د خپل پت او عزت د ساتلو په موخه مو زیاتې خورلنې د خپلو کوچنیو ماشومانو سره یو ځای سیند ته ځانونه غوزار کړل او د دې ډول صحنو مستند دلایل شته دي که چیرې یې تاسو غواړی نو زه یې بنودلی شم.

د ښوونځیو لوحې، د حکومتي دفترونو لوحې ټولې په قصدي توگه پارسي او نورو نومونو ته واړول شوې. د حسین خیلو د لیسې لوحه یوه ظالم کوماندان را ښکته کړه او یوازې له پښتو او پښتنو سره د تعصب په بنا یې د حضرت ابوبکر صدیق (رض) نوم په دري لیکلی وو او هغه یې پرې نښه کړه. د سیمې پښتنو مشرانو ورته وویل چې تا ولې دا کار وکړ حسین خیل زموږ قوم او زموږ د هويت ویندویي کوي په داسې حال کې چې مور د اسلام د ستر خلیفه حضرت ابوبکر صدیق (رض) له نوم سره هېڅ راز مخالفت او حساسیت نه لرو خو دلته یې اړتیا څه ده ولې د هغه نومونه نه بدلیري چې پارسي دي نو دا کار له پښتو سره د تعصب او مخالفت پرته بل څه مانا لري. خو کوماندان له کوم معقول ځواب پرته وویل چې زه دا حق لرم چې څه مې زړه وغواړي په سیمه کې یې وکړم. د بغلان د ولایت نوم هغه مهال پښتو وو چې کله هلته جمعه خان همدرد والي وو خو له بغلان څخه د نوموړي تر تبدیلی وروسته یې سمدلاسه د ولایت مخې ته کرینګ راووست د خدای لپاره دومره تعصب وو چې د یوې پښتو لوحې د بدلولو لپاره یې ورته کرین راووست پښتو لوحه یې را ټیټه او پر ځای پارسي لوحه نښه کړه. هلته په بغلان او شمال کې هندي ژبه خوښوي، انگریزي ژبه خوښوي او په ډیرو ځایونو د پارسي تر څنګ په انگریزي ژبه لوحې شته او د هندي فلمي نجونو عکسونه یې پرې نصب کړي وي خو پښتو نشي زغملی و لکه پر یوه وړو کې لوحه باندي هم وي.

یوه ورځ زه د هغه ځای د ژورنالستانو او لیکوالانو یوې غونډې ته ورغلم چې د میرهزار د نیولو له کبله یې راغوښتې وه ما ورته وویل چې رښتیا هم دا خوښه کار نه دی خو هلته د آصف ننگ په نوم یو بل لیکوال هم نیول شوی دی د هغه نوم هم په

پریکړه لیک کې شامل کړی چې زما له ډیر ټینګار وروسته یې دا کار وکړ او د بناغلي آصف ننگ نوم یې هم په پریکړه لیک کې شامل کړ. په داسې یوه ماحول کې بیا هم پښتانه لیکوالان کار کوي او د ۱۳۸۵ کال د دلوې د میاشتې په ۲۶ نیټه یې د بغلان ادبي بهیر او چونغر ادبي بهیر په نومونو د خپل موجودیت اعلان کړی او د شاعرانو په راټولولو کې یې خپل مثبت کردار ادا او د پسرلي په نوم مجله یې چلولې ده. په سیمه کې زموږ فزیکي موجودیت ډیر برجسته دی او ویاړو چې په دې جرگه کې برخه اخلو او تمه ده چې له دې جرگې وروسته به بیا هم هلته چارې په ګرندی توګه روانې وي.

د بلخ د ولایت استازی / فاروق خپلواک

زه یو انجنیر او د بلخ پوهنتون د انجنیرۍ په پوهنځي کې استاد یم خو په ځان فرض ګڼم چې د خپل وس مطابق پښتو ژبې ته خدمت وکړم. د هیواد د شمالي ولایتونو په هکله چې کومې ستونزې بناغلي بسیم صاحب بیان کړې د هغه ټولو تایید کوم او هلته د پښتنو لپاره حالت په همدې ډول بلکي کله کله له دې هم بدتر دی چې تاسو واوریدل.

موږ وایو تر څو چې له خپلو غاړو څخه د ډار تاویزونه لرې نه کړو نو د هراړخیزې کامیابۍ راتلل به یو خوب او خیال وي او هیڅکله به خپلو موخو ته و نه شو رسیدلای بلکي تر ممکن حد پورې هڅه او تلاش په کار دی. موږ په دې لړ کې هم له حکومت او هم د هیواد د هغو سیمو له فرهنګیانو څخه ګیله من یو چې سیمې یې آرامې او په ډاډه زړه خپلو کلتوري هڅو ته دوام ورکوي ځکه چې له هندوکش څخه اخوا د شمالي ولایتونو میشت پښتانه یې هیر کړي دي.

زه د اساسي قانون لویې جرگې ته د بلخ د خلکو په استازیتوب راغلی وم، د یوې جرگه ګۍ د منشي توب لپاره ټولټاکنې تر سره کیدې چې زه هم ورته کانديد وم او له ماسره د پکتیا ځینې وروڼه هم په دې جرگه کې وو سره له دې چې زه یې پیژندلم چې پښتون یم خو دا چې زه د بلخ له ولایت څخه وم نو ماته یوه هم رایه را

نه کړه دا کيسه مې د دې لپاره وکړه چې له هندوکش اخوا پښتانه هير شوي او خوک يې په حساب کې هم نه راولي نه پښتانه او نه هم حکومت. منلی صاحب موجود دی هلته دوه تلويزني شبکې د ملي تلويزيون او آرزو په نومونو په سيمه کې خپرونې کوي بايد مکلف وگڼل شي چې ۵۰٪ پښتو او ۵۰٪ په نورو ژبو خپرونې وکړي بايد مراقبت يې وشي او اوس مهال د دې تلويزيوني ټولې خپرونې په نورو ژبو دي پداسې حال کې چې د سيمې نيمايي هستوگن وگړي پښتانه دي دا ولې؟

داسې يو حالت حاکم دی چې په معارف کې د پښتو مضمون ښوونکې په پښتو نه پوهيږي زما يوې لور ته يې د يوه پښتو متن په ترڅ کې (تنده) چې په دري کې تشکي ورته وايي په پيشاني ترجمه کړی وو.

مور په دې و توانيدو چې په لومړي ځل د افغانستان په شمالي سيمو کې د پرځې په نوم مجله را وباسو او له خپلو جيونو او معاشونو څخه هغه ته مالي پانگه تهيه کړو احساس صاحب او لحاظ صاحب موجود دي چې دوی ډيرې هلې ځلې په دې لاره کې کړې دي او د پسرلي مجله هم د پرځې په دفتر کې چاپيږي. وړانديزونه:

- د ادب او فرهنگ استادان دې له مور سره همکاري وکړي او بل دا چې هلته مسلکي کدر نشته
- د بلخ په پوهنتون کې د پښتو د ديپارتمنت د استادانو په هکله جدي غور وشي او که ممکنه وي نو لايق او په نوې ادبي نظريه سمبال استادان دې ورته په گوته شي ځکه هلته اوس هم چې ځينې استادان شته نو هماغه زاړه متونه د پخواني نصاب په اساس تدريس کوي او د نور اضافي معلومات درک نشته.
- د شمال د پنځو ولايتونو لپاره د ادبي استازو گمارل په کار دي، وظيفه دې ورکړل شي، د کابل اوسيدونکي ليکوالان دې له مور سره منظمې اړيکې ولري او د شمالي ولايتونو له ادبي بهير سره دې بشپړه همغږي رامنځته کړي.

- داسې يوه کړنلاره دې و ټاکل شي چې د زون په سطح کار وکړي په دې لړ کې يو رييس او يو منشي دومره گټور نه تماميږي بايد چې اجرائيه کميټه د زون په سطح انتخاب او په کار پيل وکړي.
- د بنوونې او روزنې بهير هلته داسې دی چې کاملاً ټول شی په پارسي دي او د پښتنو د بچيانو لپاره په سيمه کې په خپله ژبه د تعليم سهولت نشته بايد چې په دې اړه هڅې وشي، تماسونه و نيول شي او زموږ ستونزې راکمې کړل شي.
- داسې کسان دې د پښتو ژبې د تدريس لپاره نه گمارل کيږي چې په پښتو ژبه نه پوهيږي بلکې په دې هکله که ممکنه وي نو سمینارونه دې جوړ شي او معقول خلک دې د همدې موخې لپاره په کار و گمارل شي.

د پکتيا د ولايت استازی / ډاکتر محمد هاشم مصور

د افغان ادبي ټولنو جرگه يو داسې نوبت دی چې نوم به يې د هيواد په تاريخ کې په زرينو کربنو ليکل کيږي.

د پکتيا په اړه بايد ووايم چې دغه ولايت د علم يو داسې ټاټوبی دی چې ۵۰ کاله وړاندې هلته د وړانگې په نوم يوه جريده خپریده او د صديق روهي، سليمان لايق او مولوي نصرالله منصور په خير ادبي خپرې لري چې پښتو ادب ته يې درانه خدمتونه سر ته رسولي دي.

پکتيا ولايت ۹ کلتوري ټولني لري او ۱۱ خپرونې چې د نښتر، غورگه، سليمان غر، واوره، زرکه او داسې نورې د يادولو وړ دي

د دې ولايت کلتوری يون په دې توانيدلی چې د په دې څو وروستيو کلونو کې تر ۳۰ عنوانه زيات مختلف کتابونه چاپ او نشر کړي د سپينې شگې او سپين غر په ټولنو کې نه يوازې د دې ولايت ادبي کړی برخه لري بلکې له سرحده اخوا پښتانه هم ورته راځي او عړيتوب پکې لري.

په دې ولايت کې د انځيرو کلتوري ټولنه په خپله خبرونه را وباسي او نورو رسنيو ته يې تهيه کوي.

د پکتیا د ولایت کلتوري یون توایدلی دی چې د دې ولایت په مرکز ګردیز کې ټولې دولتي لوحې پښتو ته واړوي او د غیر متوازن فرهنگي پرمختګ څخه مخنیوی وکړي.

په خواشینۍ سره باید وویل شي چې د افغان کلتوري ټولنو د جرګې د کارېدې فعال غړی او د پکتیا د ولایت استازی بناغلی ډاکتر محمد هاشم مصور د جرګې د بنسټ ایښودونکې غونډې څخه څه موده وروسته په سیمه کې د یوې ناوړه پېښې له امله د شهادت لوړ مقام ته ورسیده روح یې دې بناد او یاد یې دې تل وي. د افغان کلتوري ټولنو جرګې د شهید مصور په نامه یو خپرنیز بنسټ رامنځته کړ چې د ماشوم ادب ته ځانګړی شوی دی او تر دې مهاله یې څو کتابونه چاپ کړي دي.

د پکتیکا د ولایت استازی / محمد آصف ننگ

له حمد او ثنا وروسته نوموړي وویل:

زه به د حاجی مشال نیابت وکرم لازمه خو دا وه چې هغه راغلی وای او دلته یې تاسو ته د دې ولایت په هکله خپل راپور ویلی وای خو خیر دلته غرنښته کټوازی هم شته ده چې په ولسي جرګه کې د دې ولایت یوه تکړه وکیل ده، امین کټوازی هم حضور لري او علم ګل سحر هم مور د خپل ولایت بولو.

پکتیکا د سره خط یو ولایت دی او اوس مهال باید وویل شي چې ۱۶ پښتون میشته ولایتونه د خطر د سره خط په لیکه کې ولاړ دي او ۱۲ بد ولایتونه دی چې اوس مهال د ملي جبهې د زیاتو ملاتړو ولایتونه ګڼلی شو.

توکل په خدای دا حقیقت به هم ووايم: د زندانونو وضع په دې ډول ده چې سیاسي بندیان یې ۹۵٪ په سلو کې پښتانه دي خو یوه عجیبه موازنه داسې برابره ده چې د افغانستان په اوسني دولت کې ۹۵٪ په سلو کې دولتي چارواکي او مامورین په تاجکو او غیر پښتنو پورې تړاو لري.

د پښتنو په هکله داسې تبلیغ کيږي چې پښتانه کله هندوستان ته ولاړل او هغه ځای یې فتح کړ نو سومنات یې ورته مات کړ او چې کله انګریزان هلته ولاړل نو سرکونه او د ریل ګاډي پټلۍ یې ورته جوړې کړې.

د پکتیکا خلک سره له دې چې وضع هلته دومره بڼه نه بریښي خو هیله من دي او دغه هیله یې په ټنډه کې وجود لري چې کله خو به د پرمختګ لړۍ هلته ور ورسیري.

غاټول کلتوري ټولنه، مشعل کلتوري ټولنه، پکتیکا غږ اونیزه، پکتیکا غږ رادیو او داسې نور د دې ولایت کلتوري فعالیتونه دي چې د پکتیکا غږ اونیزه محمد حلیم فدایي چلوله او اوس مهال خپرونې نه کوي او د پکتیکا غږ رادیو اړوند کارونه ظاهر کریم کتوازی پرمخ بیایي.

ستونزې ډیرې په ولسوالیانو کې دي چې د دې ستونزو د لرې کولو لپاره ډیر وخت ته اړتیا شته ده. بل دا چې پکتیکا د لویو ښارونو او مرکز څخه زیاته فاصله لري او مطبوعات ژر نه ورته رسیري. همدارنګه په دې ولایت کې د چاپ مرکزونه هم وجود نه لري. د دې سره سره سیاسي ستونزې هم په سیمه کې وجود لري.

یو وړاندیز کوم هغه دا چې زموږ په ولایت کې دې هم یوه داسې غښتلې غونډه لکه د منډې ګل او نوور په خیر جوړه او د هیواد د نورو سیمو څخه دې هم لیکوالان ورته دعوت شي، ادبي ښارې دې وکړي، ستونزې دې را وسپړي او د هغه لپاره دې حل لارې و لټول شي.

د پښور استازی / جلال امرخیل

کله چې په افغانستان کې د سولې نوی بهیر پیل شو نو په پښور کې حالات داسې شول چې د شاعرانو او لیکوالانو زیاتره برخه کابل ته راغلل او هغه ادبي غونډې چې هلته به کیدلې په ټپه و دریدې. باید وویل شي چې په هیواد کې د سولې د بهیر له راتللو څخه د مخه افغان ادبي بهیر، افغان فرهنگي ټولنې، افغان ادبي انجمن او یو شمیر نورو کلتوري ټولنو منظمې غونډې او پروګرامونه درلودل خو دغه بهیرونه هغه مهال د یوې مودې لپاره په ټپه و دریدل له نیکه مرغه ورته ووايو که څنګه چې د هیواد زیات شمیر شاعرانو، لیکوالانو او ادیبانو له پښور څخه کابل ته خپلې کډې را بار کړې او خپل هیواد ته راستانه شول. خو په پښور کې هستوګن افغان لیکوالو د

هغه ځای له لیکوالو سره یو ځای یو ځل بیا په پېښور کې د ادبي غونډو د جوړیدو اړتیا محسوس کړه او خپلې هلې ځلې پیل کړې او د خوشحال په عالي لیسې کې یې د شهزاده شیرین زوی، احمدشاه وردګ، نصرت الهام او داسې نورو لیکوالو په نوبت غونډې پیل کړې او څلور نوې ادبي ټولنې رامنځته شوې چې د سیدجمال الدین افغان، افغان فرهنگي ټولنه، اصلاحي ټولنه یې د یادولو وړ دي چې د پېښور په مختلفو ځایونو کې خپلو کلتوري فعالیتونو ته دوام ورکوي.

د تخار د ولایت استازی/بادري صاحب

زه د تخار د اوسیدونکو پښتنو له ډلې څخه يم او زما مسلک ریاضي او فزیک دی خو له خپلې ژبې سره بې ساري مینې زه دې ډگر ته راوستلی يم چې له تاسو سره یو ځای د کلتوري هڅو په بهیر کې یو ځای برخه واخلم.

د شمالي ولایتونو او په هغه ځای کې د هستوګنو پښتنو په هکله د نورو له خوا د بې عدالتۍ په اړه زه له بغلان څخه د ښاغلي بسیم او له بلخ ولایت څخه د ښاغلي انجنیر صاحب فاروق خپلواک خبرې تاییدوم. زه باید ووايم چې د احساس او مینې په تکل سپری له نورو سره ځي او د ادب لاره تعقیبوي. زه یو ډاکتر ته ورغلم او راته ویې ویل چې دلته پښتانه شته دي؟ ما ورته ویل چې هو. نو هغه وویل چې دا څرنګه پښتانه دي چې په خپله مورنۍ ژبه نه پوهیږي او د چا چې خپله ژبه نه وي زده نو هغه هیڅ دي او زه به هیڅ مرسته ورسره و نه کړم.

د پښتو څخه لرې محیط په پښتنو باندې ژوره اغیزه عورزوي او هلته په تخار کې حالات داسې دي چې د پښتون احساس یوازې د سلام په ورکولو سره درک کولای شي. د دې ستونزې د حل لاره چې هلته دې پښتو وده وکړي دغه وروڼه دي چې امکانات لري دوی دې د هغو پښتنو لاسنیوی وکړي. هلته په تخار کې د پښتنو فیصدي ښه زیاته ده خو له بده مرغه چې ۹۸٪ پښتانه د بې سوادۍ په تورتم کې شپې ورځې تیروي او که لږ نیم او نیم ګور سواد څوک لري نو هغه بیا ټول په پارسو دی چې له هره پلوه زموږ په پښتنو وروڼو اغیزې پرې باسي.

مور وکولای شول چې د لیکوالانو انجمن هلته رامنځته کړو چې درې کمیټې لري یوه یې د پښتو، بله یې د دري او بله یې د ازبکي ژبې د ودې لپاره کار کوي. هلته داسې امکانات نشته لکه دا نور ولایتونه یې چې لري خو کوشش کوو چې د خپل وس مطابق یو څه وکړو.

د خوست د ولایت استازی / نصیر احمد روبان

د خوست کلتوري وضع داسې ده چې په مرکز کې ستونزې نشته خو په ولسوالیو کې زموږ کلتوري بهیر له یو شمیر داسې ستونزو سره کله نا کله مخ کيږي چې یادونه یې نه کوم.

د تیرو پنځو کلونو په جریان کې د خوست په ولایت کې ۲۲ ټولني رامنځته شوي چې په مرکز او ولسوالیو کې لږ لږه جريدې او نورې رسنۍ را ویستلې او مشاعرې یې جوړې کړې دي د خوست د ځوان ادبي خوځښت په وسیله هره اونۍ هلته مشاعرې جوړيږي او د خوست د خپلواکې ټولني په وسیله د علامه سید جمال الدین افغان ۱۱۰ تلین په مناسبت علمي سیمینار جوړ شوی. دوه میاشتې وړاندې د صدیق روحي ۱۱ تلین په مناسبت علمي سیمینار جوړ شوی او د افغانانو د فرهنگ د پراختیا لپاره ګامونه ایښودل شوي دي.

د خوست د پوهنتون د ژورنالیزم پوهنځی هم د کلتوري چارو د غوړیدو او سمون په لاره کې فعال ګامونه اخلي او وخت پر وخت مشاعرې دایروي چې اوس مهال د دې پوهنتون نوم د شیخ زاهد په نوم نومول شوی دی.

په دې تیرو دریو کلونو کې خوست ادبي بهیر ۲۲ عنوانه کتابونه چاپ کړي ۲۰ ادبي غونډې یې جوړې کړې او د اونیزو خپرونو شمیر یې له ۱۵ اوږي.

د خوست په ولایت کې د دولتي راديو تلویزیون تر څنګ درې نورې خپلواکې رادیويي خپرونې هم کار کوي او د نړیوالې میډیا ځینې مرکزونه هم په کار بوخت دي.

د خوست د ولايت په ولسواليو کې زياتره ادبي غونډې او مشاعرې د ښوونځيو په انگرېونو کې جوړېږي خو د زموږ کلتوري بهير د ولسواليو په سطح د ځينو ستونزو سره مخ دی لکه د مناسب کتابتون نشتوالی، د امکاناتو محدودیت، د کلتوري چارو په سمون کې نيمگړتياوې، تخنيکي ستونزې د دفتري تجهيزاتو او وسايلو نشتوالی يې عمده ستونزې گڼل کيږي.

همدارنگه د چاپخونې د نشتوالي له کبله د خوست د ولايت مطبوعات يا خو کابل او يا هم پېښور ته د چاپ لپاره وړل کيږي چې هم زيات مالي لگښت پرې راځي، هم مو وخت مصرفوي، تکليف غواړي او د لارو له تکليف سره مخ وو.

په ۱۳۸۳ کال کې د دې ولايت ټولو کلتوري ټولنو د خوست د خپلواکې فرهنگي ټولنې تر نوم لاندې سره غونډې شوې او د دې ټولنې لارښودې شوری ته يې يو يو کس ور معرفي کړ خو له يو څه وخت وروسته موږ په دې و نه توانيدو چې خپل يووالی سره و ساتو نو بيرته هرې ټولنې خپل کار په جدا جدا توگه پيل کړ خو اوس مهال بيا ټاکنې تر سره شوې او د بشپړ يووالی لپاره کار روان دی.

له مرکز څخه چې کوم پلاوی راغلی وو د هغه په نوبت بيا د خوست ټولو فرهنگي ټولنو په گډه استازی ورته معرفي او دوستانه اړيکې له سره جوړې شوې.

په خوست کې ۹۸٪ پښتانه او دوه سلنه نور وگړي ژوند کوي او موږ په مطبوعاتو کې له عدل څخه کار اخيستی او زموږ د خپرونو ۹۸٪ پښتو او دوه سلنه په دري خپرونې کوو چې د عدالت يو غوره مثال گڼل کيږي او موږ په خوست کې هستوگن لږکی ته د دوی د نفوس په انډول خپل حق ورکړی دی.

بيا هم ستونزه په دولتي ادارو کې ده ځکه چې هلته د مکاتبې په لړ کې د پښتو ليکنو برخه کمزورې ده او موږ هلې ځلې کوو چې د هغه ځای د دفترونو ژبه سوچه پښتو شي.

د خوست د شيخ زاهد پوهنتون ۸ پوهنځيو زيات فارغين ورکړي چې په فرهنگي هڅو کې يې هم خپله پياوړتيا څرگنده کړې ده، پنځه شوری گانې لرو، سياسي سازمانونه هم شته دي او د ادب سره د ټولو مينه د ستايلو وړ ده.

د زابل د ولايت استازی / حبيب گل ستانيزی

په زابل کې هم د لوی خدای په فضل کلتوري هڅې ګرځندی او د ښه والي په لوري روانې دي. مور د شیخ متي او ترنک په نامه کلتوري ټولني لرو چې لاسته راوړنې مو په لاندې ډول دي:

- د بادام گل کلنی مشاعره چې سړ کال یې څلورمه غونډه دایره شوه
- د ترنک په نوم مهالنۍ خپرونې
- زابل محلي راډیو خپلې خپرونې په منظمه توګه کوي
- عبدالمنان هنر د سورساندې په نوم باندې د سیمې د شاعرانو او د خپرنډیه شعري ټولګې جوګه شو.
- سید زابلي شعري ټولګه چاپ شوه او د دې ویاړ لرو

وړاندیزونه:

- دولت دې د خپل کاري پلان له مخې د زابل په ولایت کې کلتوري هڅو ته پراختیا ورکړي.
- دولت دې د هر ولایت د ماستر پلان له مخې ښاروالۍ ته امر وکړي چې د کلتوري ټولنو لپاره ځمکه په پام کې ونیسي او د هغوی په اختیار کې یې دې ورکړي.
- شهید مړوند ټولګه چې د لالونو تر نامه لاندې یې د سیمې د شاعرانو ژوند لیک او شعرونه پکې را ټول کړي دي یو ښه ابتکار ګڼل کیږي او مور یې له ابتکار څخه مننه کوو.

د زابل ولایت فرهنگي ټولني

سره	ټولنه	د ټولني مشر	ګرځنده ټیلیفون
۱	ترنک ادبي ټولنه	فقیر الله دروېش	
۲	شیخ متي ادبي ټولنه	حبيب گل ستانيزی	

د غزني د ولايت استازی / اسدالله جلالزی

د غزني په ولايت کې کلتوري چارې په لاندې ډول دي:
 بايد ووايم چې په دې ولايت کې د امنيتي ستونزو له کبله کلتوري هڅې هغه ډول نه دي چې بايد وای او د پختيا سره مخ دي خو بيا هم ځينې ټولني شته دي چې استاد غلام جيلاني، پسرلي، انيس، قره باغ، شلگر، اجرستان او يو شمير نورې ټولني يې د يادولو وړ دي.

د خپرونو نومونه يې لونگ، زمزمه، مرسله، غزنوني او غزني اونيزه گڼل کيږي. په غزني کې پښتانه اکثريت دي او د فرهنگي ټولنو تر منځ يووالی موجود دی خو پاملرنه نه راته کيږي.

زموږ اساسي ستونزه د مسلکي کدرونو نشتوالی دی او بايد ووايو چې په هغه غزني کې دغه نشتوالی محسوس کيږي چې يو وخت د هيواد پلازمينه، د شاهانو انگر او د لرغوني تاريخ درلودونکی دی.

بل دا چې غزني ته پښتو کتابونه نه وړل کيږي او نه ورته رسيري او مور د يوه پښتو کتابتون د جوړيدلو سخته اړتيا محسوسوو. په دې لړ کې د امين کټوازي په مرسته د استاد پسرلي د څيرن غونډې په مناسبت ځينې کتابونه غزني ته راوړل شول حتی د هغه څيرنغونډې پر مهال په ټول غزني کې د هيواد د خور ژبي شاعر محمد صديق پسرلي صاحب يو کتاب هم نه پيدا کيدو چې بناغلي امين کټوازي له کابل څخه ورسره راوړو. مور په دې لړ کې د پښتو کتابونو مرستې ته سخته اړتيا لرو.

يو خو پښتو چاپ شوي کتابونه غزني ته نه رارسيري بل دا چې د دې ولايت د فرهنگيانو د راغونډيدو لپاره مناسب ځای نشته دی.

د غزني په ولسواليو کې فرهنگي غونډې کيږي خو دا چې ولسوالی له يوې او بلې څخه ډيره فاصله لري نو يوه مناسبه همغږي په دې هکله وجود نه لري.

د بناغلي امين کټوازي او علم گل سحر په مرسته او هڅو د يوې هستې د بنسټ ډبره کيښودل شوه او د استاد پسرلي کتابتون يې غزني ته را انتقال کړ.

د کوچيانو د ليليې لپاره هم بناغلي امين کټوازي صاحب د خو پايې کمپيوټرونو مرسته وکړه.

په غزني کې د ميوند په نامه د فرهنگيانو اتحاديې جوړه شوه خو په شريکه توگه کار نه دی شوی، علت يې دا دی چې دې اتحاديې پښتو ليکوالو ته پاملرنه و نه کړه او هغه يې سره يوې خوا ته کړل او د اتحاديې نوم يې هم له ميوند څخه د (ملت واحد) نوم ته واړاوه.

د کابل د ولايت استازی / نذير احمد نذير

بناغلي نذير احمد نذير د کابل د ولايت گزارش په دې ډول وړاندې کړ: په کابل کې څه نا څه ۱۵ پښتو ادبي ټولني موجودې او په کار بوختې دي، فرهنگي چارې سر ته رسوي او غونډې را بولې چې د افغان ادبي بهير اونيزه غونډه د دې هڅو په لړ کې تر ټولو مهمه گڼل کيږي چې په منظم ډول غونډې کوي چې د گډونوالو شمير يې تر ۱۵۰ پورې رسيږي.

په کابل کې يو شمير مجلې خپريږي چې مهمې يې گوربت، خولی، لپه او داسې نورې گڼلې شو.

په کابل کې ۱۴ بيلا بيل عنوانونه کتابونه چاپ او خپاره شوي دي او په پلازمينه کابل کې ۲۵۰ افغان ليکوال ژوند کوي.

ستونزې او گواښونه:

- د ادبي غونډو او سيمينارونو لپاره د ځای نشتوالی
- د بنځو لپاره د ځانگړې کلتوري ټولني نشتوالی
- د پښتو کتابونو د عامه کتابتون نشتوالی

حل لارې او وړانديزونه:

- په کابل کې د بنځو د کلتوري ټولني لپاره همدا نن د بنسټ ډبره کيښودل شي او يوه ټولنه دې ورته تاسيس شي.

- د مالي سرچينو د تامين لپاره دې له حكومتي چارواكو او ملي سوداگرو سره منظم تماسونه ټينگ او په دې هكله دې د همغږۍ يو تړاو رامنځته شي.

د کنړ د ولايت استازی / قادرشاه قادر

د پښتو ژبې د کلتورې ودې په لاره کې مور نه يوازې د دې هيواد د هغو غليمانو څخه گيله لرو چې مور ته يې مخامخ او زمور په شا کې سنگرونه نيولي او په کمين کې راته ناست دي بلکي پښتو ژبه له پښتنو څخه هم سر ټکوي چې په خپله د خپلې ژبې ضد او د دې ژبې د پرمختيا لاره يې خنډ کړې ده. که څوک د خپل کلتور د ودې لپاره کار کوي نو متهم کيږي. زه وړانديز کوم چې دغه وروڼه دې له حكومتي چارواکو سره رابطه ټينگه کړي او هغه څوک دې د حاکمانو په حيث ولايتونو ته نه استوي چې د سيمې له ژبې، کلتور، دودونو او رواجونو څخه ناخبره وي.

د کنړ ولايت د سيدجمال الدين، ډاکتر کبير ستوری، بهاوالدين مجروح، مستوره شال، هاشم زماني او يو شمير نورو نومو ادبي او علمي شخصيتونو ټاټوبی دی. په کنړ کې ادبي بهير او لاسته راوړنې په دې ډول دی چې يو شمير فرهنگي ټولني لري چې نومونه يې دا دي:

- سيد جمال الدين افغان فرهنگي ټولنه

- د ځوانانو اسلامي ټولنه

- شيگل

- اسمار

- فرهاد

- شپول

- د ځوانانو خپلواکه ټولنه

- ځوان ادبي بهير

- عبدالخالق اخلاص ټولنه

- څوکی

- ملي ارمانونه
- د درمنو ژورنالستانو افغاني ټولنه
- رسنی او خپرونې:
- کنړ غبر
- خوځښت
- غنچه
- ستوری
- کنړ اونیزه
- کنړ مجله
- آفاق
- سپرغی

ښاغلي قادرشاه قادر زیاته کړه چې ما د کنړ په یوه مهمه اداره کې درې کاله یوازې د دې مقصد لپاره سکرتریت وکړ چې دولتي مکاتبه په پښتو وکړم او په دې ولایت کې اوس مهال زیات دولتي مکتوبونه په پښتو لیکل کیږي.

د کندز د ولایت استازی / غلام حیدر حیدر

مور په داسې یوه حالت کې قرار لرو چې ستونزې مو څوک نه اوري خو له ستونزو سره مقابله په کار ده. د کندز د ادبي او کلتوري ټولني بنسټ په ۱۳۸۴ کال کې کینودل شو او په دوو لویو ولسوالیو کې چې د دشت ارچي او چاردري په نومونو یادېږي زموږ فعالیتونه په ښه توګه دوام لري.

د څانګې ادبي کلتوري ټولنه چې د وزیرمحمد گل خان مومند په نامه یې همدا نن لویه مشاعره دوام لري او د تېلفون د لارې یې ماته د مشاعرې د بهیر یوه برخه را واورله.

بل دا چې پسرلی ادبي ټولنه هلته هره اونۍ مشاعره کوي او د ريدي گل لويه کلنۍ مشاعره په کندز کې جوړيږي چې د منې گل، نارنج گل او باداگل له مشاعرو سره يې خپله همغږي بنودلې ده او هر کال د کندز په ولايت کې جوړيږي.

د کندز ولايت د پسرلي صاحب، اکبر اکبر، ننگ يوسفزي، منهاج الدين کهيڅ، عسکر، عبدالقيوم، سعدالدين شپون او داسې نورو ادبي ستو ټاټوبي گڼل کيږي.

د کندز ولايت يو شمير خپرونې لري چې نومونه يې په دې ډول دي: سوغات، سنخله، افغانستان امروز، ميديوتیک خپرونه چې ټکی پښتو نشته پکې، بوستان، وطن غږ، هندوکش، کندز، نگين او بصيرت.

په کندز کې دوې راډيوگانې فعالې دي او خپلې خپرونې کوي چې زهره او جيحون په نومونو ياديږي او عبدالشکور دوست يې چلوي.

ملي راډيو تلويزيون هم هلته خپرونې کوي خو پښتو خپرونې نه خپروي.

په کندز کې عامه کتابتون وجود نه لري د فرهاد دريا ورور ميرويس ناشر وغوښتل چې يو کتابتون جوړ کړي خو هغوی وويل چې تاسو لومړی کتابونه پيدا کړی نو بيا به مور کتابتون درته جوړ کړو خو مور وايو چې تاسو لومړی د کتابتون ودانۍ جوړه کړی نو بيا به مور ورته کتابونه راوړو چې نوموړې موضوع په همدې ټکو کې تراوسه پاتې ده او کتابتون نه دی جوړ شوی.

مور هيله لرو چې د کندز ولايت ته د ليکوالو او ژورناليستانو علمي، سياحتي او ادبي سفرونه وشي. په کندز کې د ميديوتیک دفتر د داسې سفرونو په لړ کې له نورو ولايتونو څخه ليکوالان بيایي چې له خوست څخه يې يو کلتوري پلاوی بيولی وو خو هلته يوازې دري ژبي خلک وربښي او هيڅ پښتون ليکوال يا ژورناليست نه وربښي بلکې د ميديوتیک دفتر او چارواکي له پښتو سره زيات تعصب لري. ميديوتیک له نوور ولايتونو څخه راغليو پلاوو ته داسې انځوروي چې دلته گڼې يو پښتون هم نشته په داسې حال کې چې د کندز د اوسيدونکو ۶۵٪ اوسيدونکي ټول پښتانه دي.

بايد وويل شي چې د کندز په مرکز کې ۶۵٪ او په ولسواليو کې ۵٪ پښتانه ژوند کوي خو په دې ولايت کې د ۲۵۰ لېسو او ښوونځيو څخه يوازې ۱۰ په پښتو

تدریس کوي او د نورو ټولو تدریس په دري ژبه دی چې په ظلم او ناروا سره په پښتنو باندې تحمیل کيږي.

بل دا چې د دې ولایت دولتي لوجې %۱۰۰ پارسي دي او پښتو لوحه به قطعاً هلته و نه گوري چې د سپین زر تصدي يې هم پارسي ته اړولې او ليکلي يې دي (تصدي سپین زر کندز) زه حیران یم چې دا سپین زر يې ولې په دې لوحه کې پرې ایښي دي د شیرخان لیسې لوحه يې په (لیسه شیرخان) باندې واپوله انگریزي په لوحه کې ليکي د هندي فلمونو د لوبغاړي شاروخان او هندي نجونو عکسونه په لوحو کې ټینګوي خو له پښتو ژبې سره يې بې پایانه تعصب را نښلولی دی.

د کندهار د ولایت استازی/ انجنیر شیر شاه رشاد

د کندهار د ولایت کلتوري ټولنو په استازیتوب تاسو ټولو ته سلامونه وړاندې کوم او دهغو کسانو لپاره د لوی خدای ج له دربار څخه اجر غواړم چې په دې لاره کې يې هلې ځلې کړې دي. په دې لړ کې د لویو ملي او کلتوري پریکړو کول د وخت اړتیا او یو مهم کار دی خو تر دې لا مهمه خبره دا ده چې مورځومره کولی شو خپلې پریکړې عملي جامه ور و پوښو او هغو ته ژمن پاتې شو.

په کندهار کې ۸ کلتوري ټولنې وجود لري چې د بینوا، هیواد، میوند، وینس ملگري، اراکوزیا، علامه رشاد او داسې نورو نومونو یادېږي.

په همدې ولایت کې درې هنري ټولنې شته دي چې کندهار، ننداره او عزیزي سینما په نومونو یادېږي البته د سینما څخه مطلب یوازې هغه سینما نه ده چې صحنې ښکاره کوي بلکې دلته خبره د هنري کړنو ده.

په کندهار کې ۱۲ خپرندویه ټولنې شته دي او په دې څو کلونو کې يې ۹۸ مختلف عنوانونه پښتو کتابونه چاپ کړي دي چې ۳۱ ټوکه کتابونه بینوا، ۲۲ ټوکه نارنج، ۱۱ ټوکه هیواد، ۹ ټوکه علامه رشاد، ۱۱ ټوکه AF او یو ټوکه سورغر خپرندویه ټولنې چاپ کړي دي. همدارنګه د اطلاعاتو او کلتور ریاست ۱۳ اثره او د پوهنې ریاست ۱۰ اثر کتابونه په چاپ رسولي دي.

کندهار پنځه مجلې لري چې په خپل وخت خپريري او نومونه يې ښکلا، رڼا او نور دي او د اونيزو نومونه يې سورغر، هڅه، خوځښت او طلوع افغان دي. په تيرو څو کلونو کې په کندهار کې ۱۲ علمي سميناورنه جوړ شوي او څو دولتي راډيوگانې او تلويزيون کار کوي چې نومونه يې هيواد، ملي، افغان آزاده راډيو او داسې نور دي.

په کندهار کې د ځوانانو د روزنې لپاره ۱۴ شخصي مرکزونه په کار بوخت دي او په مختلفو ساحو کې ځوانان روزي. همدارنگه د دې ولايت په سطح ۷ بريننا پانې او ويلاگونه هم د پښتو ژبې د چوپړ لپاره د انټرنېټ په نړۍ کې په کار بوختې دي. يوه ستونزه هلته دا ده چې اکثره فرهنگيان خپلو پريکړو ته ژمن نه دي که دغسې يو امکان جوړ شي نو د راتلونکو پرمختگونو لپاره به ډير ښه وي.

په آخر کې يوه لنډه يادونه کوم هغه دا چې هغه حرکتونه، کلتوري هڅې او سياسي خوځښتونه چې دلته په پلازمينه کې را منځته کيږي داسې دې نه کوي چې بيرته د دې ښار په کوڅو کې له منځه ولاړې شي او کارونه يې يوازې په دې ښار پورې محدود وي بلکې خپلې هڅې دې افغانستان شموله کړي نو بيا به يې اغيزې زياتې وي.

د کندهار ولايت فرهنگي ټولني

گڼه	ټولنه	د ټولني مشر	گرځنده ټيليفون
۱	بېنوا فرهنگي ټولنه	عبدالاحمد محمديار	۰۷۰۰۳۱۱۲۷۹
۲	هېواد کلتوري ټولنه	واصل حسن يار	۰۷۰۰۳۰۶۰۸۵
۳	ميوند کلتوري ټولنه	عبدالنافع همت	۰۷۰۰۸۱۹۸۴۵۱
۴	هينداره کلتوري بنسټ	غوټ الدين فروتن	۰۷۰۰۳۰۳۰۵۴
۵	وينس ملگري فرهنگي ټولنه	عبدالجبار ترنگ	۰۷۰۰۳۱۲۷۴۶
۶	علامه رشاد اکاډمي	انجنير شېرشاه رشاد	۰۷۹۹۸۵۰۳۳۴
۷	احمد شاه بابا علمي او ادبي ټولنه	عبدالباقي پوپل	۰۷۰۰۳۰۴۶۰۱
۸	پنجوايي ادبي ټولنه	خليل احمد څارن	۰۷۰۰۹۶۰۰۵۰
۹	اراکوزيا افغان کلتوري او فرهنگي ټولنه	محمد نسيم	۰۷۰۰۳۰۰۱۶۹

۰۷۰۰۲۱۶۲۱۹	فضل احمد انيس	کندهار ننداره او فلم مرکز	۱۰
۰۷۰۰۳۰۴۱۱۱	عبيدالله تسيل	د لوی کندهار د زده کوونکو ټولنه	۱۱
۰۷۰۰۳۲۹۱۲۰	جان محمد صالح	شملة فرهنگي ټولنه	۱۲

د هلمند ولايت فرهنگي ټولني

گرځنده تليفون	د ټولني مشر	ټولنه	کټورنه
۰۷۹۹۰۶۱۳۲۵	بريالي هلمند	بست فرهنگي ټولنه	۱
	شاه محمد دروېش	هلمند کلتوري ټولنه	۲
	ډاکټر اشرف	د ښوخوانانو علمي او کلتوري ټولنه	۳
۰۷۰۸۲۲۹۰۶۹	عبدالحكيم حکيمي	دهلمند د محصلينو او زده کوونکو علمي او کلتوري ټولنه	۴

د لغمان د ولايت استازي / الله يار تلاش

زه بايد ووايم چې د لغمان نوم په علمي لحاظ افغانستان شموله دی او زيات علمي خدمتونه يې سر ته رسولي دي. د پښتو کلتور، هڅې، ادب او د هغه پراختيا د زيات اهميت وړ ده او په دې لاره کې د هراړخيزو هڅو پيل کول اړين گڼم. مور د لغمان د ولايت کلتوري ټولني له دې جرگې څخه خپل هراړخيز ملاتړ خرگندوو او د پښتو ادبي بڼ د غوریدو په لاره کې يې ډيره گټوره بولو. ژبه او ادب په ټولنه کې داسې اهميت لري لکه په بدن کې د روح او ساه اهميت دی نو له همدې کبله ډيره پاملرنه ورته په کار ده. د لغمان په ولايت کې اوس مهال ۱۰ مجلې، جريدې او مهالني خپريريز له بلې خوا ملي راډيو تلویزیون هلته فعال دی او يوه خپلواکه راډيو هم خپرونې کوي. مور وايو چې زموږ کلتوري يون دې له تعرض څخه محفوظ وي او په دې لاره کې بايد هلې ځلې وکړو او مور ته هم نه ښايي چې د بل چا په کلتور باندې تعرض وکړو.

د لوگر د ولايت استازی / سيداحمد حريپال

د لوگر ولايت درې فرهنگي ټولني لري او هره اونۍ مشاعره کوي چې د دې ولايت په لسگونو شاعران او ليکوالان ورته راځي او گډون پکې کوي. په لوگر کې د سنځل گل په نامه باندې کلنۍ مشاعره جوړيزي چې سړ کال يې دريم کال وو او دغه کلنۍ مشاعره جوړه شوه.

لوگر دوې لويې دوديزې مشاعرې او خپرونې لري مشاعره د سيمې له راديو څخه هم خپريږي. د لوگر ولايت يوه اونيزه جریده لري چې بده مرغه يوازې ۱۰٪ پښتو وي. په لوگر کې د اطلاعاتو او کلتور رياست يوازې تش په نوم باندې دی او نور هيڅ ډول گټور پروگرامونه نه لري. بل دا چې له پښتو ژبې سره سخت تعصب ښکاره کوي.

د لوگر فرهنگي بهير د اقتصادي ستونزو سره مخ دی چې دا ستونزه تقريبا د ټول هيواد په سطح عموميت لري.

مور وړانديز کوو چې له مور سره د اطلاعاتو او کلتور د رياست په سم جوړولو کې همکاري وشي، زموږ ليکوالان و هڅول شي چې د پښتو د ژبې په خپراوي کې خپله ملي دنده تر سره او زموږ له ښوونځيو سره د پښتو ژبې د کتابونو په تهيه کولو کې مرسته وشي.

د جمعي د لمانځه د ادا کولو او د غرمې د ډوډۍ د صرف کولو لپاره د وقفې اعلان

د ننگرهار د ولايت استازی / محمد آصف شينواری

د ننگرهار د ولايت استازي ښاغلي محمد آصف شينواري د خپلو خبرو په لړ کې وويل چې د هيواد په سطح د پښتو د کلتور او ادب د خپراوي په لاره کې ډير حساب د ننگرهار په ولايت باندې کيږي رښتيا هم چې ننگرهار د علم او ادب زانگو ده او د دې ولايت کلتوري هڅې په لاندې ډول بيانوم:

د ننگرهار ولايت ۵۰ کلتوري ټولني لري چې په گڼ شمير يې په اونۍ کې مشاعرې تر سره کوي او دغه ټولني د دې ولايت په مرکز جلال آباد او د دې ولايت په مربوطو ولسواليو کې په کلتوري هڅو بوختې دي.

په ننگرهار کې لومړي ځل لپاره د غزل شپه جوړه شوه چې د هيواد په کلتوري تاريخ کې يو نوی نوبت گڼل کيږي.

په جرمني کې د پښتني ودې د کلتوري ټولني سره په همکارۍ په دې ولايت کې د غازي امان الله خان او حمزه شينواري په ياد علمي سمینارونه جوړ شوي دي. همدارنگه د بادام منور سندغاړي سمینار هم جوړ شوی دا خو شوه د هغو عزيزانو او تاريخي شخصیتونو سمینارونه چې له مرگ وروسته يې يادونه شوې ده. خو په ننگرهار کې دا دود د لومړي ځل لپاره مات شو چې يوازې د تلليو عزيزانو، ادبي سترو او تاريخي رجالو يادونه دې وشي بلکې دلته د ژونديو شخصیتونو، د هغوی په ژوند او حضور کې د هغوی ياد غونډې او څيړنغونډې هم شوي دي.

د هغو شخصیتونو نومونه دا دي چې په ژوند يې ياد غونډې جوړې شوي دي: علامه مرحوم عبدالشکور رشاد، استاد عبدالله بختانی خدمتگار، پاینده محمد کتوال، برکت الله کمين مجددي، استاد محمد صديق پسرلی، استاد سعدالدين شپون، درویش دورانی، حبيب الله زره سواند، خاطر اپريدی او همدارنگه د علامه رشاد د مړينې د څلويښتمې سمینار.

په ننگرهار کې ۱۰ هنري ټولني جوړې شوي دي چې ۳۰ هنري او ۱۰ نور فلمونه يې تهیه کړي دي او هغه کتابونه چې په تيرو پنځو کلونو د ننگرهار د مختلفو کلتوري ټولنو له خوا چاپ او خپاره شوي دي شمير يې ۱۰۰ ټوکه د مختلفو عنوانونو کتابونو ته رسيږي.

په ننگرهار کې ۱۰ دولتي او نادولتي کتابتونونه وجود لري او تر ۱۰ پورې بريننا پانې او وييلاگونه جوړ شوي دي.

د ننگرهار کلتوري بهير په دې توانيدلی چې د هسکې مينې او چپرهار په ولسواليو کې د ښوونځيو د زده کوونکو لپاره د زده کړې وړيا کورسونه جوړ او مختلف مضامين ورته تدريس کړي.

په ننگرهار کې تر ۷۰ زياتې خپرنيزې او غبريزې زسني فعاليت کوي او د ځوانانو لپاره لنډمهالي ژورنالستيکي کورسونه جوړ شوي دي. په ننگرهار کې د سيال په ژوند علمي سمینار په دې لنډ وخت کې جوړ شوی او ادبي فعاليتونه د پرمختگ په لوري د خوځيدو په حال کې دي. د ننگرهار د کلتوري بهير په مخه کې پر تې ستونزې:

- د ۵۰ بيلابيلو کلتوري ټولنو لپاره مناسبه همغږي وجود نه لري او زياتره يې په خپله لاره روانې دي.
- ځان غوښتنه او شهرت په دې لاره کې د کلتوري پرمختگ لاره ډب کوي چې د ننگرهار ادبي بهير ورسره مخ دی ځکه په هغسې يوه ماحول کې بيا چارې په خپل وخت سر ته نه رسيري.
- کلتوري جرگو ته د ځينو حکومتي او سياسي چارواکو د لاسونو اوږديدل چې له د خپلې اصلي دندې له مسير څخه يې باسي او د چوپلوسۍ پديدې ته په دې ولايت کې پراختيا ورکوي. متاسفانه چې ځينې کړۍ د کلتور په جامه کې د چوپلوسۍ په رنځ ککړې دي.
- د گډو غونډو لپاره د مناسب ځای نشتوالی
- د ځينو ټولنو په راس کې د بې تجربې کسانو راتلل

وراندیزونه:

- د ښه او باوري پرمختگ لپاره د مناسبې همغږۍ شته والی او ځينې فرهنگي ټولني دې په يو بل کې مدغم شي.
- د دولت له خوا دې فشار راوړل شي چې هره ټولنه بايد ورسره راجستر وي څو خپل فعاليتونه د قانون په چوکاټ کې سم کړي او د مشکل د حل واک ولري.

په ننگرهار ولايت کې دخپرنيزو رسنيو لست

شميره	درستی نوم	مسول مدير	تليفون شميره	د تاسيس كال	تيراژ	نگلوري	خرنگوالي	كتبي
۱	مینه مجله	عزت اله خواب	۰۷۰۰۶۰۹۵۵۳	۱۳۸۱	۳۰۰۰ كټي	سياسي کلتوري فرهنگي	دوه مياشتيني	فعال
۲	انځور مجله	جلال الدين اقبال	۰۷۰۰۶۰۵۲۴۱	۱۳۸۳	۱۰۰۰ كټي	= = =	= = =	=
۳	قلموال جريده	شير علم امله وال	۰۷۰۰۶۰۳۷۷۱	۱۳۸۳	۵۰۰۰ كټي	سياسي	مياشتيني	نيمه فعال
۴	پښتونستان			۱۳۸۶	۱۰۰۰ كټي	= =	اونيزه	فعال
۵	رښتين جريده	جعفر حسن				ادبي		نيمه فعال
۶	راز مجله	جما الدين منصور	۰۷۰۰۶۲۰۷۹۵	۱۳۸۴	۱۰۰۰ كټي	کلتوري	دوه مياشتيني	غير فعال
۷	دايمنه انگليسي مجله	نصير مومند	۰۷۰۰۶۲۶۱۶۱	۱۳۸۴	۱۰۰۰ كټي	تعليمي	= =	فعال
۸	ځوانانو غږ جريده	فهيم سيرت		۱۳۸۴	۱۰۰۰ كټي	= = =	= = =	غير فعال
۹	خراغ مجله	محمد شعيب غروال			۱۰۰۰ كټي	هر اړخيزه		=
۱۰	هار مجله	ريحان اله رحيمي	۰۷۰۰۶۰۶۰۱۰	۱۳۸۴	۱۰۰۰ كټي	هر اړخيزه	مهالنې	فعال
۱۱	نړۍ مجله	فضل الهادي فضليار	۰۷۰۰۶۲۰۲۷۹	۱۳۸۴	۱۰۰۰ كټي	= = =	= = =	=
۱۲	ايمل مجله	مراد لايق		۱۳۸۴	= =	= = =	دوه مياشتيني	= =
۱۳	ځوانانو غږ	شير حسن كمانزي	۰۷۰۰۶۱۲۱۹۷	۱۳۸۱	= =			غير فعال
۱۴	ښانې مجله	خبر لوخ	۰۷۰۰۶۰۵۳۷۷	۱۳۸۳	= = =	طنزيه	مهالنې	فعال
۱۵	ژوند مجله	ډاکتر مصلح	۰۷۹۹۲۵۱۵۰۲		= = =			
۱۶	تلوسه مجله	زرخان څارن	۰۷۰۰۶۲۳۶۹۳		= =	سياسي - کلتوري	مهالنې	فعال
۱۷	گډون مجله	ازمون	۰۷۰۰۶۰۰۵۶۴	۱۳۸۵	= = =	معيوبينو ته ځانگړې	دوه مياشتيني	فعال
۱۸	تور غږ مجله	واسيع انتظار	۰۷۰۰۶۴۲۱۶۶	۱۳۸۴	= = =	هر اړخيزه	مهالنې	فعال
۱۹	کاروان مجله	جعفر احمدي	۰۷۰۰۶۰۰۵۳۹	۱۳۸۲	= = =			
۲۰	انعام مجله	نجيب اله	۰۷۰۰۶۱۱۵۲۰	۱۳۸۴	= =	هر اړخيزه		غير فعال
۲۱	رڼا جريده	محمد ابراهيم همکار	۰۷۰۰۶۴۲۵۳۰	۱۳۸۶	= = =	تعليمي	مهالنې	فعال
۲۲	خولۍ مجله	بختيار ساحل	۰۷۰۰۶۵۳۷۹۲	۱۳۸۴			دوه مياشتيني	غير فعال
۲۳	تحکيم ثبات							
۲۴	نداره مجله	بيرک مياخيل	۰۷۰۰۶۰۰۵۶۷	۱۳۸۳	۱۰۰۰ كټي	هنري	درې مياشتيني	غير فعال
۲۵	ولس غږ	نجيب نايل	۰۷۷۸۸۱۷۲۵۷		= = =	هر اړخيزه	دوه مياشتيني	=
۲۶	غوښتنه	لطيف مل شينواري	۰۷۹۹۲۷۶۵۵۹	۱۳۸۲	= = =	= = =	مهالنې	= =
۲۷	ملاټې اخبار	لاروي	۰۷۰۰۶۰۶۳۰۴		= =			= =
۲۸	انگازه مجله	سيد قياس سيدي	۰۷۰۰۶۰۷۷۶۶	۱۳۸۵	= = =	اقتصادي	مهالنې	فعال
۲۹	پرمختگ مجله	عزت اله ساغر	۰۷۰۰۶۲۸۸۶۵	۱۳۸۵	= = =	= = =	درې مياشتيني	= =
۳۰	شايق اخبار	زرخان څارن	۰۷۰۰۶۲۳۶۹۳	۱۳۸۱	۵۰۰۰ كټي	هر اړخيزه	اونۍ درې ځلې	فعال
۳۱	خادک جريده	خالد مومند		۱۳۸۶	۱۰۰۰ كټي	= = =	مهالنې	فعال
۳۲	هڅه جريده	عزت اله عزيز	۰۷۷۵۸۲۸۸۹۵	۱۳۸۰	۱۰۰۰ كټي	کلتوري	= = =	فعال
۳۳	اوبښکه جريده	عظا محمد هيله من	۰۷۰۰۷۱۲۶۸۱	۱۳۸۴	۱۰۰۰ كټي	هر اړخيزه	مهالنې	غير فعال
۳۴	حق جريده	حضرت عثمان				حقوقی		نيمه فعال

۳۵	thelight	عبد الاحد	۰۷۰۰۶۰۴۱۹۳	۱۰۰۰ کڼې	تعلیمي	مهالنې	فعال
۳۶	غلبیل مجله	سرتیر		۱۳۸۴	طنزیه	== =	غیر فعال
۳۷	علامه رشاد جریده	عبداله خاږ	۰۷۰۰۶۲۶۵۴۶	== =	تعلیمي	== =	فعال
۳۸	ننډې افغانستان مجله	سردارولي څرک	۰۷۰۰۶۳۵۷۸۷	۲۰۰۰ کڼې	هر اړخیزه	مهالنې	فعال
۳۹	څپه جریده	اباسن بهیر	۰۷۰۰۶۲۶۵۶۵	۱۰۰۰ کڼې	== =	== =	غیر فعال
۴۰	سبا سپیدې مجله	نقیب احمد اتل	۰۷۰۰۶۴۸۱۵۵	۲۰۰۰ کڼې	== =	== =	فعال
۴۲	رڼا مجله	طاہر ساپې	۰۷۰۰۹۱۱۹۱۴	۲۰۰۰ کڼې	== =	== =	== =
۴۳	ډانډس مجله	اور لړونې		۱۳۸۵	طنزیه	== =	== =
۴۴	ننگرهار مجله	امراه امید	۰۷۰۰۶۰۳۴۸۱	۱۰۰۰ کڼې	هر اړخیزه دولتي	درې میاشتنی	== =
۴۵	ننگرهار ورځپاڼه	غلام رسول راسخ	۰۷۰۰۶۸۸۰۶۰	۱۲۹۸	== =	== =	فعال
۴۶	خادم مجله	ډاکتر نور شاه کاموال	۰۷۷۷۶۳۸۳۰۴	۱۳۸۵	سیاسي کلتوري	مهالنې	فعال
۴۷	هیله مجله	استاد اسمعیل یون	۰۷۰۰۶۰۳۴۸۴	۱۳۷۶	هر اړخیزه	دوه میاشتنی	غیر فعال
۴۸	غوټی مجله	عبدالمقتدر	۰۷۰۰۸۵۳۳۳۷	۱۰۰۰ کڼې	== =	== =	فعال
۴۹	ګلاب مجله	نوید بشر یار	۰۷۰۰۶۲۸۹۲۲	۱۳۸۶	هر اړخیزه	مهالنې	فعال
۵۰	ټوکل جریده	سید الیاس صداقت	۰۷۰۰۶۱۴۰۹۴۱ ۳۸۵	۱۳۸۵	== =	== =	== =
۵۱	ولسي هنداره	حمید اله مشکور	۰۷۰۰۶۱۶۵۷۰	۱۳۸۵	== =	== =	فعال ولايتي
۵۲	بڼونه روزنه	احسان اله طوفانزي	۰۷۰۰۶۳۹۲۶۸	۱۳۸۵	تعلیمي	== =	فعال معارف
۵۳	دښونکې غږ	تاج الدین چپار	۰۷۰۰۶۹۶۷۵۴	== =	== =	== =	غیر فعال
۵۴	احسان مجله						== =
۵۵	سپیشل المپیک	حاجي خدمت					== =
۵۶	برگ سبز						== =
۵۷	لوی ننگرهار	اسداله حصارشاهيوال	۰۷۰۰۶۰۵۶۱۶	۱۳۸۵	هر اړخیزه		== =
۵۸	ډالی	حفیظ اله تراب	۰۷۰۰۶۱۱۰۶۸				== =
۵۹	مرسته						== =
۶۰	مشرق	محمداله علمي	۰۷۰۰۶۲۰۴۹۹				== =
۶۱	مراد	فضل حق مراد	۰۷۰۰۶۰۶۴۴۰	۱۳۸۵	هر اړخیزه	مهالنې	نیمه فعال
۶۲	تمدن				سیاسي علمي		غیر فعال
۶۳	پوهه				علمي		== =
۶۴	سمون جریده	نوراغا ځواک	۰۷۰۰۶۰۷۰۸۹		سیاسي کلتوري		== =
۶۵	ملنگ جان	غلام غوث حیدري		۱۳۸۳	== =	== =	نیمه فعال
۶۶	څړیکه جریده	یوسف غیرت			تعلیمي		فعال
۶۷	معلم						غیر فعال
۶۸	افغان کیبل	انجنیر همایون		۱۳۸۲	تلویزیوني خپرونې		فعال
۶۹	شایق کیبل	انجنیر شایق		۱۳۸۵	== =	== =	== =
۷۰	اسیا کیبل			۱۳۸۵	== =	== =	

د وردگو او میدان د ولایت استازی / گل آغا احمدي وردگ

تر ټولو لومړی د وردگو او میدان د ولایت د کلتوري کړيو او ولس نيکې هيلې تاسو ټولو ښاغليو او آغليو ته وړاندې کوم.

د لوی خدای (ج) د ځانگړې مهربانۍ له مخې او د سيمې د فرهنگپالو خلکو د زيار په بنسټ د افغانستان د نورو ولايتونو په څير د وردگو او میدان په ولایت کې هم د هیواد د سولې او پرمختگ د نوي دور له پيل کیدو سره جوخت یو شمیر فرهنگي خوځښتونه را ټوکیدلي او خپل کار ته دوام ورکوي. دا چې زمور هیواد د یوه لوی ناورین له تیریدو وروسته د بیا رغونې په لوري گامونه ږدي نو طبیعي ده چې د هر مثبت کار پیل کول او فعالیت به د گڼو مثبتو ټکو تر څنگ له یو شمیر ستونزو، گواښونو او مشکلاتو څخه خالي نه وي چې د وردگو او میدان د ولایت کلتوري یون هم په سیمه کې د گڼو مثبتو پایلو په درلودلو سره د ځینو ستونزو او گواښونو سره لاس په گریوان دی چې وروسته به یې یادونه وشي. دا دی په دې ځای کې د وردگو او میدان او میدان د ولایت هغه د کلتوري راپور بشپړه بڼه ستاسو مخې ته ږدم چې په همدې مناسبت مې برابر کړی دی.

سریزه

د وردگو او میدان سیمه د هیواد له هغو مرکزي سیمو څخه شمیرل کیږي چې د دې هیواد په تاریخ او هر اړخیز ژوند کې یې ټاکونکي رول لوبولی چې د انگریزانو په وړاندې د غازي محمدجان خان مبارزه د داسې یوه تاریخي رول غوره بیلگه گڼلی شو. په همدې توگه د دې ولایت د تشکیل څخه وروسته هم یو زیات شمیر ادبي او فرهنگي سټو لکه ارواښاد محمد ارسلان سلیمي، ارواښاد عبدالجلیل وجدي، ارواښاد پوهاند عبدالقیوم وردگ، ارواښاد مولوي عبدالرب احدي وردگ، محترم استاد حبیب الله رفیع او په سلگونو سیاسي چارواکو، د پوهنتون استادانو، روحانیونو، عالمانو گڼ شمېر علمي، فرهنگي او کلتوري شخصیتونو نه یوازې په سیمه ایزه بلکې د هیواد په کچه خپل تاریخي او کلتوري رول ادا کړی دی. همدارنگه هڅه یې کړې ده چې د

سیمې د کلتور او فرهنگ د بڼې ګلانو ته د غوړیدو زمینه کړې چې د دوی له هڅو څخه په الهام اخیستلو سره نن دغه سیمه د کلتور په ډګر کې د ګڼو رنگینو هڅو شاهد ده.

د کورنیو جګړو پر مهال او له هغه څخه د مخه د روسي يرغل په وړاندې د مبارزې پر پېر په دې ولایت کې خورې وړې فرهنگي هڅې روانې وې. د ځینو جهادي تنظیمونو فرهنگي کمېټو په دې ولایت کې خپلې خپرونې درلودې. په چک ولسوالۍ کې همدې ولسوالۍ د فرهنگیانو په نوبت یوه خپرونه د روسي يرغل پر مهال د خپریدو جوګه شوه چې بناغلي شېرباز کمین زاده یې مسوولیت پر غاړه درلود. په جغتو ولسوالۍ کې د جهادي تنظیمونو فرهنگي کمیټې فعالې وې او د سیمې د کلتوري کړیو په وسیله د یوه کتابتون بنسټ کېښودل شو چې وروسته بیا په همدې ولسوالۍ کې د ګوربت عالي لېسې ته ډالۍ شو. په سیدآباد او دایمرداد ولسوالیو کې د ورته بهیر د غښتلي کولو لپاره راز راز هڅې شوې دي چې په سیمه کې یې د کلتوري یون د غوړیدلو لپاره غیره زمینه برابره کړې ده. د کورنۍ جګړې پر مهال د وردګو په چک ولسوالۍ کې د حضرت عمر فاروق د ښوونځۍ له خوا د العروت الوثقی په نامه یوه جریده په ګستتار ماشین خپریده خو د طالبانو په پیر کې دغه هڅې په ټول ولایت کې هغومره محسوسې نه وې لکه چې ښاییدل.

خو د فرهنگپالو خلکو د زیار له مخې د نورو ولایتونو په څېر د وردګو او میدان په ولایت کې هم د هیواد د سولې او پرمختګ د نوي دور له پیل کیدو سره جوخت یو شمېر فرهنگي خوځښتونه را ټوکیدلي او خپل کار ته یې دوام ورکړی دی. دا چې هیواد د یوه لوی ناوړین له تېریدو وروسته د بیا رغونې په لوري ګامونه ږدي نو طبیعي ده چې د هر مثبت کار پیل او فعالیت به د ګڼو مثبتو ټکو تر څنګ له یو شمېر ستونزو او ګواښونو څخه خالي نه وي چې د وردګو کلتوري یون په سیمه کې د ګڼو مثبتو پایلو په درلودلو سره د ځینو ستونزو او ګواښونو سره لاس په ګرېوان دی چې وروسته به یې یادونه وشي. د خپل رپورټ په لومړي سر کې مناسب ګڼم چې هغو ټکیو ته اشاره وکړم چې د فرهنگي فعالیتونو په نتیجه کې د وردګو د ولایت په برخه شوي دي.

د وردگو او میدان کلتوري ټولني
د وردگو په ولايت کې په لنډو ټکيو کې د کلتوري او مدني ټولنو يادونه په دې
ترتيب سره کولى شو:

1. د غازي محمد جان خان ټولنه
2. د جغتو مدني او کلتوري بهير
3. میدان ځوانان ټولنه
4. خواخوږی ادبي او کلتوري ټولنه
5. د گوربت ادبي ټولنه
6. د وردگو ځوانانو ټولنه
7. د وردگو د محصلينو ټولنه
8. د وردگ او میدان مدني ټولنه
9. عهد کلتوري ټولنه
10. ځلاندي کلتوري مرکز
11. چک ادبي بهير
12. يووالي غبر ټولنه
13. میدان ملي خپرندويه ټولنه
14. شاه قباد ولي فرهنگي ټولنه
15. دريځ ادبي او کلتوري ټولنه
16. استقلال فرهنگي مرکز
17. نرخ ځوانان ټولنه
18. آيينه فرهنگي ټولنه
19. سلمان فارس ادبي ټولنه
20. مهر ادبي ټولنه
21. د پښتني خویندو د کلتوري ودې ټولنه
22. د وردگو کلتوري يون

مثبت ټکي او لاسته راوړنې

د وردگو او میدان کلتوري بهير د خپل فرهنگي ژوندانه په اوږدو او د تيرو شپږو کلونو په بهير کې د ټولني لپاره گڼ مثبت ټکي او لاسته راوړنې درلودلې دي چې د گرانو لوستونکو د پاملرنې لپاره وړاندې کيږي.

لومړۍ: د وردگو کلتوري يون په دې توانيدلی دی چې په دې ولايت کې گڼې ادبي ټولني او فرهنگي بنسټونه رامنځته او د سيمې د فرهنگي کړيو، ليکوالو، شاعرانو او اديبانو تر منځ يوې مثبتې سيالۍ ته لاره پرانيزي. همدارنگه نوموړې سيالۍ د پښتو ادب په گلبن کې د زياتو نوو کلونو غوړيدو ته لاره پرانيستې ده.

دويم: د وردگو د کلتوري يون د هڅو په پايله کې زموږ د سيمې پاخه ليکوالان په خپل کار کې گړندي شوي، ځوانو ليکوالو خپل سفر په مثبته لاره سم کړی او د ادب په گلبن کې ډيرو نوو غوزو سرونه را اوچت کړي دي چې د يوه بڼه او رنگين راتلونکي زيری له ځان سره لري لکه د کلتوري هڅو رنگين ډگر ته د يو زيات شمير ځوانانو مخه کول، د يو شمېر گټورو کتابونو او رسنيو خپراوي ته لاره هوارول، په ځوان کهول کې د عمومي بيدارۍ د حس ځواکمنتيا، د کتابتونونو تشکيل او په دې ډگر کې د يوې مثبتې سيالۍ پاتې کيدل چې راتلونکی نسل به يې له اوسني فرهنگي يون څخه په ميراث وړي.

درېم: د وردگو کلتوري يون په دې توانيدلی چې د ولايتي چارواکو، لويو ادبي سټو او عامو خلکو پاملرنه خپلې خواته ورجلب او په سيمه کې يو شمير بريالۍ ادبي او ټولنيزې غونډې تر سره کړي چې په سيمه کې د جغتو د مدني او کلتوري بهير مشاعرې او په هغه کې د خلکو ونډه د دې ادعي د پخلي لپاره يو غوره ثبوت گڼل کيږي. همدارنگه په کابل کې د افغانستان د پرمختگ او بيارغونې تر نامه لاندې د لويې مشاعرې تدوير، له محصلينو سره خواخوږي او گڼو علمي سمینارونو جوړول د نوموړي يون له نورو نوښتونو څخه دي چې په کار لويديلي دي.

څلورم: د وردگو کلتوري يون د منې گل دوديزه مېله لري چې هر کار د پسرلي په دويمه مياشت کې جوړيږي، دغه مېله لا تر اوسه ابتدايي بڼه لري، هيله ده چې وخت

پر وخت وده وکړي. په دغه مېله کې چې بېلابېلې برخې لري نه يوازې د وردگو د ولايت فرهنگپال او فرهنگيان پکې گډون کوي بلکې د هيواد له گوټ گوټ څخه خلک پکې گډون کوي.

پنځم: د وردگو او ميدان کلتوري يون په دې توانيدلی چې يو شمېر مجلې، اخبارونه او مهالنې خپرې کړي چې نومونه يې په لاندې ډول دي:

- گوربت مجله
- وردگ جريده
- جغتو مهالنې
- ميدان ځوانان مجله
- عهد مجله
- گودر مجله (چې د بنځو چارو ته ځانگړې شوې ده او له چک څخه خپريږي)
- سيدآباد راډيو
- دريځ مجله
- وړانگه مجله
- ملي هدف (د اطلاعاتو او کلتور د رياست خپرونه)
- پرمختگ
- ځلانده راتلونکي مجله
- شپېلۍ مجله

د مجلو او جريدو تر څنګ يو شمير کتابونه هم چاپ شوي دي چې د خپرنيز ارگان له مخې يې په دې توگه يادونه کوو:

دولتي خپرنيز ارگان:

1- منې گل،

2- رنگينه تابلو،

3- د ولايت د مقام پيغامونه

4_ آتمه منې گل،

د کتابونو تر څنګ د اطلاعاتو او کلتور د ریاست له خوا د ملي هدف، پرمختګ او ځلانده راتلونکي ځانګړې ګڼې دوه دوه ځلې چاپ شوي دي.

د پښتني خویندو د کلتوري ودې ټولنه:

1- د طالبانو په منګولو کې

د ګوربت فرهنگي ټولنه:

1- د ښاپيريانو وطن

• د وردګو او میدان د ولایت ملي راډیو تلویزیون هم تازه پخپلو خپرونو پیل

کړی دی

د خپرونو د نشر په اړه باید وویل شي چې د مختلفو اقتصادي، سلیقوي، ټولنیزو او یو شمیر نورو عواملو له کبله په منظم ډول نه خپرېږي او دغه ستونزه د یوې مشترکې پالیسي د نشتوالي له کبله تقریبا د ټول هیواد فرهنگي یون ته ور پېښه ده.

شپږم: د وردګو او میدان کلتوري یون په دې توانیدلی چې د خپل ادبي، ټولنیز، کلتوري، پوهنیز او هر اړخیز فعالیت په نتیجه کې د سیمې د عامو خلکو، پوهانو، ادبي سترو او حکومتي چارواکو تر منځ ښې اړیکې رامنځته او د یوې روښانه ټولني د جوړیدو په لومړیو بنسټونو د اعمار ګوټې ووهي.

اووم: د وردګو او میدان کلتوري یون په هیواد کې د تاوتریخوالي په له منځه وړلو او د سولې په راوستلو کې تر خپله وسه مثبت کردار ادا کړی او هیله من دي چې د افغانستان ټول وګړي د سولې، روغې، رفاه، امن، سکون او پرمختګ په پلوشو کې خپل ژوند ته سمون ورکړي.

آتم: د وردګو او میدان کلتوري یون د سیمې په مختلفو مناسبتونو خپلې فرهنگي غونډې جاري ساتلې، ښه کار ته یې ښه ویلي او ناوړه اعمال یې محکوم کړي دي.

نهم: د وردګو او میدان کلتوري یون د دې ولایت د ښوونې او روزنې له بهیر سره غاړه پر غاړه مخ په وړاندې روان دی او د پښتني کلتور په ډګر کې د نوو را ټوکیدلو کلتور په پالنه او روزنه کې یې خپله ونډه اخیستې او اخلي یې.

لسم: د وردگو او میدان کلتوري یون په سیمه کې د علمي مسابقو په دایرولو، د سپورتی لوبو په جوړولو او ځینو نورو ادبي ګامونو په پورته کولو سره په دې توانیدلی چې د سیمې د ځوان نسل په زړونو کې ځان ته ځای و مومي، هغوی د نشیې توکو له استعمال څخه را وګرزوي او د یوه سالم چاپیریال خوا ته یې رهبري کړي.

ستونزې او ګواښونه

د افغانستان د نورو ولایتونو په څیر د وردگو او میدان د ولایت کلتوري یون هم له ګڼو لاسته راوړنو سره سره د یو شمیر ستونزو او ګواښونو سره مخ دی چې په دې ډول یې یادونه کېږي:

لومړی: د امنیت ستونزه

سره له دې چې د وردگو او میدان د ولایت کلتوري یون په هر حالت کې خپل حضور او فعالیت ته دوام ورکولی شي او له هیچا سره په سیاسي اختلافاتو کې ځان شریک نه ګڼي خو بیا هم په سیمه کې د امنیت خرابوالی د دوی په فعالیتونو باندې نیغه اغیزه کوي چې په تیرو پنځو کلونو کې د تیرو دریو کلونو په پرتله دوه وروستي کلونه د دې ولایت د کلتوري یون د فعالیت لپاره دومره ښه نه وو.

دوهم: د پانګې ستونزه

کلتوري فعالیتونه هغه مهال په یوه سیمه کې د غوړیدو ښه چانس تر لاسه کوي چې د فرهنګي ټولنو اقتصادي ستونزې تر یوه حده پورې حل وي خو فکر کوم چې له دې ستونزې سره نه یوازې د وردگو کلتوري یون لاس په ګریوان دی بلکې د هیواد په ګوټ ګوټ کې زیاتې فرهنګي کړۍ اوس مهال له دې ستونزې سر ټکوي او په دې نه دي توانیدلي چې د مالي ستونزو له امله په مناسبه توګه خپلو هیلو ته د عمل جامه ورو پوښي.

دریم: د همغږۍ د نشتوالي ستونزه

باید وویل شي چې د هیواد د نورو سیمو په څیر اوس مهال د وردگو او میدان د کلتوري یون تر منځ هم مناسبه همغږي وجود نه لري او همدغه خبره د دې سبب

شوې ده چې د ټولنو چارواکي له يو بل سره سمه پيژندگلوي حاصله نه کړي، د يو بل په موخو خبر نه شي او په دې لاره کې خپلې کټورې تجربې سره شريکې نه کړي.

څلورم: د فرهنگي شخصيتونو تر منځ د بيلتون پالنې ستونزه

زه فکر کوم چې دا ستونزه نه يوازې د وردگو او ميدان د ولايت فرهنگي يون ته متوجه ده بلکې د ټول هيواد په سطح عموميت لري چې د فرهنگي ټولنو د يوه مناسب چوکاټ، ژمنې، ټاکلې لارې، پاليسۍ، د غړو صفاتو او داسې نورو بنسټونو د نشتوالي له کبله ډير ژر يوه ادبي ټولنه څو نورې کوچنۍ ټولنې زيروي چې دغه عمل نه يوازې د فرهنگي يون د کار د وروسته والي باعث کيږي بلکې د ټولني ځواک په وړو وړو ناندریزو مسایلو سره ویشل کيږي چې له گټې يې تاوان ډير وي او دغه کار په ټولنه د فرهنگي بنسټونو اعتبار ته هم سخته صدمه رسوي.

پنځم: د فعاليتونو د مسووليت ستونزه

زياتې کلتوري ټولنې له يوه داسې حالت سره مخ دي چې په دې حقيقت خبره سم خبر نه دي چې د کار ساحه يې کومه يوه ده؟ په کومو څانگو کې خپل فعاليتونه بايد تنظيم کړي او څرنگه وکړای شي چې د خلکو زړونو ته لاره و باسي او هغوی د خپلو هیلو په شاوخوا باندې راټول کړي.

شپږم: د يوې گډې پاليسۍ او استراتيژۍ د نشتوالي ستونزه

د وردگو او ميدان کلتوري يون يوه گډه، عمومي او همغږې پاليسي نه لري چې د هغه له مخې خپلو فعاليتونو ته سمون ورکړي او د مثبتو اغيزو سره يې مله کړي. همدارنگه داسې يوه مشترکه استراتيژي وجود نه لري چې د لنډمهالو او اوږدمهال پلانونو درلودنکې وي څو د ټولني د افرادو د روزنې په لاره کې يې په کار ولگوي.

شپږم: په حکومت کې د ټولنو د رسميت ستونزه

په سيمه کې خو فرهنگي ټولنې زياتې دي او نورې هم د جوړيدو په حال کې دي خو دا معلومه نه ده چې کومې يې رسمي او له حکومت سره راجستر دي. بله خبره دا ده چې د يوې ټولني د راجستر کيدل هم ځانگړي شرايط غواړي او په دې لاره کې

داسې گامونه نه پورته کيږي چې د حکومت پاليسي د سختی پر ځای د سهولت پر خوا روانه شي.

اووم: د کتابونو د چاپ ستونزه

اوس مهال الحمد لله د وردگو او میدان ولایت داسې لیکوالان لري چې په لسگونو کتابونه یې لیکلي او د چاپ کیدو آرمان یې کوي خو د کتابونو د چاپ په هکله د یوې مشترکې تگلارې د نه موجودیت له کبله زیات لیکوالان د خپلو کتابونو چاپ یوازې د آرمان په هنداره کې گوري.

آتم: له مطبوعاتو سره د مینې او علاقې د نشتوالي ستونزه

په ښوونځیو، علمي او کلتوري مرکزونو کې داسې یوه پاليسي نه تر سترگو کيږي چې زموږ له زده کوونکو، محصلینو، استادانو، باسواده او عامو وگړو سره د مطالعې، له نوو پېښو څخه د خبریدلو او د هیواد له مطبوعاتو سره د علاقې حس را و پاروي. د نوموړي حس په را پاریدلو سره زموږ د وگړو د معلوماتو زیرمه بډایه کيږي، د عمومي بیدارۍ خواته سوق کيږي، د لیکوالۍ حس یې پیاوړی کيږي، له روانو حالاتو او نوو پېښو خبریږي او د دې جوگه گرزې چې د هراړخیز پرمختگ په لوري گامونه پورته کړي. له بلې خوا د کلتوري حس په پیاوړي کیدو سره زموږ د فرهنګي ټولني مطبوعاتو ته داسې مارکیټ پیدا کيږي خو خپل تخلیقي او څیړنیز آثار هلته د پلورلو لپاره وړاندې کړي، د خپلې خپرونې عمر ډیر او د خپلې کلتوري ټولني د ځواکمنتیا په لوري گامونه کښیږدي. ځکه تر څو به یوازې په مرستو بسنه کيږي بلکې باید هره خپرونه خودکفا شي او دغه اصل له مطبوعاتو سره د خلکو د مینې او علاقې د احساساتو په راپارولو ترلاسه کیدای شي.

وړاندیزونه

په سیمه او هیواد کې د کلتوري هڅو د سمون لپاره د وردگو او میدان د ولایت کلتوري یون لاندې وړاندیزونه کوي:

لومړۍ: د يوې داسې استراتيژۍ جوړيدو ته اړتيا ليدل کيږي چې د کلتوري ټولنو د سمون لپاره اوږد مهالي او لنډمهالي پلانونه ولري او د خپلو پلانونو د عملي کولو لپاره په موثرو گامونو سمباله او د سيمې د شرايطو سره سمه پر مخ ولاړه شي.

دوهم: د يوې داسې پاليسۍ موجوديت ته اړتيا ده چې د فرهنگي ټولنو فعاليت د سيمې د خلکو تر منځ د سولې، روغ نيت او ورورگلوۍ بنسټونه غښتلي کړي او په ټولنه کې لازم پرمختگ ته وده ورکړي. همدارنگه داسې چارې د خپل فعاليت په دايره کې راولي چې د ټولني لپاره د نيکمرغۍ په سمسورو گانو باندې سمبالې وي.

درېم: د داسې بنسټونو ځواکمنتيا ته اړتيا ليدل کيږي چې له مخې يې په سيمه کې کلتوري ټولني پياوړې شي او په ډاډه زړه خپلو فعاليتونو ته دوام ورکړي. همدارنگه هيڅ ډول سيمه ايزې ناندري د دوی په فعاليتونو ناوړه اغيزه و نه کړي.

څلورم: د گټورو رسنيو، کتابونو، مجلو او داسې نورو اړوندو موادو د منظم چاپ لپاره د مناسبې پانگې د پيداکولو په لارو چارو داسې غور په کار دی چې هميشنی حل له ځان سره ولري.

پنځم: د وردگو او ميدان کلتوري يون اړينه گڼي خو د فرهنگي ټولنو د گټورو علمي او فرهنگي تماسونو له لارې د هيواد په گوټ گوټ کې د کلتوري ټولنو سره خپلې تجربې شريکې او هراړخيز تر او قايم کړي.

شپږم: د هيواد له يوې سيمې څخه بلې سيمې ته د فرهنگي ډلو تگ او راتگ، په ادبي غونډو کې منظم گډون، گډه خپل منځي همکاري پياوړې کول او د ادبي ټولنو د چارواکو تر منځ هراړخيزه پيژندنه په هيواد کې د ادبي بهير د پياوړتيا او د ادب د گڼو تر منځ د غوره اړيکو د ځواکمنتيا بو غوره اساس دی چې د وردگو کلتوري يون يې وړانديز کوي.

اووم: له حکومتي چارواکو، مدني ټولنو، خبري رسنيو، ملي سوداگرو، علمي ستو او د هيواد د ټولو پرگنو له مطرحو اړخونو سره يو ځای بايد د پرمختگ په لاره کې گډه هلې ځلې وشي خو د کلتوري ټولنو له خوا هميشنی اړيکې ورسره تامين وي او د هغوی مرستې خپل لوري ته را جلب کړي.

آتم: د وردگو او میدان کلتوري يون لازمه گڼي چې د اطلاعاتو او کلتور له وزارت سره د کلتور د پياوړتيا په لاره کې گډ کار او هر اړخيزه همکاري وشي او د هغه همکاري هم د ځان خواته راجلب کړي. همدارنگه د خپلو تجربو له مخې نوموړي وزارت ته وخت پر وخت گټورې مشورې ورکړي.

نهم: له هيواد څخه بهر دې له افغان فرهنگي کړيو، علمي شخصيتونو او ادبي بنسټونو سره پراخو اړيکو ته پراختيا ورکړل شي او د امکان په صورت کې دې د هغوی له لارې د کلتوري بهير د پياوړتيا په موخه او د تجربو د شريکو له کبله د ميلمه پالو هيوادونو له فرهنگي يون سره ارتباطاتو ته پراختيا ورکړل شي.

لسم: د انټرنېټ او نوې ټکنالوجي پر مټ دې د پښتو ژبې د ودې او موثرو بريښنا پاڼو جوړولو ته زياته پاملرنه وشي. همدارنگه نوی کلتوري نسل دې د دغه لويې آسانتيا له اهميت څخه خبر کړای شي. په همدې توگه ټولې فرهنگي ټولني دې د انټرنېټ له لارې له يوې او بلې سره وصل شي.

يوولسم: په هيواد کې د غوړيدلو ادبي ټولنو ډير زيات تمرکز دې د هيواد د نوي نسل روزلو ته وقف شي چې په دې لړ کې د هيواد د ښوونځيو، لیسو، پوهنتونونو او هر ډول تعليمي بنسټونو له زده کوونکو، محصلينو او استادانو سره بايد اړيکو ته پراختيا ورکړي، د ستونزو حل ته مشترک حل و مومي، علمي مسابقې ورته برابرې او د ليکوالی لوري ته په هڅولو کې دې مرسته ورسره وکړي.

دولسم: د ښه کيفيت په دردلو سره له نورو څخه د ژباړې چارو ته سمون، د غوره کتابونو چاپ ته پياوړتيا او د موثرو خپرونو نشر ته بايد زياته پاملرنه وشي.

ديارلسم: د هيواد کلتوري يون ته پکار دی چې د افغانستان په گوټ گوټ کې د کتابتونونو جوړيدو، د مطالعې د فرهنگ د غوړيدو او له کتابونو سره د خلکو د مينې د پيدا کيدو په لاره کې هلې ځلې وکړي.

څوارلسم: وړانديز کيږي چې په هيواد کې هره يوه فرهنگي ټولنه دې د خپلو فعاليتونو د سمون څرگندولو لپاره يوه ارزښتناکه بريښنا پاڼه يا ويبلاگ جوړ کړي او خپل اړين معلومات دې پکې خوندي کړي.

پاييله:

د وردگو او ميدان کلتوري يون د هيواد د کلتوري بن له مهمو خانگو څخه گڼل کيږي چې د مناسبې ودې لپاره يې د زياتو گټورو کامونو پورته کولو ته اړتيا ليدل کيږي. د دې راپور په ترڅ کې د نوموړي کلتوري يون لنډه پيژندنه، لاسته راوړنې، ستونزې او ځينې وړاندیزونه ځای په ځای شوي چې د گرانو لوستونکو پاملرنه ورته را اړوو. همدارنگه بايد وويل شي چې د وردگو او ميدان کلتوري يون د خپلو غوړيدو په لومړي پړاو کې قرار لري او لرې نه ده چې د سيمې او هيواد په کچه به يوه لوی علمي او کلتوري غوړيدو ته لاره پرانيزي.

د وردگو او ميدان د ولايت د کلتوري ټولنو ليست

شميره	د ټولني نوم	مسوول	د تيلفون شميره	بريښنالیک
۱	د وردگو کلتوري يون	گل آغا احمدي وردگ	۰۷۹۹۳۰۱۸۳۳	gulaghaa89@gmail.com
۲	د غازي محمد جان خان ټولنه	احسان الله آرينزی	۰۷۰۰۸۰۲۰۰۳	mailaryanzai@yahoo.com
۳	د گوربت فرهنگي ټولنه	حفيظ الله غښتلی	۰۷۰۰۲۰۲۱۳۷	ghashtalai@yahoo.com
۴	د وردگو ځوانانو مدني ټولنه	شير شاه عزيزي	۰۷۷۴۶۸۵۸۰۲	sheer.azizi@yahoo.com
۵	د يووالي عبر کلتوري ټولنه	امان الله نصرت	۰۷۹۹۴۳۸۵۷۵	aman_nasrat@yahoo.com
۶	د وردگو ټولنيز مرکز	سلطان مسعود مايار	۰۷۰۰۰۷۴۳۱۹	
۷	د وردگو ځوانانو د پوهې ټولنه	رحمت الله	۰۷۰۸۲۸۵۰۰۵	
۸	د جغتو مدني او	مدیر متین	۰۷۹۹۸۷۹۷۱۶	

			کلتوري بهير	
h.aminzay@gmail.com	۰۷۷۷۰۶۵۸۴۲	همت الله امين زی	ميدان ځوانانو ټولنه	۹
	۰۷۷۹۵۲۱۲۸۳	محمد خان حقميل	رفيع کلتوري ټولنه	۱۰
	۰۷۹۹۵۹۴۲۳۶	محمد عالم عزيزي	چک ادبي بهير	۱۱
	۰۷۰۰۰۵۶۶۹۲	امين الله حبيبي	لمر کلتوري ټولنه	۱۲
sherai1980@yahoo.com		محمد اجمل هوډمن	دريځ کلتوري ټولنه	۱۳
	۰۷۷۲۲۲۳۶۲۹	حيات الله همت	عهد کلتوري ټولنه	۱۴
hameednasry@yahoo.com	۰۷۰۰۹۸۹۶۹۶	حميد ناصري وردگ	وردگ ځوانان ټولنه	۱۵

د هرات د ولايت استازی / ثواب الدين مخکښ

هغه مشکلات او ستونزې چې کلتوري ټولنو ته په مخ کې خنډونه را ولاړوي په ټول هيواد کې شته دي او تقريباً ورته والی سره لري خو په هرات کې ستونزه دا ده چې هلته افغانيت او افغاني هويت تر سوال لاندې دی.

هلته داسې پښتانه شته دي چې په پښتو يوه خبره هم نه شي کولای خو د ملي جذبې د موجوديت له کبله يې د کاروبار لوحې ټولې په پښتو ليکلې او په دې هکله کار کوي.

په هرات کې زيات پښتانه قومونه پراته دي او هغوی تر اوسه پورې خپل ملي او قومی اصالت ساتلی دی خو هلته تر اوسه پورې يوه پښتو کلتوري ټولنه وجود نه لري او زه تاسو ته زيری درکوم چې ډير ژر به د سپينې ادې په نوم يوه پښتو کلتوري ټولنه جوړه شي.

په هرات کې داسې ناوړه تبليغ او پښتانه په دې تورن دي چې ګواکي سياسي اخلاق نه لري او دوی د دې توانايي نه لري چې يوه ګڼده او يا غوټه هم پرانيزي، په خپل منځکې سره جوړ شي او خپل منځي ستونزې په خپله حل کاندې.

ډاکتر حميدالله نيازي او تيمورشاه يوسفزي په دې هکله هڅه کړې ده چې د پښتنو په هکله دغه ناوړه انگيزه او لرليد ته بدلون ورکړي.

که تاسو دا درې واړه زونه هير کړی، هرات ته پاملرنه و نه کړی نو زه خبرداری درکوم چې هلته د ميشو پښتنو قومونو او افغانانو هويت له منځه تلونکی دی ځکه چې د هغه ځای په کتابتونونو کې يو پښتو کتاب هم وجود نه لري.

زما په نظر بايد په دوو برخو کې ډير کار وشي.

لومړی: بايد مور ټکنالوجی را کلکه کړو او له دې آسانتيا څخه په پراخه پيمانه کار واخلو څو پښتو په نړيواله سطح مطرح او پرمختگ وکړي.

دويم: ټول ملګري استادان او ادبي کړی دې د لوستو او نالوستو خلکو تر منځ فاصله راکمه کړي او هغوی ته دې داسې يو فکر ورکړل شي چې مور له تاسو څخه بيل نه يو.

مور توانيدلي يو چې په دې لړ کې څلور بريننا يا خو جوړې کړو او يا هم د جوړولو په حال کې قرار لري چې ډير ژر به د افغان کلتوري جرگې ګډونوالو ته معرفي شي. يوه مهمه لاسته راوړنه چې مور يې لرو هغه دا چې مور توانيدلي يو چې له لومړي ټولګي څخه تر ۱۲ ټولګي پورې د پښتو د لوست د کتابونو لغات جمع او دري ته يې ترجمه کړو. همدارنگه له دې کتابونو مو ۹۰۰۰ ټوکه چاپ کړي او د هيواد په مختلفو سيمو کې مو پر ښوونځيو ويشلي دي. په آخر کې يو ځل بيا وایم چې په هرات کې له هغو ځوانانو څخه ملاتړ څرګند کړی چې د پښتو ژبې د ژوندي ساتلو لپاره هلې ځلې کوي او هميشنی اړیکې ورسره و ساتی.

په عربي هيوادونو کې د پښتو کلتوري ټولنو استازی

عبدالله صادق

زما يو نيم کال وشو چې زه له سعودي عربستان څخه راغلی يم لکن د له هغوی سره مې دايمي اړيکې شته دي او هميشه يې احوال اخلم. همدارنگه د فکر رفتار تيز دی او زما سره هغه پخواني يادونه زما د ذهن په زيرمه کې پراته دي او هميشه راسره په ژوندۍ او متحرکه توگه حرکت کوي.

زه به دې حقيقت ته گوته ونيسم چې ما به هغه مهال فکر کاوه مور څرنگه کولای شو چې په ستونزو غالب شو؟ هلته مسلکي کسان او څيرونکي نه وو تللي او نه هم د ژبې لوی لوی ماهران زموږ په منځ کې موجود وو او که وو هم نو د يوې ځانگړې طبقې خلکو سره به اړيکې درلودې او د هغوی ملگري به يې کوله.

مور به کله کله هلته د عمر مختار فلمونه ليدل چې څرنگه يې مبارزه کوله او د پردي استعمار سره د مقاومت په موخه جوړ شوي وو خو فکر به مې کاوه چې آيا مور هم داسې وياړلي لرو؟ مور هم تاريخ لرو او مور هم کولای شو چې د خپلې مبارزې په لړ کې له ستونزو څخه په امان شو؟ زه به عمر مختار څه کړم؟ افلاطون به څه کړم؟ دا خو د نورې نړۍ خلک دي زه بايد په خپلو وياړونو پسې وگرم.

زه په همدې سوچونو او فکرونو کې غرق تلی وم چې د رحمت شاه سايل د يوه شعر يوه مصری مې په کوم موټر ولگيده چې کوم پښتون ډريور پرې ليکلې وه دا مصری نه وه د سټينگر مزایل وو چې زه يې وويشم لمبه يې زما را وپاروله او يو ځاني خوځښت يې زما په بدن کې په خوځيدو راووست. پيل مو وکړ په کوټو به گرزیدم د پښتنو په جونگرو او مزدورانو به گرزیدم او د پښتو ادب خوا ته به مې را بلل. ځينو ځينو خو به دا هم ويل چې دا ځل مو چيرې خرخوی او په کوم نوم مو خرخوی حتی ځينو ځينو خو زموږ په وړاندې ناوړه تبليغات پيل کړل.

په همدې لړ کې وو چې ځينو به ويل دا خو په نوې بڼه اخوانيزم دی، مور بيا پر چا خرخوي، په نوې بڼه نشنلیم دی، يا به يې ويل دا سندرغاړي او ډمان دي مه کوه خپل کار به کوي. خو مور له خپل سټيج څخه په دې و توانيدلو چې د سعودي په

ټولنه کې میشت پښتانه خپلو ملي ارزښتونو ته پاملرنه وکړي او پوره پنځه کاله په دې لړ کې زیار و باسي او پښتو ته خدمت وکړي.

د سعودي په ټولنه کې ډیر سخت بنسټونه حاکم دي هغه دا چې هغه مهال به یو بهرنی مزدور د کفیل له اجازې پرته د حج او یا عمرې د ادا کولو په موخه حرم ته نه شو تللی. حتی د کفیل له اجازې پرته به د دې دولت د یوه ښار څخه بل ښار ته هم نه شو تللی خو مور په همداسې سختو حالاتو کې یوه منظمه کلتوري ټولنه او اداره جوړه کړه. خوزه بیا هم وایم چې له مور سره به هغه کسان ملگري وو چې غریب او مزدوري یې کوله، په خاورو به ککړ پکړ راغلل او د پښتو ادبي دیرې ته به یې خپل حضور لازمي گڼلو. هلته زمور مجلسونو ته مالدار سړی هیڅکله نه دی راغلی.

لاسته راوړنې مو دا دي چې مور په دې وتوانیدو چې یو شمیر ارزښتمن کتابونه چاپ کړو.

په آخر کې دورمره وایم چې یوه ښه اداره او منیجمنت کولای شی چې ستونزو ته په ښه شکل ځواب ووايي او داسې یو شکل رامنځته کړي چې د قبول وړ وي. مور ته په کار دي چې په دې لړ کې هغه اداره په کار واچوو چې **Total Quality Management** ورته ویل کیږي او د دوهمې نړیوالې جگړې وروسته ترتیب او په کار یې پیل کړی دی.

زه د افغان کلتوري ټولنو د جرگې د جوړیدو نوښت ستایم او مور باید خپلې هڅې سره شریکې کړو.

د خویندو استازې

پروین فیض زاده ملال

زه د ښاغلي نذیر احمد نذیر خبره تاییدوم چې پښتني ښځې باید فعالې شي او د اجتماعي طریقي معیار دا دی څومره چې فعالې وي نو ښې وي او په ټولنه کې خپل کردار ادا کولی شي. دا خاموشي او رکود به تر کومه وي؟

حال د تاسف وړ دی او موږ باید د تاسف له حالت څخه ووزو. په کابل کې ادبي ټولنه جوړول، یوې او بلې ته د خویندو لاس ورکول بڼه کار دی او نن یې وخت دی چې باید په دې هکله بندوبست وشي او دغه ټولنه جوړه شي.

که ښځې فعالې نه شي نه آبادي په لاس راتلای شي او نه خپل حقونه ترلاسه کولی شو. زه په کراچۍ کې اوسیرم خو تر څو پورې چې دلته یم نو له تاسو سره په دې هکله کلکه همکاره یم.

مخکې د رڼا په نوم یوه مجله وه چې لینا شریفی یې مسووله مدیره وه. سپورمی وردګ، صفیه حلیم، مستوره شال او څو نورې نومیالې ښځې یې لیکوالې وې خو د ښځو په هغه ټولنه کې چا فعاله ونډه وانه خيستله چې بیرته خاموشه شوه.

نو د دې ټولنې په اړوند چې تاسو یې وړاندیز کړی دی باید ووايم چې راځی همدا نن یې بنسټ کېښودئ او خپلو فعالیتونو ته سمون ورکړئ غونډې پیل له افغان ادبي بهیر او رشاد کره کتنې څخه په دې اړوند همکاري وغواړئ او له هغوی څخه هیله لرم چې منظمه همکاري راسره وکړي.

په کړنلاره او تشکیلاتو باندې د بحث پیل

اول الرحمن رودوال

د مجلس په دې برخه کې په کړنلاره باندې بحث پیل شو او د دې کار د تنظیم چارې د ښاغلي اول الرحمن رودوال پر غاړه وې او کړنلاره یې د غونډې په ګډونوالو باندې توزیع کړه او د جرګې ګډونوال یې په آتو کاري ګروپونو سره وويشل چې هر ګروپ په ځانګړې توګه په کړنلاره باندې بحث وکړي.

په کړنلاره باندې د کاري ګروپونو په وسیله تر یو نیم ساعت بحث وروسته مجلس بیرته خپل عادي شکل غوره کړ د کاري ګروپونو استازو د خپل کار لنډ لنډ راپور وړاندې او په کړنلاره یې د سمونونو او بدلونونو په بهیر باندې ځغلنده نظر واچاوه. همدارنګه د کړنلارې هغه ټکي په ګوته شول چې د بدلون او سمون چارې یې غوښتې او په دې لړ کې د هر کاري ګروپ استازي د خپل کاري ګروپ پایله د

غونډې ګډونوالو ته بيان کړه. بايد وويل شي چې د هر ګروپ لپاره مارکر قلم او د سپين کاغذ لويې تختې ویشل شوې وې چې هر کاري ګروپ خپل نظريات په داسې خط پرې ليکلي وو چې لويه کچه يې درلوده او په نوبت سره يې خپل نظرونه وړاندې کړل.

په کړنلاره باندې د بحث پايله

ډاکتر محمد ابراهيم شينواری

ډاکتر محمد ابراهيم شينواری د کړنلارې په اړه د کاري ګروپونو د نظرياتو نچور او پايله د غونډې ګډونوالو ته واوروله چې د ګډونوالو له خوا تصويب او و پتيل شوه چې د کاري ګروپونو د نظرياتو په نظر کې نيولو سره به کړنلاره د يوې پنځه کسيزې ډلې په وسيله او د وروستۍ بڼې په توګه بيا ليکل کيږي. همدارنگه ډاکتر ابراهيم شينواری صاحب د جرګې تشکيلات بيان او له يو لړ بحثونو وروسته د رايو په اتفاق سره استاد عبدالله بختانی خدمتگار، استاد حبيب الله رفيع، استاد سعدالدين شپون، استاد محمد صديق پسرلی، استاد نصرالله حافظ، آغلې پروين فيض زاده ملال او خور ژبی شاعر پيرمحمد کاروان د لارښودې شورا د غړو په توګه و ټاکل شول. په همدې توګه ۷۰ کسان د صلاح کارې شوری، ۲۰ کسان د کاري ډلې او ۵ کسان د مالي کميټې د غړو په توګه معرفي شول. چې تر تشکيلاتو وروسته د راتلونکي کار د کاري پلان په اړه هم د خبرو يوه توده لړۍ تر سره او بناغلي ډاکتر خوشحال روهي د پښتو ژبې هغه څانګې په ګوته کړې چې بايد کار ورته وشي چې ډير مهمې يې د پښتو ژبې د ژباړې چارو ته وده او د معلوماتي تکنالوجی پر مټ د پښتو ژبې پرمختګ پکې شامل وو.

د سلاکارې شوری د مشر په توگه

د استاد محمد آصف صمیم ټاکنه

د افغان کلتوري ټولنو جرگې ټولو گډوډوالو د هیواد نوموتی لیکوال او د افغان کلتوري کلتوري ټولنو د جرگې د تدارک غړی بناغلي استاد محمد آصف صمیم د همدې کمیټې د غړي ډاکتر خوشحال روهي په وړاندیز د جرگې د سلاکارې شوری په توگه د رایو په اتفاق انتخاب کړ. په همدې مناسبت استاد د جرگې له ټولو استازو څخه مننه وکړه چې نوموړی یې د سلاکارې شوری د مشرۍ لپاره گومارلی او د دې مهمې دندې په سپارلو یې ورته ویاړ و بانه.

د مجلس ارزونه

استاد حبیب الله رفیع د لارښودې شوری غړی

ډیر خوش یم چې په یوه ښکلې لاره مزل پیل شوی دی او دا مزل به هرو مرو د بري څوکې ته رسیږي. اکثریت هیڅکله او په هیڅ ځای کې محروم کیدلی نه شي خو متاسفانه چې زموږ پښتو ژبه له همداسې یوه تور ستم سره مخ ده او موږ د خپله لاسه د مصلحتونو ښکار شوي یو. د میرویس هوتکي نیکه د حکومت ژبه پښتو وه، د شاه حسین په دربار کې به هره اونۍ ادبي غونډې کیدې او د هغه وخت د نارنج په شاهي ماڼۍ کې یو کتابتون هم موجود وو.

جغرافیایی موفعیت اساس دی، نوموړی غورزنگ د کورنیو شخړو ښکار شو، نادرافشار د احمدشاه بابا تر راتلو پورې د دربار ژبه له پښتو څخه پارسي ته واړوله او احمدشاهي تاریخ داسې وایي چې درباریان زیاتره له ایران څخه راغلي وو چې متاسفانه همدغه ډول یو دربار ادامه پیدا کړه.

پیرمحمد کاکړ د خپل عصر د پښتو ژبې یو ستر ادیب وو او واکمنو نه وو منلی ځکه نوموړي غوښتل چې د دربار ژبه دې پښتو وي هغه له تیمورشاه څخه سر ټکولی او د شهزاده سلیمان ملاتړ یې په دې خاطر کړی دی چې هغه وعده کړې وه چې که

چيرې واک ورته و رسيري نو د دربار ژبه به پښتو ته اړوي. د هغه وخت د معرفت الافغاني تطبيقي گرامر د ښاغلي پيرمحمد کاکړ په دور کې رامنځه شو او فرمان ورکړه، فرمان واخله او داسې نورې جملې پکې ليکل شوې دي. خو کله چې تيمورشاه راغی نو شاوليخان يې وواژه، خپل ورور يې بندي کړ، د وروڼو له ويرې يې پايتخت کابل ته و ليرداوه او د پيرمحمد کاکړ هيله له خاورو سره خاورې شوه.

د امير شيرعليخان په وخت کې سيدجمال الدين افغان د دربار د پښتو کولو کونښن وکړ، زيات کليمات يې د ملکي او نظامي ادارې لپاره رامنځته کړل، پښتو مرکه په قانون کې رسمي بڼه خپله کړه او څه ناڅه پرمختگ په دې هکله رامنځته شو.

ارتجاعي دور، اغتشاش او د غلو حکومت بيا هم هغه هلې ځلې په باد لاهو کړې چې تر دې د مخه د پښتو ژبې د پرمختگ لپاره شوې وې.

کله چې په افغانستان رڼا شوه د نادرشاه په وخت کې په کندهار کې پښتو انجمن په کار پيل وکړ له دې وروسته په ۱۳۱۶ هجري لمريز کال پښتو ټولنه رامنځته شوه او کينه دوزانو به د نفرت په سترگه ورته کتل. په هر صورت د سردار شهيد محمد داود خان تر حکومت پورې پښتانه ليکوالان او اديبان د وخت حکومتونو ته اړ وو او لورينې ته يې اړ وو. خو د دا ودخان حکومت په دې باره کې بيا څه گامونه پورته کړل.

د اړ دوړ وخت او د بحران درې لسيزې وطن وران شو، خراب شو او ډير تاوانونه رامنځته شول خو يو کار وشو چې پښتو د ولس لاسته و لويده او ځوانان د پښتو په نوشته کولو و روزل شول. اوس پښتو داسې خوره شوې ده چې هيڅ راز قوت يې مخنيوی نه شي کولای او نه هم چاته د گدايي ضرورت شته.

دغه جرگه په داسې وخت کې جوړه شوه چې سختې مرحلې تيرې شوې دي د گټلو وخت دی او په هيواد کې د ننه گڼ شمير کلتوري ټولني جوړې او خپل خپل نشرات لري. د کلتوري ټولنو د جوړيدو دور په نړۍ کې ډير پخوانی دی، لرغونی دی او پرمختللی دی او زموږ په هيواد کې هم اوږده سابقه لري.

اوس دا دي وينو چې ټولې پښتو ټولني سره يو شوې او د پښتو لپاره يې کار پيل کړ، پسرلی صاحب، ولايتی استازي او له بهر څخه د دې بهير د لارويانو پيغامونه د دې

پیل لپاره یو ښه زیری گڼلی شو. اوس مهال د پښتني ادبي ټولنو یو داسې بهیر غزیدلی چې څوک یې هم مخه نه شي نیولای نو سره کوشیر شی، سره یو شی، سره ټول شی، بنیادي خدمت وکړی بیا کله هم مظلومیت او محکومیت احساس نه کړی.

په کړنلاره کې یوه ماده چې د ښوونځیو په اړه پکې اضافه شي چې دا دي پښتو وي، دا ټولني دې پښتو وي او د پښتو د فرهنگ د غوړیدو لپاره دې لاره هواره کړي. په سمې، ژبنی او قومی اساساتو د گوندونو جوړول زموږ په اساسي قانون کې ناروا او جرم دي خو اوس په لسگونو داسې گوندونه او په سلگونو داسې اشخاص شته دي چې د همداسې اساساتو په بنا یې گوندونه جوړ کړي دي.

خو د فرهنگي ټولنو په هکله داسې ماده نشته او نه داسې کوم بند پکې شته دی نو باید چې د پښتو د پراختیا لپاره په خلاص مټ کار وکړو. که گیله لري نور دې هم دا کار وکړي، دا گناه نه ده او د افغاني ژبو د ودې لپاره به یو ښه فرصت وي.

په آخر کې تاسو ټولو ته د دې جرگې د ټوکیدلو مبارکي وایم .

د غونډې په دې برخه کې د ماښام د لمانځه لپاره د وقفې اعلان وشو

د باتورانندود ننداره

همایون عالمیان او د هغه اړونده لوبډله

د ماښام د لمانځه تر اداکولو وروسته د ښاغلي همایون عالمیان او د هغه د لوبډلې له خوا د باتورانندود د لوبو ښکلې نندارې تر سره شوې چې د لیدونکو د زیاتې پاملرنې سبب په خوښۍ او چکچکو سره یې بدرگه کړې.

د دې لوبې بنسټ ایښودونکی ښاغلي همایون عالمیان دی ۳۱ کال عمر لري او د ۱۳۵۴ هجري لمريز کال د پروان د غوربند د درې د سپاه گډ په ولسوالۍ کې زیږیدلی دی. خپل تحصیلات یې په ایران کې کړي او دغه لوبه یې د ۱۵ کلونو په جریان کې جوړه کړې او همایون عالمیان یې موسس گڼل کيږي.

د لوبو تر اجرا وروسته ښاغلی همایون عالمیان د باتورانندود د لوبې په اړه وویل:

د ۱۵ کالونو راهيسې زما سره دا فکر وو چې داس يوه رزمي لوبه ايجاد کړم چې بشپړه افغاني بڼه ولري نو د باتورانود د جوړولو په هکله فکر راسره وو. دا لوبه يوازې سپورتي بڼه نه لري بلکي کلتوري او فرهنگي بڼه هم لري.

زه په ۱۳۸۲ کې له ايران څخه خپل هيواد ته راستون شوم، په ۱۳۸۳ کې مې د دې لوبې وړانديز حکومتي چارواکو ته ورکړ، په ۱۳۸۴ کې هغه په رسمي ډول تصويب شو، په ۱۳۸۵ کې يې امتحاني دوره پيل او په ۱۳۸۶ کې د المپيک رسما د المپيک د لوبو په کتار کې داخله شوه.

د دې لوبې د کوماندي او پرمخ بيولو لپاره ما ۳۰۰ پښتو کليمې جوړې کړې دي چې د علومو اکادمۍ تصديق کړي او د دې لوبې د کوماندي او هر څه کليمات ټول سوچه پښتو دي.

باتورانود لوبه څلور برخې لري

لومړۍ: ژوب لوب چې يوه رزمي لوبه ده او درې برخې لري چې نيم واک، ټول واک او پراخ واک ورته ويل کيږي.

دوهم: چل لوب چې مختلف فورمونه لري

درېم: اتڼ لوب چې د ملي اتڼ په بڼه اجر کيږي

څلورم: ويشت لوب چې د ليندې، غيشي او نورو څيزونو په وسيله ويشتل کوي او ويشتل پکې زده کيږي.

د پورتنيو لوبو هره يوه ځان ځانته بيل قوانين لري چې د خپلو قوانينو له مخې اجرا کيږي.

باتورانود په کابل کې د يو مرکزي دفتر سربيره چې د همدې بنا د آتمې ناحيې د سياسنگ په سيمه کې موقعيت لري د کابل په مختلفو سيمو کې څلور نور فرعي دفترونه هم لري او ډير ژر ده چې د هيواد په ولايتونو کې هم د خپل د همدې لوبې د رواج او سمون لپاره دفترونه پرانيستل شي.

تفريحي پروگرام

ټوکي ټکالي، ټنگ ټکور او مشاعره

د باتورانود له نندارې وروسته لومړی د ټوکو او ټکالو پروگرام پيل شو چې د افغانستان وتليو کوميديانو او خنده مارانو لکه عابد، شاه محمد ياري او قسيمي صاحب پکې خپلې ټوکې وکړې او د ليدونکو په شونډو يې د خندا وړانگې ميلمنې او د ټولې کاري ورځې ستړيا يې ور څخه هيره کړه. چې ورپسې مشاعره پيل چې د هيواد زياتو شاعرانو خپل خواره شعرونه، غزلونه او نظمونه د جرگې گډونوالو ته واورول. تر مشاعرې وروسته د ټنگ ټکور پروگرام پيل شو چې د هيواد وتلي سندرغاړي حفيظ گردش په خپل مينه ناک غږ خورې غزلې وويلې او د غونډې د گډونوالو له مسلسلو چکچکو سره بدرگې کيدې.

د افغان کلتوري ټولنو جرگه د شپې څه د پاسه يوولس بجې د دعايې په لوستلو سره پای ته ورسیده.

د افغان کلتوري ټولنو د گډې جرگې ويندويان

د افغان کلتوري ټولنو د جرگې د لومړۍ غونډې ويندويان د سهار له خوا هر يو غوث الدين فروتن، عبدالجبار څپاند او خاطره اسحق زی وو چې ډير اغيزمن شکل يې پروگرام د خپل ټاکلی مهال ویش سره سم وړاندې کړ او له ماښام څخه وروسته بيا د ويندويي چارې دل افروز څيرک، نذير احمد نذير او ذبيح الله احساس ته ور و سپارل شوې چې مجلس يې بيا هم په ډير منظم شکل او د پروگرام سره سم په خپل کنترول کې وساته او د خوندورو شعرونو او مطالبو سره سم يې مجلس ته د ښکلاوو يوه نه هيريډونکې بڼه ورکړې وه. چې د افغان کلتوري جرگې گډونوال له ټولو ښاغليو ويندويانو څخه د دوی د غيزمنې دندې د سر ته رسولو له کبله د زړه له کومي مننه کوي او دوی ته په خپل کلتوري ژوند کې د لا زياتو برياوو غوښتونکي دي.

پايله

د افغان کلتوري ټولنو د جرگې لومړۍ غونډه تيره جمعه چې د ۱۳۸۶ کال د زمري د مياشتې له ۲۶ نېټې سره برابره ده د خپل مهال ویش له مخې د سهار په ۹ بجو او دیرشو دقیقو پیل او د همدې ورځې له ماښام څخه وروسته څه د پاسه په ۱۱ بجو پای ته ورسیده.

د افغان کلتوري ټولنو د جرگې په لومړۍ غونډه کې له پرانیستونکو ویناوو، پیغامونو، ولایتي گزارشونو سربیره پر هغو ټولو مسایلو تفصیلي بحث وشو چې په اجندا کې شاملې وې او په زیاتو مسایلو کې د افغان پوهانو، لیکوالانو، شاعرانو او ولسي استازو تر منځ د مشترک نظر د موجودیت له کبله د جرگې لومړۍ غونډه په خپلو ټاکلو موخو کې د بري په لوري گامونه اوچت او د راتلونکو بریاوو د لاسته راوړلو لپاره یې د خپل یون لومړی پړاو په بریالی توگه پر مخ روان کړ. همدارنگه و پتیل شوه چې د افغان کلتوري ټولنو دوهمه او راتلونکې غونډه به په لویه کچه سره جوړیږي او هڅه به وشي چې د ولایتونو د کلتوري ټولنو ټول اړوند لیکوالان کارکوونکي کډون پکې ولري.

د افغان کلتوري ټولنو جرگه

تگلاره

سریزه

د افغان کلتوري ټولنو جرگه په هېواد کې د کلتوري ټولنو د همغږۍ او ټولولو یو مرکز دی، چې د ۱۳۸۶ کال د زمري د مياشتې په ۲۶ نېټه د ۲۴ ولایتونو او کابل ښار د موجودو او فعالو کلتوري ټولنو د ۳۰۰ تنو استازو له خوا تاسیس شوه.

په جرگه کې ټولې هغه آزادې او ناپیېلې افغاني کلتوري ټولنې غږیتوب لري، چې د جرگې موخې او کړنلاره مني او دهغو د پلي کولو لپاره له نورو ټولنو سره په همغږۍ هلې ځلې کوي. په ټولنو کې به لویه او وړه، کمزورې او پیاوړې په پام کې نه نیول کیږي او ټولې ټولنې به خپل هویت او استقلالیت ساتي. د کلتوري ټولنو د همغږۍ جرگه به ددی زمینه جوړه کړي چې:

د ټول هیواد په کچه کلتوري ټولنې او اشخاص یو د بل له تجربو خبر شي اود کارونو د کیفیت په لوړولو کې یو له بل څخه زده کړه وکړي. د هیواد او ولایتونو هغه کمزورې سیمې وپېژندل شي، چې کلتوري هڅې او

ټولني پکې نشته او يا کمزوري او ټکنی دي. د فري او ډله ييزو اړيکو او نيټ ورک له لاري د مناسبو کارونو لپاره مناسب اشخاص وپېژندل شي، وروزل شي او وگومارل شي. او د ژبې او ادب د پرمختيا اود فکري ودې زميني برابرې شي.

د افغان کلتوري ټولنو جرگه د اسلام سپيڅلي دين د احکامو، د افغانستان د اساسي قانون او نورو نافذو قوانينو په رڼاکې د لاندې کړتلازي له مخې کار کوي، چې په ۵ څپرکيو او ۴۱ مادو کې جوړه شوې ده:

دافغان کلتوري ټولنو د جرگې تگلاره

لومړی څپرکی

هدفونه

لومړۍ ماده: په يوه واحد اسلامي، ملي - افغاني نظر د ټولو فرهنگي کړنو او کړيو راتپولو ل .
دويمه ماده: دافغانانو کلتوري اومدني متوازن پرمختگ
دريمه ماده: دهيواد ټولو خلکو ته د متناسبو او مساوي کلتوري زمينو رامنځته کول
څلورمه ماده: دپوهنې عامول، دنجونو ښوونې او روزنې ته خاصه پاملرنه اود لويانو زده کړې پمخمه ماده: دځوانانو د ذهني اوعلمي سويې لوړول
شپږمه ماده: هيوادوال په قانون پوهول، دقانون درناوي او منلو ته يې هڅول او دقانون په چوکاټ کې دخپلو کلتوري حقونو دغوښتنې لپاره يې تيارول
اوومه ماده: د ولس د مثبتو دودونو پياوړي کول او له منفي دودونو سره مبارزه.
اتممه ماده: د انساني حقونو او وجايو په باب د عامه پوهاوي لوړول:

i. فردي ازادي

ii. دښځو حقونه

iii. دماشوم پالنه

نهمه ماده: دروغتيايي کلتور، نظافت او ورزش هڅول
لسمه ماده: هيواد د ژبو پرمختيا اودقانون په چوکاټ کې يې په ښوونځيو، پوهنتونونو، ادارو، سوداگريزو او عامه چارو کې رواجول
يوولسمه ماده: دټول هيواد د کلتوري هڅو او فعاليتونو تر منځ د همغږۍ رامنځته کول.

جرگه به خپلې موخې د لاندې پاليسيو په چوکاټ کې لاس ته راوړي:
دولسمه ماده: کلتوري هڅې به له سياسي هڅو جلا وي، دکوم ځانگړي گوند او ځانگړي سياسي نظر لپاره به کار نه کوي، خو د غړو لپاره به ترټولني بهر د مستقل سياسي فعاليت حق محفوظ وي.
ديارلسمه ماده: خپل کلتوري حقونه به د قانوني او حقوقي موازينو په چوکاټ کې غواړي
خوارلسمه ماده: دافغانستان لوړې ملي گټې او د اولس خپل به په هر قدم کې په پام کې نيول کيږي

پنځلسمه ماده: د تیرو ستونزو په باب دلانجمنو بحثونو پر ځای به روښانه راتلونکې ته ډیره پاملرنه کيږي او له نن څخه به ورته دمنظمو پلانونو له مخې کار پیل کيږي
شپاړسمه ماده: د کار بنسټ به مشوره او د پریکړو معیار به اکثریت وي
اووه لسمه ماده: کارونه به په عملي او واقعینانه ډول پلانیږي او په یو وخت کې به هغومره کارونه پیلېږي چې د عملي کیدو امکان ولري
اته لسمه ماده: په اولس کې کلتوري بیدارۍ او پورته هدفونو ته درسیدلو لپاره به له بیلابیلو لارو کار اخستل کيږي :

1. د کلتوري جرگو عامول ، هڅول او زیاتول چې دمنظمو کړنلارو او تگلارو له مخې به خپل کار پر مخ بیایي
2. د ادب او فرهنگ بیلابیل صنفونه روزل ، پالل او پرمخ بیول
3. کتابونه او نورې خپرونې لیکل ، چاپول او ویشل
4. دروزني پروگرامونه جوړول او ځوانان په سیستماتیک ډول روزل
  - په لیکوالۍ کې
  - په ژورنالیزم کې
  - په شعر، هنرونو او تخلیقي ادبیاتو کې
  - په سینما او تیاتر کې
  - په وینا کولو کې
  - په اداره کولو ، سمبالښت او لارښوونه (Leadership) کې
  - د پوهاوي په مهارتونو (Communication) کې
  - په کمپیوټر او معلوماتي تکنالوجۍ کې
  - په تاریخ ، بشر پېژندنه ، اروا پوهنه او ټولنپوهنه کې
  - د پوهې په نورو څانگو کې
5. په ملي او نړیواله کچه علمي ، فرهنگي او څېړنيزې غونډې جوړول
6. درسونو له ټولو چینلونو څخه د افغانانو د کلتوري ودې لپاره کار اخستل
7. د ښوونځیو د پیاوړتیا پروگرامونه جوړول
8. د علمي څېړنو تر سره کول او دهیواد ، سیمې او نړۍ د تاریخ ، کلتورونو او تمدنونو په باب معلومات راټولول او خپرول
9. د قومي جرگو ، اولسي اصلاحي ټولنو او شوراګانو سره یوځای د ټولنیزو اصلاحاتو رواجول او هڅول
10. د کلتوري هڅو او ټولنیزو اصلاحاتو د بري لپاره له دیني عالمانو سره ګډ کار ، د دوی د مرستو جلبول او افغان ځوانان د اسلام د دین په اساسي احکامو پوهول.
11. د کتابتونونو عامول او هڅول.

غږیتوب

نولسمه ماده: په ټولنه کې بېلابېلې کلتوري ټولني په خپله خوښه غږیتوب تر لاسه کولای شي، ازاد او مستقل اشخاص هم د ټولني غږیتوب حاصلولای شي.

شلمه ماده: په جرگه کې ټولې هغه آزادي او ناپېيلې افغاني کلتوري ټولني غږیتوب لري، چې د جرگې موخې او کړنلاره مني او دهغو د پلي کولو لپاره له نورو ټولنو سره په همغږۍ هلې ځلې کوي

یوويشتمه ماده: په ټولنه کې غږې ټولني د افغان کلتوري ټولنو جرگې پر غږیتوب سربيره خپل هويت او استقلاليت ساتي او د قانون په چوکاټ کې به فعاليت کوي.

دریم څپرکی

د جرگې جوړښت

د افغان کلتوري ټولنو جرگه لاندې جوړښت لري:

الف: لويه غونډه:

دوه ويشتمه ماده: لويه غونډه د جرگې تر ټولو واکمن مقام دی، چې د ولايتي جرگو له استازو، د جرگې له لارښودې شورا، سلاکارې شورا، کار ډلې او مالي کمېټې له غړو څخه جوړېږي. لويه غونډه په کال کې لږ ترلږه يو ځل جوړېږي او لاندې دندې او واکونه لري:

- ۱- د جرگې د نوم او نښان تصويب او بدلول
- ۲- د کړنلارې او کاري پلان جوړول، تصويب او بدلون
- ۳- د لارښودې شورا، سلاکارې شورا، کار ډلې او مالي کمېټې ټاکل
- ۴- د سلاکارې شورا کار ډلې او مالي کمېټې د رپوټونو اورېدل او د ترسره شويو کارونو ارزول
- ۵- د نورو مهمو کلتوري مسایلو په اړه پرېکړه

ب: لارښوده شورا:

درويشتمه ماده: لارښوده شورا د لويې غونډې له خوا ټاکل کېږي. لارښوده شورا دوه لويو غونډو ترمنځ د جرگې تر ټولو واکمن مقام دی چې د جرگې دورځنيو چارو په باب لارښوونه، څارنه او ارزونه کوي او په مهمو غونډو کې د جرگې استازيتوب کوي.

څلويشتمه ماده: لارښوده شورا لاندې دندې او واکونه لري:

- ۱- د کاري پلان د پلي کېدو څارنه
- ۲- د کار ډلې د کړنو رپوټ اورېدل
- ۳- کار ډلې ته لازمي لارښوونې او ورسره مرسته
- ۴- د مالي کمېټې ټاکل
- ۵- د لويې غونډې رابلل

ج: سلا کاره شورا :

پنځه ويشتمه ماده: د جرگې سلاکار مقام دی ، چې له کار ډلې او مالي کمېټې سره يو ځای په هرو درو مياشتو کې لږترلږه يوځل غونډه کوي . سلا کاره شورا د جرگې له غړو او يا له هغې څخه بهر له هغو فرهنگيانو او فرهنگپالو څخه جوړيږي ، چې کولی شي د جرگې د چارو په سمون ، سمبالښت، څارنه او ارزونه کې رغنده برخه واخلي .

د: کار ډله :

شپږويشتمه ماده: کارډله له هغو فرهنگيانو څخه جوړيږي ، چې په خپله خوښه او منظم ډول د جرگې ورځنۍ چارې سمبالوي . د کارډله په دوو اونیو کې لږترلږه يو ځل غونډه کوي اوه ويشتمه ماده: کارډله لاندې دندې او واکونه لري :

- ۱ - په منظمه توگه د لويې غونډې او لارښودې شورا له خوا ورسپارل شوې دندې پلي او تعقيبوي
- ۲ - د لارښودې شورا پرېکړې او وړاندیزونه ولایتي جرگو ته رسوي
- ۳ - په ولایتونو کې د کاري پلانونو پلي کېدل په منظمه توگه څاري
- ۴ - له ولایتي استازو سره منظمې اړیکې ساتي
- ۵ - د ولایتي استازو وړاندیزونه او ستونزې لارښودې شورا ته رسوي او له اړتیا سره اقدام کوي
- ۶ - کار ډله د چارو د ښه سمون لپاره په خپلو کې دندې وېشي او وظيفوي کمېټې جوړوي
- ۷ - که چېرې د کار ډلې غړي له معقول عذر پرته په دريو پرله پسې غونډو کې گډون ونه کړي ، د لارښودې شورا په تاييد له کار ډلې څخه ایستل کيږي

ه: ولایتي جرگه :

اته ويشتمه ماده: ولایتي جرگه د ولایت په کچه د ټولو آزادو کلتوري ټولنو له استازو څخه جوړيږي او لږترلږه په هرو شپږو مياشتو کې يو ځل غونډه کوي .
نهه ويشتمه ماده: ولایتي جرگه لاندې دندې او واکونه لري :

۱ - د چارو د ښه سمون لپاره په هرو شپږو مياشتو کې دوه تنه په نوبتي توگه ټاکي او لارښودې شورا ته يې ورپېژني

- ۲ - ولایتي کاري پلان پلي کوي او پلي کېدل يې څاري
- ۳ - د استازو کاري رپوت اوري

۴ - لارښودې شورا ته مشورې او سپارښتنې ورکوي

و: ولایتي استازي:

ديرشمه ماده: هره ولایتي شورا له خپل منځ څخه يو استازی ټاکي، چې لاندې دندې تر سره کوي:
يوديرشمه ماده: ولایتي استازي لاندې دندې او واکونه لري :

- ۱ - د ولایتي جرگې غونډې سمبالوي

- ۲- د جرگې له کارډلې سره اړیکي ساتي
- ۳- د ولایت ستونزې او وړاندیزونه لارښودې شورا او کار ډلې ته رسوي
- ۴- د لارښودې شورا پرېکړې او وړاندیزونه غړو ټولنو ته رسوي
- ۵- د لویې غونډې له خوا د تصویب شویو پروگرامونو په پلي کولو کې هڅې کوي
- ۶- د ولایت په کچه د کلتوري ټولنو تر منځ همغږي رامنځته کوي
- ۷- په لویه غونډه کې د ولایتي جرگې په استازیتوب ګډون کوي
- ۸- کولی شي لارښودې شورا او کارډلې ته ځان او یا بل څوک کانديد کړي

څلورم څپرکی

مالي چارې

دوه دیرشمه ماده: د ټولني مالي سرچینې په لاندې ډول دي:

1. د غړو ګډون ونډه ونډه
  2. د هیواد دننه ملي پانګوالو او فرهنگپالو د خپلې خوښې بسپنې
  3. د ټولني د خپرونو د خرڅلاوو له لارې
- درې دیرشمه ماده: ټولنه د مالي چارو د تنظیم لپاره یوه مالي کمیټه لري چې د جرگې د لویې غونډې له خوا ټاکل کیږي .

څلور دیرشمه ماده: مالي کمیټه پنځه تنه غړي لري،

پنځه دیرشمه ماده: مالي کمیټه لاندې دندې پر مخ بیايي :

- ۱- مالي پالیسي جوړوي او لارښودې شورا ته یې وړاندې کوي
- ۲- مالي امکانات جلبوي
- ۳- منظم مالي سیستم جوړوي او بانکي حساب پرانيزي
- ۴- د مالي چارو اسناد ساتي او دقیق رپوټ چمتو کوي
- ۵- د مرستو د جلبولو لپاره همکاران پیدا کوي

شپږ دیرشمه ماده: جرگه په مرکز کې یو بانکي حساب پرانيزي، همدا راز دنورو ځانګو لپاره هم بانکي حسابونه پرانيزي.

اووه دیرشمه ماده: له بانکي حساب څخه د پیسو د رایستلو لپاره د جرگې د مشرتابه په اجازه د مالي کمیټې له غړو څخه درې تنو ته واک ورکول کیږي ، چې له دوی څخه به لږترلږه دوه تنه لاسلیک کوي

اته دیرشمه ماده: دټولني غړي هره میاشت سل افغانی ګډون ونډه ورکوي.

پنځم څپرکی

بیلابیل حکمونه

نهه دیرشمه ماده:جرگه به مهالنې خپرونې لري چې دجرگې کاري رپوټونه اودعلمي ، کلتوري او ادبي مسایلو په باب به تحلیلي او معلوماتي مطالب خپروي.

څلويښتمه ماده: جرگه به د پوهنې / علومو په بيلابيلو برخو کې ځانگړې جوړوي چې د منظمو کړنلارو له مخې به کار کوي.
يوڅلويښتمه ماده: ټولنه يو نښان لري چې په لاندې ډول تشریح کيږي:

پښتو او د ژباړې اړتيا د سمینار راپور

ليکنه او ترتيب: گل آغا احمدي وردگ

سريزه

د افغان کلتوري ټولنو جرگې او پښتو مرکې د (پښتو او د ژباړې اړتيا) تر عنوان لاندې د تيرې جمعې په ورځ چې د ۱۳۸۶ هجري لمريز کال د ليندۍ د مياشتې ۲ او د ۲۰۰۷ ميلادي کال د نوامبر د مياشتې ۲۳ نيټه وه د کابل ښار د ستاره په هوټل کې د يو شمير لوړ رتبه حکومتي چارواکو، د ملي شوری د غړو، افغان کلتوري ټولنو د جرگې د استازو، سلگونو ليکوالانو، شاعرانو، ژوناليستانو او يو شمير بهرنيو ميلمنو په گډون يو ورځنی سمینار رابللی وو چې د ژباړې په هکله د علمي مقالو، ويناوو او يو لړ مهمو پریکړو سره يې خپل کار بشپړ کړ.

غونډه له غرمې مخکې د سهار په لسو بجو د صديق الله رښتيا له خوا د قرآن کریم د څو مبارکو آيتونو په تلاوت سره پيل شوه چې ورپسې د هيواد ملي سرود و غږول شو او له هغه وروسته رئيسه هيئت په خپلو ځايونو کښينا ستل چې محترم استاد نصرالله حافظ، محترم استاد محمد صابر خویشکی، محترم پوهنمل غلام نبي فراهي، محترم حاجي عزيزالرحمن، محترم پوهاند رسول امين او محترمه انجنير راضيه نعيمی وو. له دې وروسته په ترتيب سره د غونډې پرانيستونکې وينا، د ژباړې په هکله علمي مقالې، درنو ژباړونکو ته ملالونه، د افغان کلتوري ټولنو د جرگې د ويب پاڼې پرانيستنه، د شهيد مصور د کلتوري بنسټ د کار د پيل اعلان، د ژباړې د مهالنۍ د چاپ اعلان، د جرگې له خوا د ژباړې د درې غوره کتابونو لپاره د جايزو اعلان، د دیرشو په شاوخوا

عنوانونو د کتابونو د چاپ ژمنه، د ژباړې استراتیژي، د کاري ګروپونو کار او نور رنگارنگ پروګرامونه یو پر بل پسې تر سره شول.

د غونډې لنډ راپور

پرانستونکې وینا د ښاغلي ډاکټر محمد ابراهیم شینواري له خوا وړاندې او د سمینار ګډونوالو ته یې ښه راغلاست ووايه. ښاغلي ډاکټر محمد ابراهیم شینواري زیاته کړه چې ژباړه د ملتونو، فکرونو او تمدنونو د یووالي وسیله او د نړۍ د مختلفو وګړو تر منځ کلتوري اړیکې سره شریکوي.

نوموړي د خپلو خبرو په لړ کې اضافه کړه د افغانستان معاصر تاریخ کې د ژباړې اهمیت له بل هر وخت څخه زیات تر سترګو کیري ځکه چې په دې هکله د یوې اغیزمنې استراتیژۍ او موثرو عملي ګامونو د نشتوالي له کبله ۷۰ میلیونه پښتانه له علمي څیړنو او ادبي شهکارونو څخه محروم دي چې باید وروسته له دې داسې نه وي بلکې دغه لویه نقیصه جبران شي.

شینواري صاحب همدارنگه د خپلو خبرو په ترڅ کې د پښتو او د ژباړې د اړتیا سمینار د یوه ورځني کار اجنډا شرح او له هغو ادارو او اشخاصو یې مننه وکړه چې په دې لار کې یې زحمت ویستلی او ونډه یې اخیستې ده چې په دې لړ کې عزیزی بانک، ودان موسسه، خوست والي، اسرار کریمزي، محبوب الله محبوب، قلم ټولني او داسې نورو اشخاصو او موسساتو نومونه د یادولو وړ دي چې خپلې مالي، فرهنگي، اداري، تخنیکي او هر اړخیزې مرستې یې په دې لاره کې کړي دي.

د سمینار دویم ویناوال د اطلاعاتو او کلتور د وزارت مرستیال ښاغلي نبي فراهي وو چې هغه هم د خپل وزارت له لوري د ژباړې له بهیر سره د بشپړ ملاتړ اعلان وکړ او ویې ویل چې سړ کال به دغه وزارت د دوو څخه تر درې عنوانه داسې کتابونو د ژباړې او چاپ لګښتونه مني چې د افغان کلتوري ټولنو جرگه او د پښتو مرکه یې نوموړي وزارت ته وړاندیز وکړي. همدارنگه د اطلاعاتو او کلتور وزارت به د دې کال په پای کې هغه بهترین ژباړل شوي اثر ته یوه غوره جایزه ورکوي چې ستاسو د ټاکلې کمیټې له خوا ورته معرفي شي.

مقالې او ويناوال:

د سمينار په لړ کې د ژباړې په هکله دغه لاندې علمي مقالې او ويناوې واورول شوي:

- د ژباړې په اړه مقدماتي بحث د نورالحبيب نثار مقاله
- ژباړه يوه ديني او ملي اړتيا د محمد حسن حقيار مقاله
- تړلې ټولنه، ژباړه او پرانستې ټولنه د عبدالغفور ليوال مقاله
- ماشيني ژباړه د اسرار کريمزي مقاله
- د ژباړې لارښود د اسدالله غضنفر وينا
- د ژباړې استراتيژي د ډاکتر محمد اکبر اکبر مقاله
- د نانسي ايچ دوپري ژوندليک د عبدالجبار خپاند ليکنه
- ابو محمد هاشم سرواني ژوندليک د استاد حبيب الله رفيع ليکنه
- د ډاکتر خوشحال روهي وينا
- د پوهاند رسول امين وينا
- د انجنير احمد شاه احمدزي وينا
- د استاد محمد آصف صميم وينا
- د ډاکتر پښتونيار وينا
- د استاد اخک وينا

مډالونه او ستاينليکونه

لومړی د مشهور نارويژي افغان پوه گيورگ مورگنسترن په نوم د سرو زرو مډال د امريکا او سيدونکې آغلې نانسي ايچ دوپري د هغو کلتوري خدماتو له کبله ورکړ شو چې د افغانستان لپاره يې د خپل متوفی خاوند سره په گډه تر سره کړي او اوس هم په دې لاره کې هڅې کوي. مډال د هغه استازې حسينه شيرجان ته استاد نصرالله حافظ په لاس ورکړ شو.

دویم ملهال د لومړي افغان ژباړن ارواښاد ابو محمد هاشم سرواني په نوم د سرو زرو ملهال نامتو افغان لیکوال او ژباړن بناغلي محمد زبیر شفیقي ته د سعودي د سفارت د مرستیال ابراهیم سعید الحازمي په لاس ورکړ شو چې اوس مهال د ویسا د ورځپاڼې د مسوول مدیر په توګه دنده اجرا کوي او تر ۴۰ عنوانه زیات کتابونه یې له بهرنیو ژبو څخه پښتو ته را ژباړي چې خورا مهم سلسله یې د نسیم حجازي ناولونه دي چې خورا زیات مینه وال او لوستونکي یې خپل ځان ته روللي دي.

مرستي او ژمنې:

استاد محمد اسماعیل یون د هغو کسانو او موسساتو نومونه په لاندې ډول اعلان کړل چې د ژباړې په بهیر کې پښتو ته د را ژباړل شوو کتابونو د چاپ ژمنه کوي:

- داود شینواری
- یو عنوان کتاب
- یما کرزی
- یو عنوان کتاب
- د اطلاعاتو او کلتور وزارت
- درې عنوانه کتابونه
- غلام نبي فراهي
- یو عنوان کتاب
- شاه محمود میاخیل
- یو عنوان کتاب
- میرویس یاسيني
- یو عنوان کتاب
- عارف نورزی
- عبدالله لغمانی
- یو عنوان کتاب
- علی اکبر ژوندی
- یو عنوان کتاب
- فاروق وردګ
- احسان الله کامه وال
- دوه عنوانه کتابونه
- ډاکتر محمد اکرم خپلواک
- درې عنوانه کتابونه
- حاجي محمد ظاهر قدیر
- څلور عنوانه کتابونه
- ډاکتر ابراهیم شینواری
- یو عنوان کتاب
- نجیب الله امرخیل
- یو عنوان کتاب
- محمد اسماعیل یون
- یو عنوان کتاب

- انجنير احمد شاه احمدزی يو عنوان کتاب
- عبدالجبار نعيمي درې عنوانه کتابونه
- استاد زرین انځور او په جرمني کې د افغانستان د کلتوري ودې ټولنه به هر کال پنځه هغه کتابونه چاپوي چې د افغان کلتوري ټولنو د جرگې او پښتو مرگې په نوبت به ژباړل شوي وي.

د نغدي جايزو اعلان:

د افغان کلتوري ټولنو جرگه او پښتو مرگه په پام کې لري چې د ۱۳۸۶ هجري لمريز کال دريو هغو غوره ژباړل شوو کتابونو ته نغدي جايزې ورکړي چې چاپ شوي وي، د ژباړې کميټه يې د نغدي جايزو وړ وگڼي او سړ کال ژباړل شوي وي:

لومړۍ جايزه: ۳۵۰۰۰ افغانۍ

دوهمه جايزه: ۲۵۰۰۰ افغانۍ

دريمه جايزه: ۱۵۰۰۰ افغانۍ

د دې امکان هم شته چې د مالي امکاناتو د زياتيدو په صورت کې د دې جايزو مبلغ له ياد شوي رقم څخه نور هم لوړ شي.

د ژباړې د انستيتوت وړانديز:

بناغلي ډاکتر محمد اکبر اکبر د خپلې مقالې د وړاندې کولو په لړ کې د پښتو ژباړې د يوه داسې انستيتوت د جوړيدو وړانديز وکړ چې د ژباړې په نړيوالو معيارونو برابر او هميشنی شکل ولري چې د سمينار د گډونوالو د مثبت غبرگون سره مخ شو.

بناغلي ډاکتر اکبر زياته کړه چې که دغه انستيتوت جوړيږي نو نوموړی حاضر دی چې ۳۰۰۰ امريکايي ډالره نغدي مرسته ورسره وکړي چې بناغلي پوهاند رسول امين هم له نوموړي انستيتوت سره د خپلې مرستې اعلان وکړ او ويې ويل چې هغه به ۳۰۵۰ امريکايي ډالره له دغه انستيتوت سره د هغه د جوړيدو په صورت کې کوي.

د جرگې د ويب پاڼې، ژباړې د مهالنې او مصور بنسټ پرانيستنه:
د پښتو ژبې د سمينار په لړ کې د افغان کلتوري ټولنو د جرگې ويب پاڼه رسماً
پرانيستل شوه چې د هيواد د ځوان کمپيوټرپوه بناغلي اسرار کريمزي په هڅو رامنځته
او ډول ډول کلتوري توکي به و لري. مينه وال کولای شي چې د لاندې آدرس له
لارې هغه ته لاس رسي پيدا کړي البته اوس مهال تر کار لاندې ده:

www.garga.net

www.garga.org

همدارنگه د ژباړې د يوې مهالنې د جوړيدو او چاپ اعلان هم وشو چې په نږدې
راتلونکي کې به د جرگې له خوا چاپ شي.
په همدې توگه د شهيد مصور د بنسټ پرانستنه هم وشوه او رسماً يې په کار پيل
وکړ چې د ماشومانو د ادب لپاره به کار کوي او نوموړی بنسټ د همدغه شهيد د
کورنۍ او د هغه د فرهنگپال ورور ډاکتر محمد اکرم خپلواک له لوري د شل زره
امريکايي ډالرو په پانگې سره پيل شو چې د افغان کلتوري ټولنو له جرگې سره يې
کړې ده. د پرانيستې وينا يې د بناغلي علم سحر له خوا د سمينار ګډونوالو ته واورول
شوه.

ګډ کار او کاري ګروپونه:

د سمينار کار له غرمې وروسته هم ادامه پيدا کړه او د ژباړې د استراتيژۍ د رامنځته
کولو په موخه د غونډې ګډونوال په ۸ ګروپونو تقسيم او په هغه طرح يې خپل
نظريات څرګند کړل چې بناغلي ډاکتر محمد اکبر اکبر وړاندې کړې وه او يوه لړ
ګټور وړاندیزونه يې رامنځته کړل چې د دې استراتيژۍ په بلداينه کې به ترې کار
واخيستل شي.

د ژباړې د کميټې تشکيل:

د ژباړې د يوه ورځني کار په ترڅ کې د ژباړې د يوې کميټې د تشکيل اعلان وشو چې نوموړې کميټه به د ژباړې چارې څاري او په دې هکله به د جرگې د نورو غړو سره د مشورو او گډ کار له لارې ټول هغه اړوند کارونه پر مخ بيايي چې د پښتو ژبې په ژباړه پورې تړلي وي. بايد وويل شي چې د دې کميټې غړيتوب په خپله خوښه دی او کيدای شي چې په راتلونکي کې يې شميره نوره هم زياته شي.

د سمينار پای او دعا:

سمينار د هيواد د مشهور شاعر ښاغلي پيرمحمد کاروان په دې دعايه جمله پای ته ورسیده چې: پښتو زموږ مور ده، په مور حق لري، خدای دې زموږ دغه مور په عزت لري او لوی خدای دې زموږ په وطن کې هر اړخيزه سوله او امن راولي. آمين

د افغان روغتيايي بنسټ لومړۍ غونډه

گل آغا احمدي وردگ

د افغان کلتوري ټولنو د گډې جرگې د روغتيايي بنسټ لومړۍ غونډه د تېرې جمعې په ورځ چې د ۱۳۸۶ هجري لمريز کال د مرغومي ۷مه او د ۲۰۰۷ ميلادي کال د ډسمبر ۲۸مه نېټه وه د کابل ښار په ستاره هوټل کې د هېواد د لسگونو ډاکټرانو، روغتياپالانو، ليکوالانو، شاعرانو، د جرگې د غړو او له جرمني څخه د راغلي مشر مېلمه ښاغلي ډاکټر همایون همت په گډون جوړه شوه.

مشران مېلمانه:

د مشرانو مېلمنو لپاره ټاکل شوي ځای ته بناغلي ډاکټر صاحب همايون همت، ډاکټر محمد بشير نورمل، ډاکټر محمد اکبر اکبر او بناغلي اسدالله غضنفر ور وبلل شول.

د غونډې پيل

غونډه تر غرمې وروسته په دوو بجو د قرآن کریم د تلاوت او ملي سرود په اورولو سره پيل شوه، چې د همدې ورځې تر پنځو بجو پورې يې دوام وکړ. د پرانیستونکې وينا په توگه بناغلي نورالحبيب نثار د جرگې د جوړېدو د تاريخي لرليد په اړه د غونډې گډونوالو ته رڼا واچوله او د هغه اهميت په باب يې خبرې وکړې، چې له مخې يې د جرگې روغتيايي بنسټ جوړېږي. همدارنگه نوموړي هغه اړتياوې هم په گوته کړې، چې د هېواد په پوهنتونونو کې د طب او نورو پوهنځيو محصلين د خپلو زده کړو پر مهال ورسره مخ وي او د ژباړې د بهير په چټکتيا يې ټينگار وکړ. همدارنگه د طبي علومو د ژباړې ضرورت يې څرگند او د دې بنسټ د جوړېدو په لاره کې يې د بناغلي ډاکټر صاحب خوشال روهي او ډاکټر صاحب همايون همت رول د قدر وړ و باله.

د ويناوالو خبرې:

ډاکټر صاحب اختر محمد اکبري د غونډې د اجنډا په هکله خبرې وکړې او ويې ويل، چې دا څو کاله کېږي چې ډاکټر همايون همت د امريکا غږ آشنا راډيو له لارې په ډېره آسانه او روانه پښتو د اورېدونکو روغتيايي پوښتنو ته ځوابونه وايي او د همدې لارې يې په هېواد کې د (Toxoplasmosis) ناروغۍ له امله د سقط د زياتو واقعاتو مالومات تر لاسه کړل، په داسې حال کې چې د نوموړې ناروغۍ د درملنې په هکله يې گټورې مشورې له اورېدونکو سره شريکې کړې ويې پتيله، چې د ناروغۍ د رېښتيني تشخيص، شتون او څومره والي په اړه د څېړنو لپاره خپله هېواد ته راشي او په دې اړه د لومړي لاس مالومات تر لاسه کړي. همدارنگه د ډاکټر صېب همت هدف په هېواد کې د مېشتو ډاکټرانو سره د تجربو شريکول، د ناروغيو او د

هغوی درملنې په اړه ګټور وړاندیزونه، د ډاکترانو او د طب د څانګې محصلینو پوښتنو ته ځوابونه او د نویو پرمختګونو په اړه دوی ته مالومات ورکول شامل دي. ډاکتر دوران فیضان د خپلو خبرو په ترڅ کې د هېواد روغتیايي حالت ته د ځینو ارقامو په وړاندې کولوسره یوه ځغلنده کتنه وکړه او هغه ستونزې یې په ګوته کړې، چې په دې څانګه کې زموږ هېواد ورسره مخ دی او بیا یې د خپلو وړاندیزونو یوه لړۍ وړاندې کړه.

نوموړي وړاندیز وکړ، چې د روغتیا په څانګه کې د عامو وګړو د زده کړې کچه لوړه شي، د زده کړې مواد دې په ساده ژبه ورته وړاندې او د طب زده کړیالانو ته دې د ژباړې له لارې په پښتو ژبه د زده کړې زمینه برابره شي. نوموړي همدارنګه د ډاکترانو لپاره د تېرېنګونو د جوړولو په اړه د یوې ځانګړې تګلارې د جوړېدو غوښتنه هم وکړه، چې په دې لاره کې د ډاکتر صاحب همایون همت او ډاکتر نعیم عظیم د مرستې غوښتونکی شو.

وروسته ډاکتر صاحب همایون همت وویل: ډېر خوشحاله یم، چې د افغان کلتوري ټولنو د جرګې په څنګ کې د روغتیايي بنسټ جوړېدل وینم او ستاسو ټولو هڅې په دې لاره کې د ستایلو وړ دي. نوموړي وویل ما چې له خلکو سره د راډیو له لارې د خپلو مالوماتو د شریکولو پروسه ولیده نو ماته پته ولګېده، چې زموږ ولس څومره تېری دی خو د روغتیايي زده کړو لړۍ ورته ورسیري. موږ باید هغه وېره له خپل ذهن څخه لرې کړو، چې ولس ته د ریښتیني خدمت او مالوماتو وړاندې کولو پر مهال راته مخې ته درېږي او په خپل ټول جرئت او ریښتیني توګه د خپل ولس خدمت ته متې را ونغاړو. ډاکتر صېب همت زیاته کړه: په دې ملت کې د مشر او کشر ورور تفکیک په کار دی او هغه پانګه چې نړیوال یې د مرستې په نوم لګوي د دې ملت حق دی او موږ باید له دې حق څخه په مثبت توګه او د خپلو ملت د هوساینې په لاره کې ګټه واخلو. زه دا خبرې دلته هم کوم، نړیوالو ته یې هم کوم، زموږ معامله د نړیوالې ټولنې سره ده او د خپل مشترک دښمن د ملا د ماتولو لپاره خبرې ورسره کوو. موږ لاندې ټکو ته ګوته نیسو:

لومړۍ برخه: د تحقيق په لار کې د ځينو چارواکو مرسته نه کول، دوهمه برخه: ژبه د کلتور د پرمختگ ډپوه، بنسټ او زموږ شريکه مور ده، د هغې خدمت او علمي کول راته په دې لاره کې يو اساسي ټکي ښکاري په دې فرهنگيانو او طبيبانو سرپرته بايد موږ نور پوهان او د ولسونو حقيقي استازي چې د اسلام د اصولو او زموږ د ټولني د ارزښتونو په رڼا کې د هغوی حقيقي استازيتوب کوي، هم راشريک کړو.

دريمه برخه: ستاسو تجربې، پوهه، خولې، هلې ځلې او قرباني ده چې دغه کار ته به سمون ورکوي، زه د يوه عادي غريب افغان په نوم بحث کوم او هېڅ امتياز نه غواړم. د ولس په صف کې درېدل د ځان لپاره وياړ گڼم، امتياز به نه وي بلکې نيمگړتياوو ته به علمي لارې او ځواب پيدا کوو. که کوم طبي بنسټ جوړېږي، هلته به امتياز نه وي، ټول به ولس ته د خدمت په لار کې سره لاسونه ورکوي.

زه د افغانستان د خوشحالي، روغتيا او سعادت لپاره راغلی يم او وياړ کوم چې ستاسو سره په دې مبارک مجلس کې گډون کوم په افغاني چوکاټ کې به د طبي پوهې ته داب جوړوو.

آزاد بحث:

په آزاد بحث کې ښاغليو هر يوه ډاکټر اکبر اکبر، ډاکټر اميرمحمد جلالی، ډاکټر محمد بشير نورمل، ډاکټر نجيب الله امرخېل، پوهاند حميدالله امين، ډاکټر نعيم عظيم، ډاکټر فريدون بارکزی، ښاغلي اول الرحمن رودوال، ډاکټر نصرت رسا، ډاکټر اختر محمد اکبري، ښاغلي مياخېل او يو شمېر نورو خپل نظريات څرگند او د غونډې گډونوالو ته يې خبرې وکړې، چې د هغوی د خبرو لوی ټکي او وړاندیزونه په لاندې ډول خلاصه کېږي:

- د ژباړې په هکله دې ډېرې هڅې وشي خو روغتيايي علمي کتابونه پښتو ته را وژباړل شي او د محصلينو ستونزو ته د حل لاره و موندل شي.

- نوي مېتودونه او نوي مواد دې په کار و لويړي خو زموږ ډاکتران په نويو معلوماتو سمبال شي.
- د لويو درسي کتابونو په ځای دې واره جېبي کتابونه وژباړل شي او د ژباړې ژبه يې بايد ډېره ساده وي، همدارنگه د ژباړې لپاره يوه کمېټه او ښه ژباړونکي په کار دي.
- هغو استادانو ته دې علمي قناعت ورکړل شي چې غواړي د تدريس پر مهال يوازې خپل ليکل شوي پخواني کتابونه تدريس کړي، خو له نوو مېتودونو کار اخېستلو ته لاره هواره شي.
- انټرنېټ هم د نوو معلوماتو د لاسته راوړلو لپاره يوه ښه وسيله ده او محصلينو ته له هغه څخه د خپلو درسونو په لاره کې د پراخې استفادې سپارښتنه کېږي.
- دغه بنسټ دې د ډاکترانو او ليکوالو يو منظم تشکيل ولري چې لومړيتوبونه په گوته کړي.
- لومړيتوبونه دې مشخص او هغه مواد دې په خپله ژبه تهيه شي چې د لومړيتوبونو پر بنسټ ولاړ وي.
- دغه بنسټ دې د کمپيوټر د مايکروسافټ په څېر د طبي اصطلاحاتو لپاره د پښتو ترمينالوجي، الفاظو او مترادفو کليمو په جوړولو لاس پورې کړي او د دې لپاره دې يوه کاري ډله په کار وگوماري.
- دغه بنسټ وړانديز کوي چې د طب محصلين دې په ښه او اساسي ډول انگريزي ژبه زده کړي ځکه چې دغه ژبه د معاصرو علومو لويه زېرمه گڼل کېدای شي.
- بايد د طبي زده کړو او له پښتو سره د همغږي کولو لپاره يو داسې اغېزمن سېستم جوړ شي چې خلکو ته په خپله ساده ژبه معلومات وړاند کړي.
- يو با صلاحيته کميسيون دې جوړ شي او دغه کميسيون دې له تجربه لرونکو اشخاصو او پوهانو سره ملاقات و کړي.

- د طبي خدماتو د وړاندې کولو او په پښتو ژبه د تدريس د چارو سمون لپاره دې يو مالي صندوق جوړ او گډوډونوال دې ورسره مرسته وکړي.
- علمي کنفرانسونه دې را وغوښتل شي او په مشخصو موضوعاتو دې بحث وکړي.
- د بنسټ لپاره ثابت ځای په کار دی ، خو د اړوندو اشخاصو او مينه والو پر مخ پرانيستی وي ، چې په دې لړ کې طبي بنسټ ته ښاغلي ډاکتر نجيب الله امر خپل په خپل روغتون کې د يوې خونې د ورکولو اعلان وکړ.
- کله چې د طب په برخه کې په کميت باندې خبرې کيږي نو بايد په دې هکله کيفيت ته هم پاملرنه وشي.
- راځئ ، چې له ځانه پيل وکړو لومړی خپل بزنس کارتونه او لوحې پښتو کړو
- د موخو ټاکل، د لومړيتونو تشخيص، امکانات او د پانگې برابرول هغه ټکي دي ، چې د طبي بنسټ په رامنځته کولو کې مرسته کوي.
- ډاکټر امير محمد جلالي د خپلو خبر په ترڅ کې د يوې طبي ډکشري د ژباړې خبر ورکړ ، چې د ده په وينا يې څو کاله دمخه ژباړلې ده خو د اقتصادي ستونزو له کبله لا تر اوسه په CD باندې ده او لا چاپ شوې نه ده. په دې اړه ډاکټر همایون همت ژمنه وکړه ، چې که چېرې نوموړې ډیکشنري د صلاحیت لرونکې کمپني هوکړه تر لاسه کړي، د چاپ لپاره به يې عملي گامونه واخيستل شي.
- طبي نوي ژورنالونه دې وژباړل شي، د چاپ تر څنګ دې د انټرنټ له لارې خپاره او يو برېښنايي پر ليکه کتابتون دې جوړ شي.
- هڅه دې وشي ، چې داسې کتابونه راوژباړل شي چې له چاپ وروسته د پلورلو لپاره مناسب وي تر څو بنسټ وکولای شي اقتصادي پياوړتيا ترلاسه کړي.

د کمېټې ټاکنه:

ورپسې د مجلس له ګډونوالو څخه د يوې کمېټې د جوړېدو اعلان و شو ، چې دا کمېټه به په ګډه د طبي بنسټ کارونه پر مخ بيايي خو دغه کمېټه به هغه وخت بشپړه شي ، چې د هېواد د مختلفو کچو له پوهانو او روغتياپالانو سره هم کتنې وشي او هغوی هم په دې بهير کې ونډه واخلي.

بايد وويل شي ، چې د نوموړي غونډې د ويندويي چارې د بناغلي ډاکتر منقادالرحمن رودوال او د راپور ليکنې مسووليت د ګل آغا احمدي وردګ پر غاړه وو.

همدارنگه د نوموړې غونډې د جوړېدو لپاره د افغان کلتوري ټولنو د جرګې کاري ډلې غړو لکه بناغلي عبدالرحمن الفت، بناغلي ملنگ ابراهيمي، استاد اسدالله غضنفر، ډاکتر دوران فيضان، بناغلي محبوب الله محبوب، بناغلي ګل آغا احمدي وردګ، ډاکتر محمد ابراهيم شينواري، بناغلي عبدالودود پښتونخار، ډاکتر اختر محمد اکبري، ډاکتر خوشال روهي، بناغلي عزت الله شمسزی، بناغلي اسرار کریمزی، بناغلي عبدالجبار څپاند، استاد نورالحبيب نثار، بناغلي اول الرحمن رودوال، بناغلي زاهد تراب او ډاکتر منقاد الرحمن رودوال هم خپلې هلې ځلې کړي دي چې له ټولو څخه مننه کوو او د لوی خدای (ج) له دربار څخه ورته اجر غواړو.

دافغان روغتيايي بنسټ

تگلاره

سريزه:

افغان روغتيايي بنسټ په هېواد کې د طبي ټولنو او اشخاصو د راټولولو يو مرکز دی چې د طبي کارکوونکيو او ټولنو علمي، څيړنيزې، څيړنيزې چارې او کړنې تنظيم او هماهنگوي، چې د ۱۳۸۶ کال د مرغومي د مياشتې په ۷ نېټه د يو زيات شمير طبي ټولنو د ۱۱۰ تنو استازو او ۸۰ مستقلو روغتيايي کارکوونکيو له خوا تاسيس شو.

افغان روغتيايي بنسټ به د طبي څيړنو، غونډو، سيمينارونو، ورکشاپونو، روزنيزو پروگرامونو، څيړونو او نورو لارو څخه په هيواد کې د طب او رنځپوهنې د پراختيا او پرمختيا په برخو کې کار او هڅې کوي. افغان طبي مرکز به طب او رنځپوهنې په برخه کې د نړۍ نوې برياوې او تجربې راليردوي او په پای کې به د هيواد والو د بنې او بشپړې روغتيا د تامين لپاره کار کوي. افغان روغتيايي بنسټ د اسلام سپيڅلي دين د احکامو، د افغانستان د اساسي قانون او نورو نافذو قوانينو په رڼاکې د لاندې کړنلارې له مخې کار کوي چې دوه ديرش مادې او پنځه څپرکي لري:

لومړی څپرکی

هدفونه:

- لومړۍ ماده: په يوه واحد مرکز د ټولو طبي او روغتيايي اشخاصو، کړنو او کړيو راټولو ل .
- دويمه ماده: د طبي او روغتيايي څيړنو او مطالعاتو پرمختگ
- دريمه ماده: د طبي او روغتيايي زده کړو د زمينو رامنځته کول
- څلورمه ماده: طبي او روغتيايي پوهنې عامل ،
- پنځمه ماده: د طبي او روغتيايي کارکوونکيو د علمي سويې لوړول
- شپږمه ماده: د ټولني د وگړو تر منځ د طبي او روغتيايي کړنو رواجول او دودول
- اوومه ماده: د ولس په منځ کې د منفي طبي او روغتيايي کړنو او دودونو سره مبارزه.
- اتممه ماده: د انسانانو د روغتيايي حقونو او وجايبو په باب د عامه پوهاوي لوړول

نهمه ماده: دروغتيايي کلتور ، نظافت او ورزش هڅول
لسمه ماده: طبي او روغتيايي معلوماتو عامول او خپرول
يوولسمه ماده: طبي او روغتيايي خپرونې تقويه کول.
دولسمه ماده: د طبي او روغتيايي مرکزونو تر منځ د هماهنگۍ او تفاهم رامنځته کول.

دويم څپرکی

غړيتوب

ديارلسمه ماده: په هيواد کې بېلابېلې طبي او روغتيايي ټولني په خپله خوښه د افغان روغتيايېنسټ غړيتوب تر لاسه کوي، ازاد او مستقل اشخاص هم د ټولني غړيتوب حاصلولای شي.
څوارلسمه ماده: په مرکز کې ټولې هغه آزادې او ناپېلې طبي او روغتيايي افغاني ټولني غړيتوب لري، چې د ددې مرکز موخې او کړنلاره مني او دهغو د پلي کولو لپاره له نورو ټولنو سره په همغږۍ هلې ځلې کوي
پنځلسمه ماده: په ټولنه کې غړې ټولني د طبي او روغتيايي مرکز پر غړيتوب سربيره خپل هويت او استقلاليت ساتي او د قانون په چوکاټ کې به فعاليت کوي.
شپاړسمه ماده: په ټولنه کې غړيتوب په خپله خوښه دی او غړی بايد د روغتيا په برخه کې پوهه، معلومات او تجربه ولري.

دريم څپرکی

د مرکز جوړښت (تشکيل)

افغان روغتيايي مرکز لاندې جوړښت لري:

الف : لويه غونډه :

اووه لسمه ماده: لويه غونډه د بنسټ تر ټولو واکمن مقام دی ، چې د بيلايلو ټولنو او مرکزونو له استازو، د مرکز له لارښودې شورا، کار ډلې او مالي کمېټې له غړو څخه جوړيږي . لويه غونډه په کال کې لږ ترلږه يو ځل جوړيږي.

انه لسمه ماده: لويه غونډه لاندې دندې او واکونه لري :

۱ - د مرکز د نوم او نښان تصويب او بدلول

۲ - د کړنلارې او کاري پلان جوړول ، تصويب او بدلون

۳ - د لارښودې شورا، کارډلې او مالي کمېټې ټاکل

- ۴ - د کارډلې او مالي کمېټې د رپوټونو اورېدل او د ترسره شويو کارونو ارزول
۵ - د نورو مهمو طبي - روغتيايي مسایلو په اړه پرېکړه

ب: لارښوده شورا:

نونسمه ماده: لارښوده شورا د لويې غونډې له خوا ټاکل کيږي. لارښوده شوراددوه لويو غونډو ترمنځ د مرکز ترټولو واکمن مقام دی چې د مرکز دورځنيو چارو په باب لارښوونه، څارنه او ارزونه کوي او په مهمو غونډو و کې د بنسټ استازيتوب کوي.

شلمه ماده: لارښوده شورا لاندې دندې او واکونه لري:

- ۱ - د کاري پلان د پلي کېدو څارنه
- ۲ - د کار ډلې د کړنو رپوټ اورېدل
- ۳ - کارډلې ته لازمي لارښوونې او ورسره مرسته
- ۴ - د مالي کمېټې ټاکل
- ۵ - د لويې غونډې رابلل

ج: کار ډله:

يوويشتمه ماده: کارډله له هغو طبي - روغتيايي فعالينو څخه جوړيږي، چې په خپله خوښه او منظم ډول د جرگې ورځنۍ چارې سمبالوي. د کارډله په يوه مياشت کې لږ تر لږه يو ځل غونډه کوي

دوه ويستمه ماده: کارډله لاندې دندې او واکونه لري:

- ۱ - په منظمه توگه د لويې غونډې او لارښودې شورا له خوا ورسپارل شوي دندې پلي او تعقيبوي
- ۲ - د لارښودې شورا پرېکړې او وړاندیزونه نورو مرکزونو او ټولنو ته رسوي
- ۳ - کار ډله د چارو د ښه سمون لپاره په خپلو کې دندې وېشي او وظيفوي کمېټې جوړوي

۴ - که چېرې د کار ډلې غړي له معقول عذر پرته په دريو پرله پسې غونډو کې گډون ونه کړي، د لارښودې شورا په تاييد له کار ډلې څخه ایستل کيږي.

**څلورم څپرکی
مالي چارې**

درويشتمه ماده: د مرکز مالي سرچينې په لاندې ډول دي:

4. د غړو گډون ونډه
  5. د هيواد دننه او بهر د ملي پانگوالو او فرهنگپالو د خپلې خوښې بسپنې
  6. د بنسټ د خپرونو د خرڅلاوو له لارې
- خلپرويشتمه ماده: مرکز د مالي چارو د تنظيم لپاره يوه مالي کمېټه لري چې د بنسټ د لويې غونډې له خوا ټاکل کيږي .
- پنځه ويشتمه ماده: مالي کمېټه پنځه تنه غړي لري،
- شپږويشتمه ماده: مالي کمېټه لاندې دندې پر مخ بيايي :
- ۱ - مالي پاليسي جوړوي او لارښودې شورا ته يې وړاندې کوي
  - ۲ - مالي امکانات جلبوي
  - ۳ - منظم مالي سيستم جوړوي او بانکي حساب پرانيزي
  - ۴ - د مالي چارو اسناد ساتي او دقيق رپوټ چمتو کوي
  - ۵ - د مرستو د جلبولو لپاره همکاران پيدا کوي
- اووه ويشتمه ماده: بنسټ د هيواد په پلازمينه کې يو بانکي حساب پرانيزي، همدا راز دنورو خانگو لپاره هم بانکي حسابونه پرانيستلای شي.
- اته ويشتمه ماده: له بانکي حساب څخه د پيسو د راايستلو لپاره د بنسټ د مشرتابه په اجازه د مالي کمېټې له غړو څخه درې تنو ته واک ورکول کيږي ، چې له دوی څخه به لږترلږه دوه تنه لاسليک کوي .
- نهه ويشتمه ماده: د مرکز غړي هره مياشت سل افغانی گډون ونډه ورکوي.

پنځم څپرکی

بيلابيل حکمونه

- ديرشمه ماده: مرکز به مهالنې خپرونې لري چې کاري رپوټونه اودطب او روغتبا په برخو کې علمي ، څيړنيز، تحليلي او معلوماتي مطالب خپروي.
- يو ديرشمه ه ماده: مرکز به د طبي پوهنې / علومو په بيلابيلو برخو کې خانگې جوړوي چې د منظمو کړنلارو له مخې به کار کوي.
- دوه ديرشمه ماده : مرکز يو نښان لري چې په لاندې ډول تشریح کيږي:

افغان کلتوري ټولنو جرگه

د مورنۍ ژبې دنړيوالې ورځې دلمانځغونډې پرېکړه ليک

۲۰۰۸ کال د ژبو نړيوال کال

د فبرورۍ ۲۱ مه د مورنۍ ژبې نړيواله ورځ

د فبروري ۲۱ مه د يونسکو له خوا د مورنۍ ژبې د نړيوالې ورځې په توگه پېژندل شوې ده ، چې هر کال د نړۍ په بېلابېلو هيوادونو کې لمانځل کيږي. پردې سربېره سړ کال (۲۰۰۸ کال) د ملگرو ملتونو د عمومي اسمبلې له خوا د ژبو د نړيوال کال په نوم نومول شوی دی. ددې کال اساسي شعار دادی چې ژبې مهمې دي. سړ کال د مورنۍ ژبې د نړيوالې ورځې ټينگار په ښوونه او روزنه کې د څو گونو ژبو په کارولو او د مورنۍ ژبې زده کړې ته د خاص اهميت په ورکولو تمرکز لري. په افغانستان کې دا ورځ د مدني ټولني د نهو سازمانونو، د اطلاعاتو او فرهنگ وزارت او يونسکو لخوا دکابل ښار د لويې جرگې په تالار کې ولمانځل شوه.

دغونډې گډونوالو په پای کې په لاندې ټکيو موافقه وکړه:

۱- د پوهنې وزارت دې :

- دېر ژر په ټول هېواد کې د اساسي قانون د ۱۶ او ۴۳ مادې له مخې په خپلو مورنيو ژبو د هېواد ټولو بچيانو ته د زده کړې لار هواره کړي . په ۱۳۸۷ تدريسي مهال کې دې د هغو ښوونځيو ملاتړ لا پياوړی کړي چې په مورنيو ژبو تدریس په کې پيل شوی دی. دنورو ښوونځيو او سيمو يوه دقيقه شمېرنه دې وکړي او ددایمي او افغان شموله حل لپاره دې يو جامع پلان جوړ او عملي کار دې پيل کړي.

- درسي کتابونه دې په ټولو ژبو د تناسب، تعادل، عدالت، د ټولني عيني واقعيتونو له مخې چاپ او وويشي.

- د ښوونکيو په روزنه کې دې جدي او هر اړخيزه هڅې پيل کړي. د ښوونکيو د روزنې په ټولو مرکزونو کې دې داسې زمينه جوړه کړي چې راتلونکي ښوونکي په دواړو رسمي ژبو تدریس وکولای شي ، همدا راز د درېيمو ژبو ښوونکي دې وروزي.

- د مدني ټولنو او ولسي جرگې، لوړو زده کړو او اطلاعاتو او فرهنگ له وزارت سره په هماهنگی دې ددې کارد عملي کولو د څارنې يوه کمیته جوړه او مشترک کار دې ورسره پيل کړي.

۲- د لوړو زده کړو وزارت دې:

- د لوړو زده کړو په ټولو موسسو، پوهنتونونو او پوهنځيو کې درسي او مورنيو ژبو زده کړې ته لار هواره کړي.

- په کابل پوهنتون کې د هېواد په دواړو رسمي ژبو زمينه جوړه کړي.

- د پوهنې له وزارت سره د درسي کتابونو په جوړولو او تأليف کې مرسته وکړي.
- د پوهنتون په کادر کې د شاملېدو د نورو معيارونو ترڅنگ دې يو معيار دا وټاکي چې راتلونکي استاد بايد په دواړو رسمي ژبو د تدريس قابليت ولري.

۳-د اطلاعاتو او فرهنگ وزارت دې :

- د هېواد د ژبو د ساتنې، ملاتړ او ودې لپاره جامع پلانونه جوړ کړي.
- دولتي او نادولتي رسنيو کې د ژبو توازن او تناسب وڅاري او دا دې يقيني کړي چې د ملتونو د ژبو متوازنه، متناسبه او عادلانه وده په پام کې نيول کېږي.
- دملي ترمينالوژۍ د ساتنې او ملاتړ لپاره ټينگ اقدامات وکړي.
- د هېواد په رسمي ژبو د بشري عقل، پوهې او معلوماتو دخپراوي کار ته وده ورکړي او د بشريت ګټه ميراثونه د ولسونو ترمنځ خپاره کړي.

۴-مدني ټولني دې:

- په حکومت او دولت فشار راوړي چې د ژبو متوازن پرمختګ او ساتنې په برخه کې عملي کارونه وکړي او ټولو افغاني ماشومانو او زده کوونکو ته په مورنۍ ژبه د لومړنيو، منځنيو او لوړو زده کړو په برابرولو کې عملي، چټک او اغېزمن ګامونه پورته کړي.

۵-دملګرو ملتونو دفترونه او نادولتي ټولني دې:

- د افغانستان له دولت او حکومت سره مرسته وکړي چې دافغانستان د ژبو په ساتنه او وده او په مورنيو ژبو د زده کړو برابرولو کې عملي اقدامات وکړي.
- په خپلو خپرونو کې د افغانستان د دواړو رسمي ژبو توازن په پام کې وساتي.

۶- ټولې رسنۍ (راډيوګانې، ټلويزيونونه ، خپرونې، ورځپاڼې، جريدې او داسې نور...) دې :

- د افغانستان ټولو ژبو ته د درناوي د عامولو لپاره خپرونې وکړي.
- په ټولو خپرونو کې دمورنۍ ژبې د نړيوالې ورځې پيغامونه په پام کې ونيسي.

۷- د افغانستان ملي شورا دې :

- د قانون جوړوونکي او دقانون پلي کولو د څارونکي په توګه د ټولو ژبو د سالمې، متناسبې او عادلانه ساتنې، تقويې او ودې لپاره حکومت سره په ګډه کار وکړي او حکومت دې مجبور کړي چې د افغانستان بچيانو ته په مورنۍ ژبه د زده کړې حق ورکړي.

په مورني ژبه باندې د زړه کړې اهميت

ډېرو درنو هېوادوالو! تاسو به خبر ياست، چې سپرکال د يونېسکو له خوا د مورني ژبو کال نومول شوی او د کب دويمه (د فبروري 21 مه) نېټه د مورني ژبو نړيواله ورځ ده. که څه هم د پاک الله (ج) سپېڅلي کتاب، نړيوالو قوانينو، بشري حقونو او د افغانستان اساسي قانون مور ته داحق راکړی، چې په خپله مورني ژبه زده کړې وکړو، خو د افغانستان چارواکي زموږ دا حق نه مني مگر دا چې خپل حق په کلکه او پر له پسې توگه ترې وغواړو

– د افغانستان اساسي قانون که له يوې خوا پښتو او دري د دولت د رسمي ژبو په توگه پېژني، نو له بلې خوا په ۴۳ ماده کې په څرگندو ټکو کې راغلي، چې دولت مکلف دی په ټول افغانستان کې د متوازن معارف د عاملو او د منځنيو اجباري زده کړو د تأمين لپاره اغېزمن پروگرام طرح او تطبيق کړي او د مورنيو ژبو د تدريس لپاره په هغو سيمو کې چې پرې خبرې کيږي لاره هواره کړي.

– د اساسي قانون په رڼا کې دپوهنې ښوونيزه او روزنيزه پاليسي په خپله اوومه ماده کې وايي: «په ښوونځيو کې تدريس په هغو ژبو کيږي چې په اساسي قانون کې تسجيل شوې وي.»

دا خبرې يوازې دافغانستان دقوانينوځانگړنه نه ده، بلکې نړيوال مهم قوانين هم پدې هکله ځانگړی ټينگار کوي.

– د بشر د حقونو دنړيوالې اعلاميې په ۲۶ ماده کې راغلي، چې ميندې او پلرونه حق لري د ماشومانو لپاره يې د ښوونې او روزنې ډول غوره کړي.

– د ماشومانو د حقونو تړون (سي آر سي) په دېرشمه ماده کې وايي، چې ماشوم بايد له خپلو دې حقونو بې برخې نه شي چې له خپل کلتور څخه خوند واخلي، خپل مذهب ومني او عملي يې کړي، او خپله ژبه وکاروي.

– د ژبني حقونو نړيواله اعلاميه (1996) د درېيمې مادې په دوهم بند کې وايي، چې هرڅوک حق لري دوی ته د دوی په مورني ژبه او د دوی له کلتور سره سم دزده کړې امکانات برابر شي.

– د يونېسکو د مديرانو جرگې د 2001 کال د دسمبر د اتلسمې نېټې په اعلاميه کې په ډېر صراحت سره وايي: «هر وگړی دا حق لري چې خپل ځان (او خپل فکر) څرگند کړي او خپلې چارې او کارونه د خپلې خوښې په ژبه، په تېره بيا په مورني ژبه کې رامنځته او خپاره کړي.

د ژبو د رنگارنگي د هڅونې تر څنگ او ورسره مورني ژبې ته د زده کړې په هر پړاو کې درناوی او د څو ژبو د زده کړې پالنه له تنکي عمره په کار ده.»

– د ښوونې او روزنې ډېرو معتبرو څېړنو ثابته کړې، چې په مورني ژبه زده کړه له ماشوم سره د اعتماد او باور، لوړ احساساتي لياقت، متوازن او حوصله لرونکي شخصيت په وده کې مرسته کوي اوله بلې خوا په ماشوم کې د اروايي عقدو، ناکامی او محروميت د احساس مخه نيسي. څېړنې همداراز وايي، چې په مورني ژبه زده کړه له ماشوم سره په چټکه زده کړه، د اساسي موضوع په ژر اخېستنه او د تفاهم، پوهاوي او (آی کيو) په پياوړتيا کې ډېره مرسته کوي. د دغو څېړنو له نظره، له ښوونځي څخه د ماشوم دمورني ژبې ايستل

، عیناً د ماشوم د ایستلو په معنی دي او ټینگار کوي ، چې د ماشوم مورنۍ ژبه هغه وخت ډېره زیان منونکې ده چې له لومړني سره د زده کړې زمينه ورته برابره نه شي .

درې لسيزې وړاندې د کابل نفوس اته لکه و ، خو د وروستيو جگړو له امله چې يو زيات شمېر پښتانه له خپل کلي او کور څخه بې ځايه شوي وو څرنگه چې د دوی په سيمو کې ډېر وړانې شوی او يا اوس هم جگړې روانې دي ، زياتره له بېرته راستنېدو سره په کابل کې مېشته شول ، همداراز له شمال څخه يو زيات شمېر پښتانه د بېلابېلو ګواښ،نو له امله کابل ته رامهاجر شول . په دې توګه اوس د کابل نفوس څلورنيم ميليونو ته رسېږي .څرنگه چې د دغو پښتنو زياتره ماشومان په دري نه پوهيږي او يا هم په دري ژبه زده کړو کې ستونزې لري ، دوی په وار وار له دولتي چارواکو څخه غوښتنه کړې چې د دوی بچو ته په خپله مورنۍ ژبه د زده کړې امکانات برابر شي . په دې لړ کې :

له ولسمشر او د پوهنې له وزير سره خبرې وشوې او دوی د عملي ګامونو ژمنې وکړې . په بيلابيلو علمي غونډو کې په مورنۍ ژبه د زده کړې علمي او عملي اړخونه وڅيړل شول او دپوهنې وزارت ته رغنده اود عملي کيدو وړ سپارښتنې او وړانديزونه وشول

دهيندارې کلتوري ټولني له خوا دوه علمي سيمينارونه جوړ شول

دپوهنې وزارت له خوا دهيواد ديلايلو ژبو او قومونو دپوهانو مشورتي سيمينار جوړ شو.

دپوهنې وزارت له خوا د کابل ښار او ولايت دپوهنې له مديرانو سره مشورتي غونډې تر سره شوې .

د کابل ښار له ښوونځيو څخه احصايې راوغوښتل شوې او پرېکړه وشوه ، چې په ۱۳۸۶ کال کې به په ۲۷ ښوونځيو کې د پښتو نصاب پروسه پلي کيږي او راتلونکي کال به دا لړۍ نوره هم پسې غځيږي .

خو له بده مرغه چې چارواکو او د پوهنې وزارت نه يوازې خپلې ژمنې عملي نه کړې ، بلکې د ګوتو په شمېر يو څو ښوونځيو کې چې دا چار تر سره شوې وه ، هلته هم په لوی لاس خنډونه رامنځته شول :

– دغو ښوونځيو ته په پښتو ژبه درسي کتابونه ونه رسېدل

– دښوونکيو په ګومارلو کې مرسته ونه شوه

– د ښوونځيو او معارف داسې مديران هلته وګومارل شول ، چې له پروسې سره مخالف وو

– د پوهنې وزير مسأله په لوی لاس کابينې ته راجع کړه او هلته داسې اندېښنو ته لمن ووهل شوه ، چې ښايي

پښتنو ماشومانو ته د دوی د حق په ورکړې سره ملي وحدت ته زيان ورسېږي .په دې مانا ، چې که پښتانه د

نورو په ژبه زده کړه کوي بيا ملي وحدت نه خرابيږي .

– د پوهنې وزير اوس وايي ، چې زه يوازې په يولسو ښوونځيو کې پښتو نصاب منم او په نورو ښوونځيو کې د

پښتنو ماشومانو حق ته تيار نه يم .په دې مانا چې د کابل په څلورنيم ميليونه نفوس کې پښتانه يوازې د يولسو

ښوونځيو مستحق دي .

د پوهنې دوزير په وينا ، د نورو ښوونځيو لپاره بايد له ولسمشر څخه احکام واخېستل شي ، مانا دا چې د

اساسي قانون له مخې که چېرې پښتانه د خپلو بچو لپاره په مورنۍ ژبه زده کړه غواړي نو بايد له ولسمشر څخه

فرمان واخلي .

– په شمال او يو شمېر نورو ولايتونو لکه هرات ، فراه او... کې د پښتنو تعليمي حقونه په بشپړه توگه هېر شوي او يو شمېر ښوونځي ، چې له پخوا څخه يې نصاب پښتو و ، هلته هم د پښتو کتابونو د نشتوالي له امله د تعليم ژبه په دري اړول شوې .

– سره له دې چې پښتانه د افغانستان تر نيمايي زيات نفوس جوړوي ، خو د پوهنې وزارت دلایحې له مخې ۷۰٪ کتابونه په دري ژبه او ۳۰٪ کتابونه په پښتو ژبه چاپيري ، په همدې دليل يو زيات شمېر پښتو ښوونځيو ته درسي کتابونه نه رسيري .

د نجيب الله کابلي د بې منطقه او له تعصبه ډکو څرگندونو په وړاندې يو زيات شمېر افغانانو (د ولسي جرگې او مشرانو جرگې غړو ، مدني ټولنو ، ټولنيزو سازمانونو ، قومي مشرانو او شورا گانو) پراخ ، قوي او له منطقه ډک غبرگون وښود . دا په دې مانا ده ، چې پښتانه په کلکه ، په خپله مورنۍ ژبه زده کړه غواړي . په هغو ښوونځيو کې ، چې نصاب پښتو شوی ، هلته له تخنيکي ستونزو پرته (د کتابونو نشتوالی) نور هېڅ ډول ستونزې نه دي ليدل شوي ، نه ملي وحدت خراب شوی او نه هم چا اعتراض کړی ، بلکې د ماشومانو په زده کړه کې اوچته ښېگڼه راغلې .

غوښتنې :

- مور له دولت او په ځانگړې توگه د پوهنې له وزارت څخه غوښتنه کوو ، چې پښتنو ماشومانو ته په ټول افغانستان او په ځانگړې توگه کابل کې په مورنۍ ژبه د زده کړې امکانات برابر شي .
- بايد د يوې باصلاحيته او ناپېيلې کمېټې له خوا په ټولو ښوونځيو کې دقيقه او بشپړه احصايه واخېستل شي او د هغې پر بنسټ د کابل په 190 ښوونځيو کې د پښتنو ماشومانو لپاره د هرې سيمې له امکاناتو سره سم ښوونځي يا درسي وختونه (شفټونه) او يا هم په عين ښوونځي کې ټولگي جلا شي .
- پورتيو ښوونځيو يا ټولگيو ته بايد سمدستي پښتو درسي کتابونه واستول شي
- د ښوونکو په تقرر کې مرسته وشي
- د پروسې مخالف مديران گوښه شي
- د دغو ټولو چارو د څارنې په موخه د پوهنې وزارت ، ملي شورا او مدني ټولنو يوه باصلاحيته کمېټه جوړه شي .

د افغان کلتوري ټولنو د جرگې روزنيز ورکشاپ

۱۳۸۷ / ۶ / ۷

ترتيب: گل آغا احمدي وردگ

د تيرې پنجشنبې په ورځ د روان ۱۳۸۷ هجري لمريز کال د وري له اوومې او د ۲۰۰۸ ميلادي کال د آگست له ۲۸ نېټې سره سمون خوري د اطلاعاتو او کلتور وزارت د مطبوعاتو په نړيوال تالار کې د افغان کلتوري ټولني د جرگې د اداري پلاوي له خوا يو ورځنی روزنيز ورکشاپ د خپلې کارډلې د غړو لپاره رابلل شوی وو چې د کارډلې لسگونو کسانو په هغه کې گډون کړی وو. د دې روزنيز ورکشاپ په ترڅ کې د بناغلي ډاکتر محمد ابراهيم شينواري له خوا د اداري نظم په هکله د يوه اغيزمن پريزنټېشن د ورکولو سره سره د بناغلي ډاکتر خوشحال روحي هم خپله وينا واوروله چې د جرگې په کړنو، سر ته رسيدلو چارو او راتلونکيو پلانونو په هکله يې په لنډه توگه رڼا واچوله. پر دې سربيره نوموړی ورکشاپ د خپلو گډونوالو له خوا د کاري بهير د بڼه والي لپاره په گڼو وړانديزونو بدرگه شو چې تاسو ته يې د لوستلو بلنه درکوو.

د غونډې پيل

غونډه د گل آغا احمدي وردگ له خوا د قرآن کریم د څو مبارکو آيتونو په تلاوت سره پرانيستل شوه.

پيليزه وينا

محترم عبدالغفور ليوال د پيليزې وينا په توگه وويل:

نی ورکشاپ د لاندې چارو د غوره سر ته رسولو په موخه جوړ شوی دی:

- د فرهنگيانو د کارونو د تنوع او ډيروالي له کبله
- په ځينو مواردو کې د تشو د ډيروالي او د نوموړو تشو د ډکولو په موخه
- د کميسيونونو او کمیټو د چارو د سمون په موخه
- د داخلي نظم، اصولو او بنسټونو د جوړيدو په موخه
- د کاري غونډو د دايريدو او د شوو فيصلو د عملي کيدو په موخه

نو مخکې لدې چې د اداري نظم په اړه بناغلي ډاکتر محمد ابراهيم شينواری خپل پريزنتيشن وړاندې کړي بناغلي ډاکتر صاحب خوشحال روحي ته بلنه ورکوم چې د افغان کلتوري ټولنو د جرگې په ترسره شوو چارو يو ځغلنده نظر واچوي چې څه شوي څنگه شوي دي او څه بايد وشي؟

د محترم ډاکتر صاحب خوشحال روحي وينا

دا چې محترم ليوال صاحب وويل چې زه به په دې هکله خبرې کوم چې څه شوي دي، څنگه شوي دي او څه بايد وشي؟ خو ماته په دې دريو اړو کې تر ټولو مهمه خبره دا ده چې مور په دې فکر وکړو چې څه بايد وشي او څنگه بايد وشي؟ سره لدې زه بايد يادونه وکړم چې د افغان کلتوري ټولنو جرگې د خپل يوه کلن بهير په ترڅ کې څه کړي او په څه ډول يې سر ته رسولي دي؟

لومړی بايد ووايم چې د افغان کلتوري ټولنو د جرگې د جوړيدو اساسي موخه په يوه محور باندې په افغانستان کې د بيلو بيلو او خورو ورو کلتوري ټولنو راټولول او همغږي کول، د همدې موخې لپاره د گډې پاليسۍ رامنځه کول او تعقيب، لويو هدفونو ته رسيدل او لويو چلنجونو ته غوره ځواب موندل د دې جرگې له بنسټيزو موخو څخه گڼل کيږي.

مور د خپل کار په جريان کې په دې بريالي شوو چې په ۲۵ ولايتونو کې د افغان کلتوري ټولنو د جرگې لپاره منتخب غړي ولرو په ۹ ولايتونو کې د غړو د انتخاب او د کلتوري ټولنو د جرگې د غړو د ټاکل کيدو وعده راسره شوې ده چې له دې جملې څخه نيمروز، کاپيسا او پروان د يادولو وړ دي چې کار پرې روان دی. خو يوازې ۵ ولايتونه پاتې کيږي او په هغه کې ستاسو خوبه چې مور هلته هم د کلتوري ټولنو د جوړولو په هڅه کې شو او که نه؟

د خوبنۍ خبره خو دا ده چې په هغو سيمو کې چې مور ترې دومره تمه نه کوله هلته د کلتوري ټولنو جوړيدل او د غړو ټاکل په ډير بريالي انداز سره تر سره شول لکه د افغانستان لوديځه سيمه هرات، فراه، نيمروز او داسې نور. اوس مهال مور په نوموړې

سيمه کې د ملالی، سپينې ادې او تورغونلې په نامه باندې کلتوري ټولني لرو او همدارنگه په فراه کې سړ کال د عناب گل په نامه مشاعره او په هرات کې د تورغونلې په نامه مشاعره جوړه شوې ده چې زموږ لپاره د وياړ ځای دی. همدارنگه په هرات کې د ستر غازي امان الله خان د درناوي غونډه يو بل مثال دی چې زموږ له اتلانو څخه د دفاع په لاره کې په دې سيمه کې جوړه شوې ده.

بله لويه لاسته راوړنه مور په شمالي ولايتونو کې لرو چې له بغلان او کندز څخه نيولي آن تر مزار شريف، فارياب، تخار او جوزجان پورې دغه ټوله سيمه په بر کې نيسي او هلته زموږ د جرگې غړي ډير فعال دي چې په ۱۳۸۷ کال کې د ريډي گل شانداره مشاعره يې يوه ښه بيلگه ده.

مور د ۱۳۸۶ د زمري د مياشتې په ۲۶ نېټه د افغان کلتوري ټولنو د جرگې لومړنۍ لويه غونډه درلوده چې په هغه کې ولايتي استازي معرفي شول، ولايتي استازو د خپلو خپلو ولايتونو کلتوري راپورونه وړاندې کړل، د غونډې کړنلاره اعلان شوه، کارډله و ټاکل شوه او د لارښودې شوری په ترکيب باندې توافق وشو. پر دې سربيره د کارونو د غوره سمون لپاره د کارډلې او ولايتي استازو تر منځ په گڼو مسایلو گټورې پريکړې وشوې او د هيواد د کلتور د بنې گلانو له يو بل سره و پيژندل. همدارنگه د جرگې له لومړنۍ لويې غونډې وروسته سمدلاسه د کارونو د سمون لپاره مختلفو کمیټو په کار پيل وکړ چې په هغه کې سکرتریت، د اړیکو کمیټه، مالي کمیټه، د خپرنيزو چارو کمیټه، د مورنۍ ژبې کمیټه او تخنیکي کمیټه شاملې دي چې د کار ډلې غړي په هغه کې عضویت لري او د چارو د سمون په برخه کې يې کار کوي. په دې هکله د ټولو دوستانو کار د قدر وړ دی خو له ښاغلي استاد محمد آصف صميم څخه په ځانگړې توگه مننه کوو چې له مور سره يې په ټولو ولايتي سفرونو کې گډون کړی او د غونډې په بريالي جوړيدو کې يې خپل اغيزمن رول لوبولی دی.

بله لويه غونډه د ژباړې سیمناړ وو چې د ۱۳۸۶ د ليندۍ يا قوس د مياشتې په لومړۍ نېټه په بريالۍ توگه تر سره شو او د هغه په لړ کې له مور سره د مختلفو لوريو او فرهنگي شخصيتونو له خوا د ۳۵ ټوکه کتابونو د چاپ ژمنې وشوې. مور وکولای شول چې له ژمنه شوو کتابونو څخه ۸ نسخې چاپ کړو، په ۶ نسخو باندې همدا

اوس کار روان دی او د یو شمیر نورو کتابونو د چاپ لړۍ هم په خوځیدو راغلې ده چې په تدریج سره به چاپیږي او په دې ورځو کې باید کار ورباندې چټک کړو. حتی خبره تر دې حده را رسیدلې ده چې زه په بکس کې هم یو کتاب لرم چې کار پرې روان دی. همدارنگه د افغان کلتوري ټولنو د جرگې د ژباړې له بهیر سره په مسکو کې د میشتو افغانانو له خوا ۴۵۰۰ امریکایي ډالره مرسته اعلان شوه. په همدې توګه یو شمیر دوستانو وړاندیز وکړ چې د ژباړې یو انستیتوت دې رامنځته شي چې د همدې موخې لپاره هم یو شمیر دوستانو او مشرانو د نغدي مرستې ژمنه اعلان وکړ. د ژباړې د چارو په هکله له ګڼو بریاوو سره یو شمیر نیمګړتیاوې هم وې چې مور د خپل کار په بهیر کې ورسره مخ وو چې د هغه له جملې څخه کیدای شي په دې هکله د نورو غونډو د عدم تدویر موضوع یاده کړو چې باید وخت پر وخت نورې مسلکي غونډې شوې وای او د ژباړې چارو ته یې مناسب سمون وربخښلی وی.

همدارنگه د جرگې ویب سایټ په مناسب او وړ شکل بدلای نه شو او نه هم د ژباړې لپاره په هغه کې مناسب ځای و ټاکل شو چې د ژباړل شوو کتابونو لیست وړاندې کړي خو له تکرار څخه یې مخه و نیول شي.

د جرگې بله پروژه د شهید مصور خپرښت بنسټ دی چې د ماشومانو لپاره د پښتو کتابونو او آثارو چاپ ته ځانګړی شوی دی او د ۱۳۸۶ کال د وږي د میاشتې په ۳۰ نیټه یې په کار پیل کړی دی. باید ووايم چې شهید محمد هاشم مصور د پکتیا له ولایت څخه د جرگې فعال او ژمن غړی وو چې د یوې ناوړه پېښې په ترڅ کې په شهادت ورسیده او د دې قدرمن شهید کورنۍ یو څه پانګه د افغان کلتوري ټولنو د جرگې په اختیار کې ورکړه چې د شهید مصور په نامه باندې یو خپرښت بنسټ رامنځته شو. د نوموړي بنسټ اساسي دنده د افغان ماشومانو لپاره د کتابونو د چاپ لړۍ ته ځانګړې شوېده چې په دې لړ کې مو هم ۴ کتابونه چاپ کړي او دوه نور تر چاپ لاندې دي.

د پلازمینې کابل په تعلیمي موسساتو کې په مورنۍ ژبه باندې د زده کړې په لارو چارو کې هم د افغان کلتوري ټولنو جرگه فعال رول لري او د یوې فعالې او موثرې کمیټې په وسیله دغه چارو ته سمون ورکوي او کارونه یې په مناسب ډول تعقیب

کيري. د افغان کلتوري ټولنو جرگې د ۱۳۸۶ کال د کب د مياشتې په ۳ نيټه د لويې جرگې په خيمه کې يوه لويه غونډه را وبلله چې په مورنۍ ژبه باندې د زده کړې اهميت يې څرگنداوه چې له هغه وروسته د پوهنې وزارت بشپړې همکارۍ ته چمتو کول د افغان کلتوري ټولني د جرگې له نوښتونو څخه دي چې د خپل جوړښت څخه وروسته يې تر سره کړ. همدا اوس طوطاخيل صاحب د پوهنې په وزارت کې زموږ استازی دی چې د کابل په تعليمي موسساتو کې په مورنۍ ژبه باندې د تدريس چارې څاري، ښوونکي ورته پيدا کوي او د کتابونو د توزيع په هکله ورسره مرسته کوي. همدارنگه د هغه لويه دنده دا ده چې په دې هکله هغه ذهنونه برابر او روښانه کړي چې پښتانه دي او په پښتو ژبه باندې د تدريس سره چندان علاقه نه لري يا د دې بهير په اهميت نه خبر نه دي.

زموږ بله لويه بريا چې د جرگې د جوړيدو وروسته مو ترلاسه کړه په داسې يوه جنجالي دور کې د دوو کلونو لپاره د سرشميرنې ځنډول وو چې تاوان يې په اوسنيو حالاتو کې يوازې پښتنو ته رسيري. موږ په دې هکله د روان ۱۳۸۷ کال د غوايي د مياشتې په ۲۶ نيټه د کابل په کانټينټل هوټل کې د يوه لوی سيمينار د جوړولو تابيا وکړه چې د افغان کلتوري ټولنو د جرگې د غړو په شمول د ولسي جرگې زيات شمير غړو، مسلکي کسانو او ګڼ شمير کارپوهانو نوموړې موضوع له هراړخيزه پلوه و ارزوله او په روان وخت کې يې د داسې يوې لويې او مهمې ملي کړنې ترسره کول ناشوني وګڼل. د هماغه سيمينار په بنسټ د وزيرانو شوري پريکړه وکړه چې دغه بهير دې د دوو نورو کلونو لپاره و ځنډيږي. خو په دې هکله زموږ کار لا پای ته نه دی رسيدلی او اړينه ده چې د سرشميرنې په رياست کې بنسټيز بدلونونه راوستل شي خو په ملي بڼه سمبال او په راتلونکي کې د هر ډول درغليو مخه و نيول شي.

بل دا چې په کندز کې د هغه ځای د ميشو فرهنگيانو، ليکوالانو او شاعرانو په مرسته مو د روان ۱۳۸۷ کال د غوايي د مياشتې په ۲۰ نيټه په نوموړي ولايت کې د ريدي ګل کلنۍ مشاعره جوړه کړه چې د افغانستان د شمالي سيمو په مينه والو سربيره له مرکز او نورو ولايتونو څخه هم يو زيات شمير ليکوالانو، شاعرانو او مينه والو ګډون پکې کړی او موږ د يوه منظم پروګرام په اساس هلته ورغلو او مښتې اغيزې به

يې په لنډ او اوږده مهال کې هرو مرو څرگنديږي. همدارنگه نوموړی کار د افغانستان د شمالي ولايتونو کې ميشو پښتنو ته د خپلو کلتوري فعاليتونو د غوره سمون په لاره کې يوه روښانه هيله او غوره ډاډ وو چې د افغان کلتوري ټولني د جرگې له خوا ورسره څرگند شو.

بله لويه بريا چې مور ترلاسه کړې ده هغه دميرمن کلتوري ټولنيز بهير جوړيدل دي چې د روان ۱۳۸۷ کال د غبرگولي د مياشتې په ۱۱ نيټه يې رسماً په کار پيل کړی او تر دې مهاله يې دولس منظمې غونډې کړې دي چې په ډيره منظمه توگه تدوير مومي. همدارنگه د ميرمن د کلتوري ټولنيز بهير بله لاسته راوړنه د يوه کتاب چاپ دی (په سترگو کې ليکل شوې افسانه) چې آغلې طوبی ندا ساپی ليکلی او د روان ۱۳۸۷ کال د زمري په مياشت کې له چاپ څخه راوتلی او د مينه والو د لوستلو وړ گرزيدلی دی چې د راتلونکې شنبه په ورځ يې د ميديوټيک په دفتر کې مخکنه کيږي او تاسو ټولو ته بلنه درکوو چې په دغه مخکنه کې گډون وکړی.

همدارنگه د افغان کلتوري ټولنو د جرگې بله لويه او مهمه لاسته راوړنه د افغان روغتيايي بنسټ جوړيدل دي چې د ۱۳۸۶ د مرغومي د مياشتې په ۷ نيټه د افغان کلتوري ټولنو د غړو او د هيواد د يو شمير روغتياپالانو له خوا پرانيستل شوی دی خو لکه څنگه چې لازمه ده د دې بنسټ د ځواکمن کولو په هکله دومره کار نه دی شوی چې د پام وړ لاسته راوړنې ولري او په دې لاره کې زيات کار او هڅو ته اړتيا ليدل کيږي.

په همدې ډول په پارلمان کې مو د ملي ترمينالوجی څخه دملا تر په موخه پښتانه او ريښتني افغان وکيلان پوهولي تر ډيره ځايه پوهولي دي چې د ملي اصطلاحاتو او نواميسو څخه د ساتلو په لاره کې د دې هيواد د کورنيو او بهرنيو غليمانو هر راز دسيسې شنډې او په هيڅ ډول يې قبولې نه کړي ځکه که خدای مه کړه غليمان په خپلو موخو کې کاميابيږي نو ډيرې خطرناکې پايلې به ولري. د ملي ترمينالوجی موضوع اوس مهال داسې يوه کمسيون ته سپارل شوې ده چې د ولس مشر له خوا به ټاکل کيږي او دغه مسئله به د اساسي قانون په رڼا کې څيږي.

څلور مهم موضوعات اوس مهال زموږ په مخ کې قرار لري چې ستاسو پاملرنه ورته را اړوم:

لومړی موضوع: د انگور بڼ مشاعره چې د راتلونکې جمعې په ورځ به کيږي تاسو ټولو ته بلنه درکړو چې په هغه کې برخه واخلي.

دویمه موضوع: د افغان کلتوري ټولنو د جرگې او یو شمیر نورو ټولنیزو سازمانونو له خوا د جمعې په ورځ د عیدګاه په جومات کې د شینډې د شهیدانو لپاره دعا کيږي چې تاسو ټولو ته په هغه کې د ګډون بلنه درکول کيږي.

دریمه موضوع: د روژې څخه وروسته به د جرگې کلنی غونډه جوړیږي چې د هغه لپاره د تیاریانو کار روان دی او تاسو به وروسته د هغه د اجندا، د غونډې د جوړیدو د دقیق ځای او تاریخ په هکله خبر درکول کيږي.

څلورمه موضوع: په مزار کې یوه لویه غونډه او مشاعره جوړیږي چې د ټولو ګډون هلته ضروري دی.

پنځمه موضوع: د افغان کلتوري ټولنو د جرگې په نوبت په هیواد کې د ښوونځیو د سوزولو په ضد یو پراخ کمپاین پیل کيږي چې تاسو ټولو ته به وروسته په دې برخه کې کافي معلومات درکړل شي.

د ډاکټر صاحب محمد ابراهیم شینواري معلوماتي پریزنټیشن

ډاکټر صاحب محمد ابراهیم شینواري خپل پریزنټیشن وړاندې کړ چې د هغه مهم ټکي په دې ډول وو:

- منظم ګروپ او د بدلون کلی
- تر ټولو ښه نظم لومړی د الهي قانون په عملي کولو کې تمثيل کيږي
- زموږ یو مثبت ټکی (پیاوړې ژمنه) ده خو دوی ستونزې هم لرو: له نظم سره بې مینې توب او د وخت اهمیت ته پاملرنه نه کول یا وخت سره زر نه ګڼل مو لویې ستونزې دي.

- د تاريخي شواهدو او تجربو له مخې ويلاى شو چې د ژمنو، وفادارو، فکرمنو او منظمو خلکو يوه کوچنۍ ډله کولای شي چې ټوله نړۍ بدله کړي.
- د هڅونې دوه ډيرې مهمې تيورې گانې موجودې دي چې يوه يې هڅوونکې او بله يې ساتنيزه تيوري گڼل کيږي چې بيا هره يوه يې په خپل ځای کې تفصيلات لري.
- د هڅونې د تيورۍ گانو په اړ کې د اړتياوو ځنځير په دې ډول دی: بنسټيزې اړتياوې، خوندي توب، اړوند، درناوی - حرمت او نورې غوښتنې.
- د ښه نظم لپاره اړين ټکي په دې ډول دي: روښانه پاليسي، کړنلاره، تگلاره او موخې. دقيق تشکيلات او د کارونو ښه ویش. د دندو لايحې او د پلان لرل چې پلان موږ په مختلفو ډولونو ويشلاى شو خو دلته يې يوازې دغه نمونې را اخلو: ستراتيژيک پلان، کلنۍ، مياشتنۍ او د ورځنيو کارونو ليست.
- د هڅونې تيورۍ گانې: د بريا لپاره اړتيا، د تړاو لپاره اړتيا، د ځواک لپاره اړتيا او د مهم گڼلو لپاره اړتيا.
- د غوره نظم لپاره اړين ټکي: د ستراتيژيک هدف درلودل چې لاندې مشخصات او څانگې ولري: ليدلوری، د ماموريت لنډيز، لوی هدف، لاس ته راوړونکې موخې، حاصل او نتيجه، د موخو د لاسته راوړلو لپاره د استراتيژۍ او لارو چارو ټاکل او د سرچينو معقول ویش.
- همدارنگه د غوره نظم لپاره پکار دي چې يو سړی د ورځني نظم د مراعات په صورت کې لاندې ټکو ته پاملرنه وکړي: د ورځنيو کيدونکو کارونو ليست ولري، د ځان اداره او تنظيم، د وخت اداره او تنظيم، د ځای اداره او تنظيم، د غونډو اداره او تنظيم. خو تر دې ټولو مهمه خبره دا ده چې له ټاکلي هدف سره ليونۍ مينه موجوده وي.
- کاري پلان، کاري پلان بايد دغه ټکي ولري: حاصل، کړنه، وخت، مسوول، منابع او کتنې.
- استراتيژي، څيرنه او ارزونه، دفتر او اغيزمنه رهبري

- د وخت اداره او تنظيم چې دغه ټکي ولري: د وخت ویش، د وخت له ضايع کيدونکو څيزونو څخه مخنيوی، د تيلفوني چارو او موبایل اداره او د برېښنالیک اداره چې گواکي هرڅه په خپل ټاکلي وخت تر سره شي او مهم کارونه د ورځې په لومړۍ مرحله کې اجرا شي.
- د ورځنيو کيدونکو کارونو لیست په دې ډول: کړنه، وخت، مسوول، لومړیتوب، اجرا شو او که نه.
- د غونډو اداره او تنظيم: غونډې باید د اړتیا له مخې وي، مشخصه اجندا ولري، د گډونوال تشخيص او پر وخت خبرول، په ټاکلي وخت پیلول او پای ته رسول، د پریکړو اعلان او د غونډې گډونوالو ته یې لیرل او د پریکړو تعقیب.
- د ځای اداره او تنظيم باید په دې ډول وي: د کار میز پاک ساتل، د راتلونکیو او تلونکیو کاغذونو (صادري او واردې) تنظيم، د دفتر پاک ساتل او په اغیزمن ډول سره د دوسیو تنظيم.
- د منظمو او بې نظمو خلکو بیلگې
- پوښتنې او تبصرې

د غونډې د گډونوالو وړاندیزونه

- د بناغلي ډاکتر محمد ابراهيم شینواري له معلوماتي پریزنټیشن وروسته د سمینار گډونوالو د افغان کلتوري ټولني جرگې د کار سمون لپاره گڼ وړاندیزونه وکړل چې لنډیز یې په دې ځای کې ستاسو قدرمنو لوستونکو په وړاندې ردو:
- د غونډې ځای، تاریخ او وخت باید واضح معلوم وي
  - غونډه باید مشخصه اجندا ولري او یوازې په هماغه اجندا خبرې وشي او له حاشیوي خبرو څخه باید ډه ډه وشي.
  - د غونډې د پیل او پای وخت باید معلوم وي او په هماغه ټاکلي وخت کې پای ته ورسیري.

- که څوک د غونډې پر مهال په خبرو کې له مشخصې موضوع او اجندا څخه وزي بايد په داسې توگه خبر کړای شي چې نور نو د خبرو لړۍ بيرته اجندا ته راوگرزوي.
- په غونډه کې هر سړی بايد د خبرو کولو ټاکلی وخت ولري او له خپل ټاکلي وخت څخه يوه دقیقه د مخه هغه خبر کړای شي چې وخت يې خلاص دی.
- په غونډو کې خبرې بايد په نوبت او د مجلس د رئيس يا مشر د اجازې له مخې ترسره شي مانا دا چې نوبت مراعات او د لومړيتوب حق هغو خبرو ته ورکړل شي چې له مشخصې اجندا سره نږدې اړخ لگوي.
- بايد د غونډې د وخت تعين په اجندا کې شوی وي او د هرې فقرې د وړاندې کولو لپاره هم ځانگړی وخت وي چې په هيڅ توگه له هغه څخه سرغړونه و نه شي.
- د غونډې اجندا دې د ټولو گډونوالو ته د ايميل له لارې او که د ايميل آسانتيا نه وي د کاغذ له لارې و ليرل شي.
- د افغان کلتوري ټولنو د جرگې د موظفو کمیټو کار دې يوازې په دريو کمیټو کې منحصر شي
- د غونډو په پيل کې بايد ټول گډونوال خپل موبایل تيلفونونه بند کړي.
- د ټولو کمیټو لپاره دې اجنداوې جوړې شي چې کاري غونډې په څه ډول داېروي.
- که د کاري کمیټو غړي په مياشت کې يو ځل غونډه سره وکړي نو ښه به وي
- د موضوع د اهميت په اړه بايد غونډه جوړه شي.
- په يوه غونډه کې بايد موضوع روښانه او مشخصه وي او که په يوه غونډه کې يوازې د يوې موضوع په هکله خبرې وشي نو غوره خبره ده.
- د غونډې گډونوال دې له تکراري خبرو ډه ډه وکړي
- بايد ټولې خبرې يوازې او يوازې د مشخصې موضوع په هکله وي

- د جرگې د دارالانشا لپاره دې څو مشخص نفر و ټاکل شي چې د کاري کمیټو لپاره پلانونه جوړ کړي.
- د غونډې د ګډونوال لیست باید ترتیب شي او نورو ته هم و لیرل شي
- په هره غونډه کې دې د غونډې د ګډونوالو نومونه ثبت، د تېلفون شمیرې او برېښنالیکونه یې هم باید واخیستل شي که څه هم چې مخکې ثبت وي ځکه کیدای شي د تېلفون شمیرې او یا برېښنالیک یې بدلون موندلی وي.
- باید هره غونډه او دهغه اجندا یو غوره پلان هم و لري او په هغه خبرې وشي که د پلان جوړول تخنیکي کسانو ته پریښودل شي نو ښه کار دی
- په کاري کسانو دې بهیروال هم شامل کړل شي او له هغو سره دې تفاهم وشي چې هم د افغان ادبي بهیر غونډه تر سره شي او هم د افغان کلتوري ټولنو د جرگې غونډه پاتې نه شي.
- په جرگه کې مرکزیت وجود نه لري که چیرې لږ تر لږه د یوه سکرتر غم و خوړل شي او د یوه مسوول په توګه کار وکړي نو غوره خبره به وي. سکرتر به مسوولیت ولري څو ټول اړوند کسان په خپل وخت او اغیزمنه توګه له ضروري یادونو خبر کړي.
- کارونه باید وویشل شي او د هرچا مسوولیت مشخص شي د دې خبرې مانا دا ده چې د ټولو کارونو مسوولیت باید یوه شخص ته متوجه نه وي ځکه چې د ورځې په تیریدو سره زموږ د کارونو ونډه درنیري.
- داسې یو کاري سیستم دې جوړ شی چې راتلونکیو نسلونو ته هم د استفادې او اجرا وړ وي.
- اړیکې باید ډیرې غښتلې شي او د جرگې غړي تشویق شي چې په دې لړ کې له معاصرې تکنالوجی، تېلفون او ایمیل څخه زیاته ګټه واخلي.
- غونډو ته باید په خپل وخت حاضر شو او په وخت نه حاضریدل زموږ یوه لویه ستونزه ده
- د هرې سیمې لپاره دې ځانګړی استازی وټاکل شي

- بايد چې د غونډې ګډونوال له ټاکلي وخت څخه پنځه دقيقې د مخه غونډې ته تشریف راوړي او که څوک غونډې ته نه شي حاضریدای نو بايد مخکې له مخکې مسوول اړخ ته احوال ورکړي.
- بايد د غونډې ګډونوال له اضافي او احساساتي خبرو تیر شي او مخامخ په لنډو ټکو کې د موضوع په اړه خبرې وکړي.
- هره کمیټه بايد يو وياند و لري.
- کاري راپورونه دې په میاشتنی غونډه کې وویل شي
- بايد مسوول ته اړخ ته راپور ورکړل شي چې ګواکي کومې کمیټې غونډه وکړه او کومې فیصلې ته سره ورسیدل.
- په کمیټو کې بايد تداخل رامنځته نه شي
- جرگه بايد د خپلو کارونو او اجرااتو یو بروشور ترتیب کړي
- د جرگې د غړو تر منځ د هر لیکلي پیغام لیرل بايد چې دواړه تاریخونه ولري هم هجري لمريز او هم میلادي څو دغه رواج زموږ د کلتوري کړيو او باسواده وګړو ترمنځ دود او ولس ته هم انتقال شي. همدارنگه د جرگې د تاریخي اسنادو د برابرولو لپاره به دغه راز کار ګڼې ګټې لري.

د کاري کمیټو د پلان جوړولو د نوې کاري کمیټې ټاکل

د یوه ورځني روزنیز ورکشاپ په پای کې د اړوندو چارو د غوره تنظیم او د کاري کمیټو لپاره د پلان جوړولو لپاره یوه کمیټه په کار و ګمارل شوه چې د وړي د میاشتنې په ۱۵ نیټه به غونډه کوي د دې کمیټې د غړو نومونه په لاندې ډول دي:

محترم عبدالغفور لیوال، ګل آغا احمدي وردګ، محترم زردشت شمس، محترم میرویس کامله وال، محترم ملنګ ابراهیمي، محترم منصور، محترم محمدالله، محترم ډاکتر محمد ابراهیم شینواری او محترم نورآغا احمدزی.

د سمینار د تدویر نیټه: ۷/۶/۱۳۸۷ لمریز ۲۸ آګست ۲۰۰۸ میلادي

دافغان کلتوري ټولنو جرگه

کار ډله

د کمیټو د دندو لایحې او د غړو لېستونه

سکرتریت: د ټولو کمیټو له مشرانو څخه جوړیږي او لاندې دندې لري:

1. د کاري ډلې غونډې ته رپوټ ورکول او د غونډو اجندا جوړول،
2. د کارډلې او لارښودې شورا د غونډو رابلل او سمبالول،
3. د ټولو غونډو پروتوکولونه، پریکړه لیکونه او گزارشونه په ارشیف کې خوندي کول،
4. له ولایتونو څخه د معلوماتو او رپوټونو راټولول او خوندي کول،
5. د کلتوري ټولنو په باب معلومات راټولول او خوندي کول،
6. د رسنیو، تبلیغاتو او ویاندۍ تنظیمول،
7. لارښودې شورا ته د کار رپوټ ورکول،

ګڼه	نوم	د تېلېفون شمېره	برښنالیک
	استاد اسدالله غضنفر	0700291987	
۲	اول الرحمن رودوال	0777308715، 0799308715	
۳	ډاکتر ابراهیم شینواری	0700629550	
۴	استاد علم گل سحر	0700217012	
۵	خوشال روهي	0708198374، 0700015699	
۶	اېمل شمس	0708198365، 0700220208	
۷	اسرار کریمزی	0700643648	

0779141599	ډاکتر دوران فیضان	۸
------------	-------------------	---

د اړیکو کمیټه:

1. له ټولو ټولنو (ولایتي جرگو، په بهر کې کلتوري ټولنو...) سره اړیکې ټینګول او ساتل،
2. د ولایتي جرگو د کار څارنه، د کار ډلې له پرېکړو د هغوی خبرول او د هغوی پوښتنو ته ځواب ورکول
3. د لرې پښتونخوا د کلتوري ټولنو سره اړیکې ټینګول او ساتل،
4. په ولایتونو کې د غونډو رابلل او تنظیمول،
5. له اغیزمنو اشخاصو او دولتي او نه دولتي ټولنو سره (د جرگې د پالیسیو په رڼا کې) همکاري، اړیکې ټینګول او ساتل،
6. د کلتوري ټولنو په اړه د معلوماتو راټولول او خوندي کول او همدارنگه له کلتوري ټولنو سره د معلوماتو راکړه ورکړه،
7. له اولسې ټولنو، پارلمان سره اړیکې ټینګول او ساتل،
8. د رسنیو سره اړیکې ټینګول او ساتل،

یوشمېر نورې دندې :

- له خپل منځ څخه د ولایتونو، لرې پښتونخوا، بهرنیو هېوادونو، پوهنتون، ملي شور، مېډیا او قومي شوراګانو لپاره د مسولینو ټاکل
- مسولین باید لږ تر لږه په هرو دوو اونیو کې له اړونده ولایت، هېواد یا مؤسسې سره اړیکې ټینګې کړي او د کمېټې غونډې ته معلومات ورکړي.
- د نویو ټولنو د جوړولو لپاره د اړیکو تنظیمول
- د ټولو ټولنو، رسنیو، لیکوالانو او نورو اغیزمنو کلتوري، علمي، ټولنیزو او قومي شخصیتونو د بشپړ لېست جوړول
- د انټرنېټي شبکې جوړول او د برېښنالیک له لارې د منظمو اړیکو جوړول، له همدې لارې د نورو ټولنو او غړو خبرول او په خپله د ځان خبرول
- د غونډو او سیمینارونو لپاره د دارالانشا په مشوره د مېلمنو رابلل

- له خپلو فعاليتونو څخه په منظمه توگه د نورو ټولنو خبرول
- د لويو غونډو د امنيتي چارو سمبالول

ګڼه	نوم	د ټېلېفون شمېره	برېښنالیک
۱	اول الرحمن رودوال	0777308715، 0799308715	
۲	میرویس کامه وال	0799566900	
۳	ډاکتر محمد الله	0799310460	
۴	عبدالنافع همت	0708198451، 070211696	
۵	علم گل سحر	0700217012	
۶	محبوب الله محبوب	0700999615، 0708198367	
۷	عبدالغفار جبارخېل	0799343489	
۸	ډاکتر ودود افغان	0708198618، 0700249303	
۹	عبدالرحمن الفت	0700217786	
۱۰	خان آغا احمد زی	0799617075	
۱۱	ډاکتر ثواب الدین مخکین	0799643380	
۱۲	داود ټپاند	0797383930	
۱۳	خوشال خلیل	0799898811	
۱۴	عزت الله شمسزی	0700602504	
۱۵	ډاکتر یوسف سادات	0799100988	
۱۶	نذیر احمد نذیر	0708198490، 0700228393	
۱۷	خوشال روهي	0708198374، 0700015699	

	0799193942	استاد اکبر جان پولاد	۱۸
			۱۹

مالي کمیټه:

1. مالي پالیسي جوړوي او لارښودې شورا ته يې وړاندې کوي،
2. مالي امکانات او مرستې جلبوي،
3. منظم مالي سیستم جوړوي او بانکي حساب پرانيزي،
4. د مالي چارو اسناد ساتي او دقيق رپوټ چمتو کوي،
5. د مرستو د جلبولو لپاره همکاران پيدا کوي،
6. په خپلو کې د دندو د ویش يو سیستم جوړوي،
7. د مالي مسایلو اسناد ساتي او د هغوی له مخې مالي مسایل په خپل وخت تصفيه کوي،
8. په مالي برخه کې د روڼوالي او حساب ورکولو سیستم جوړوي،
9. کاري پلان جوړوي او د هغه له مخې کار پر مخ بيايي.
10. د کار د ښه انسجام لپاره اوونيزې غونډې کوي او د پریکړو ياددښتونه يې ساتي او تعقيبوي.

فرعي دندې:

- تر هرې لويې غونډې وروسته د مالي رپوټ جوړول او کارډلې ته يې وړاندې کول
- کلنی رپوټ چمتو کول او د جرگې لويې غونډې ته يې وړاندې کول
- د غړيتوب د ونډو او بسپنو تنظيمول او د بسپنو د رسيد ورکول
- د هرې کمیټې د بسپنو بېل تنظيم (لکه د مورنۍ ژبې ، د ژباړې کمیټې او مصور خپرندوی بنسټ د حسابونو بېل تنظيمول)

ګڼه	نوم	د ټېلېفون شمېره	برښنالیک
۱	انجنیر ملنگ ابراهیمي	0700221161	
۲	اېمل شمس	0708198365, 0700220208	
۳	زاهد توتاخېل	0799309661	

	0700217786	عبدالرحمن الفت	۴
	0700610474 0799391391	عبدالجبار خپاند	۵

د خپرنيزو چارو کمیټه:

1. د جرگې لپاره د ويب پاڼې جوړول او چلول،
  2. د مهالنيو خپرونو خپرول،
  3. د تبليغاتي موادو برابرول او ویشل،
  4. د خپرونو لپاره د کتنپلاوې او مسولينو ټاکل،
  5. د سمعي او ليدنيزو خپرونو تنظيمول،
  6. ولايتي جرگواو په بهر کې کلتوري ټولنو ته د خپرونو ليرل او د هغوی برخه اخستنه پکې په پام کې نيول،
  7. د خپرونو لپاره د همکارانو پيدا کول،
  8. له رسنيوسره داړيکواو مرکوتنظيمول
  9. د تبليغاتو او وياندي چارو تنظيمول،
- نورې دندې :

- د کتابونو د چاپ چارې ، اهتمام او اېډېټ
- د بېلگيکونو، بېرونو ، بروشورونو ، پوسترونو، اعلانونو او نورو تبليغاتي پاڼو خپرول
- د ټولو غونډو ، سيمينارونو ، کنفرانسونو د رپوټونو ليکل ، عکاسی ، فلم اخېستنه او سايتونو ته د هغو ورکړه
- د غونډو د سکرترت چارې ، د سټېج او وياندي چارې ، د پرېکړه ليک او پرېس رېليز چمتو کول
- د ټولو غونډو د رپوټونو ، عکاسيو او فلمونو د آرشيف جوړول
- د جرگې د ويب پاڼې چلول او څارنه
- د کتابتونونو جوړول ، اکمال او د کتابونو وېش

- د مرکچيانو او ويندويانو روزنه او د هغوی لپاره د روزنيزو ورکشاپونو جوړول

ګڼه	نوم	د ټېلېفون شمېره	برښنالیک
۱	استاد اسدالله غضنفر	0700291987	
۲	ډاکتر محمد اکبر اکبر	0700034448, 0799888084	
۳	نورالحبيب نثار	0708198363, 0799221533	
۴	ډاکتر عطاالله زیارمل	0777304298	
۵	ډاکتر دوران فیضان	0779141599	
۶	گل آغا احمدي وردګ	0799301833	
۷	عبدالجبار خپاند	0700610474, 0799391391	
	همیم جلالزی	0708198410, 0700390080	
۸	امیرجان وحید احمدزی	0700294632	
۹	علم گل سحر	0700217012	
۱۰	پیر محمد کاروان	0799336683	
۱۱	عبدالغفور لېوال	0700292463	
۱۲	باز محمد عابد	0700203038	
۱۳	ډاکتر منقاد الرحمن رودوال	0700299616	
۱۴	محبوب الله محبوب	0700999615, 0708198373	
۱۵	خوشال خلیل	0799898811	
۱۶	حسیب نور شینواری	0700150564	
۱۷	گل محمد آریوبي	0772107686	
۱۸	رفیع الله ستانکزی	0700308908	
۱۹	غلام محی الدین رها پور	0774413854	

د مورني ژبي د زده کړې کمیټه:

1. په کابل، ولایتونو، او بهر کې پښتنو زده کوونکیو ته په مورني ژبه د زده کړو برابرول،
2. په ښوونځيو کې په مورني ژبه د زده کړو د پروسې څارل،
3. په لوړو زده کړو کې په مورني ژبه د زده کړو لپاره هڅې،
4. زده کوونکیو او ښوونکیو لپاره د مرستندويه پروگرامونو سمبالول،
5. په خصوصي ښوونځيو او شخصي کې په مورني ژبه د زده کړو لپاره کار کول،
6. په دولتي ادارو کې د قانوني حقوقو لپاره هڅې،
7. د رسنيو له لارې په مورني ژبه د زده کړو لپاره کار کول،
8. په پوهنې او لوړو زده کړو کې د پوهنيزو نصابونو د جوړولو په کار کې مرسته،
9. د پوهنې او لوړو زده کړو وزارتونو ته په مورني ژبه د زده کړو لپاره دوامداره غوښتنې او مشورې ورکول،
10. په مورني ژبه د زده کړو د کمپاین د پیاوړي کولو لپاره د مرستو، مرستندویانو او ملاتړ پیدا کول.

د مورني ژبي کمیټه

کڼه	نوم	د ټېلېفون شمېره	برښنالیک
۱	استاد نسیم گل توتا خېل	0799316025	
۲	ډاکټر ابراهیم شینواری	0700629550	
۳	انجینر ملنگ ابراهیمي	0700221161	
۴	اول الرحمن رودوال	0777308715، 0799308715	
۵	اېمېل شمس	0708198365، 0700220208	

0799309661	زاهد توتاخېل	۶
0700217786	عبدالرحمن الفت	۷
0799566900	ميرويس کامه وال	۸
0700042530	بابکر خېل	۹
0799343489	عبدالغفار جبار خېل	۱۰
0799301954	ډاکتر اختر محمد اکبري	۱۱
0700249303 0708198618	ډاکتر ودود افغان	۱۲
0700491280	ډاکتر امان الله اشنا	۱۳
0799617075	خان آغا احمد زی	۱۴
0799571293	زردشت شمس	۱۵
0777304298	ډاکتر عطاالله زیارمل	۱۶
0779141599	ډاکتر دوران فیضان	۱۷
0799310460	ډاکتر محمد الله	۱۸
0708198374 0700015699	خوشال روهي	۱۹
0799193942	استاد اکبر جان پولاد	۲۰
0777864749	ډاکتر امان الله ايوب	۲۱
0778878901	ډاکتر صداقت يعقوبي	۲۲
0700604446	روح الله محمودي	۲۳
0700225375	دانش کړو خېل	۲۴

تخنيکي کمېټه :

1. د ټولو لويو غونډو ، سيمينارونو ، کنفرانسونو او ورکشاپونو د تخنيکي وسايلو چمتو کول او د تخنيکي چارو سمبالول
2. د غونډو د تالار ډيزاين او ډېکورېشن
3. د سټېشنري او نورو وسايلو چمتو کول
4. د پوسترونو ، بروشورونو ، بلنليکونو ، بېرونو او نورو تبليغاتي پاڼو د طرحې جوړول او ډيزاين کول
5. د وېب پاڼې د تخنيکي چارو سمبالول

1	اسرار احمد کریمزی	0700643648
2	خوشال ستانکزی	
3	ډاکتر يوسف سادات	0799100988
4	همایون عالمیان	0799342922

د ولايتي استازو لیست

۳ وری ۱۳۸۷

ګڼه	نوم	ولایت	د تېلفون شمېره	د برېښنالیک پته
۱	عبدالغفور بسیم	بغلان	۰۷۰۰۷۰۹۱۵۵	
۲	محمد نعیم سرخیل	بغلان	۰۷۰۰۷۱۳۱۷۵	
۳	ذبیح الله جمیل	بلخ	۰۷۰۸۸۲۰۱۰۸	
۴	انجنیر فاروق خیلواک	بلخ	۰۷۰۰۵۰۴۷۳۲	
۵	محمد داود تپان	پکتیا	۰۷۹۷۳۸۳۹۳۰	pcc_zaland@yahoo.com
۶				
۷	کتوازی	پکتیکا	۰۷۰۷۹۱۷۲۶۵	
۸	خارنوال سلطانخیل	پکتیکا		

۰۷۹۹۳۷۹۷۱۲	تخار	حبيب الله	۹
۰۷۹۹۶۳۱۷۴۰	تخار	اسحق غفوري	۱۰
۰۰۹۲۳۰۰۵۹۷۹۳ ۲۳	پيښور	جلال امرخيل	۱۱
۰۰۹۲۳۰۰۴۰۰۶۷ ۲۹	پيښور	شهزاده شيريني زوی	۱۲
۰۷۹۹۰۰۹۰۴۳	خوست	عبدالمجيد عارف	۱۳
۰۷۰۰۳۴۶۶۶۷	خوست	نصير احمد روښان	۱۴
۰۷۰۰۳۵۳۶۶۷	زابل	حاجي حبيب گل ستانيزی	۱۵
	زابل	دواخان مينه پال	۱۶
۰۷۹۹۸۱۸۱۶۸	غزني	اسدالله جلال زی	۱۷
۰۷۰۰۱۶۷۹۴۶	غزني	شير احمد حيدر	۱۸
۰۷۰۰۳۸۳۷۹۸	کابل	عطاالله حيران	۱۹
۰۷۰۰۲۲۸۳۹۳	کابل	نذير احمد نذير	۲۰
۰۷۹۹۴۰۳۷۹۲	کنډز	غلام حيدر حيدر	۲۱
۰۷۰۷۷۳۲۲۷۷	کنډز	عزت الله پامير	۲۲
	کندهار	انجنير شير شاه رشاد	۲۳
۰۷۰۰۳۲۴۳۶۵	کندهار	عبدالحميد ترابي	۲۴
۰۷۰۰۶۴۱۸۶۱	کونړ	ادريس غروال	۲۵
۰۷۰۰۳۴۶۴۶۷	کونړ	کاتب شاه کاتب	۲۶
	کويته	صديق الله مين	۲۷
۰۰۹۲۳۰۲۳۹۴۶۰ ۶۴	کويته	سيد شاه سقيم	۲۸
۰۷۰۰۴۷۳۰۴۶	لغمان	الله يار تلاش	۲۹
۰۷۰۰۸۱۴۰۴۱	لغمان	عبدالبصير رستم	۳۰
۰۷۰۰۰۹۸۹۷۷	لوگر	گل خان گللاب	۳۱

		لوگر	سید احمد حریفال	۳۲
ma100shinwari@yahoo.com	۰۷۰۰۶۰۰۵۶۶	ننگرهار	محمد آصف شینواری	۳۳
	۰۷۰۰۶۰۳۷۷۱	ننگرهار	شیر علم امله وال	۳۴
gulaghaa89@gmail.com gulaghaa@yahoo.com	۰۷۹۹۳۰۱۸۳۳	وردگ	گل آغا احمدي وردگ	۳۵
	۰۷۷۷۰۶۵۸۴۲	وردگ	همت الله امین زی	۳۶
	۰۷۹۹۶۴۳۳۸۰	هرات	ثواب الدین مخکنین	۳۷
		هرات	عبدالله شاه ژوندون	۳۸
	۰۷۹۸۱۵۷۰۷۷	هلمند	محمد اسمعیل شریعتیار	۳۹
	۰۷۹۹۶۷۰۳۰۳	هلمند	صالح محمد صالح	۴۰

د مزار شریف په ښار کې د ځینو نومیالیو افغان مشرانو او د کلتوري ټولني د کارپلې د ځینو غړو تاریخي انځور

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**